

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΙΣΤ | ΑΘΗΝΑΙ, ΑΓ. ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 1 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1967 | ΑΡΙΘ. 21

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

Νὰ παύσουν.

“Ὅλως πρόσφατος ἀπόφασις Διεθνoῦς συνεδρίου χαρακτηρίζει τὸ κάπνισμα, τὴν κατάχρησιν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν, καὶ τὴν ὑπερβολικὴν ταχύτητα τῶν αὐτοκινητιστῶν «ὡς ὑποσυνείδητον ροπήν πρὸς τὴν αὐτοκτονίαν !».

Καὶ ὅμως οἱ καπνισταὶ πληθύνονται καθημερινῶς, ὅπως βεβαιοῦται ἀπὸ τὰς σχετικὰς στατιστικὰς καταναλώσεως καπνοῦ. Καὶ ὄχι μόνον μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν νεαρῶν ἐφήβων, καὶ τῶν γυναικῶν. Ἐλευθεριάζουσαι δὲ κυριαὶ καὶ δεσποινίδες, πού θεωροῦν προφανῶς ὡς στοιχεῖον προόδου καὶ ἐκπολιτισμοῦ τὸ κάπνισμα, πράττουσιν δημοσίᾳ. Θεῶνται μάλιστα συχνότατα νὰ καπνίζουσιν καὶ εἰς τὰς ὁδοὺς ἀκόμα, πρᾶγμα ἀνεπίτρεπτον καὶ προκαλοῦν εἰς πάντα εὐπρεπῆ ἄνθρωπον, συναίσθημα ἀποτροπιασμοῦ. Διότι ἀντιμάχεται εἰς τὴν εὐπρέπειαν καὶ εἰς τὴν γυναικείαν κοσμιότητα καὶ λεπτότητα.

Εἰς τὸν κατήφορον αὐτὸν ὁδηγεῖ ὁ ἀσύνητος ἀφ’ ἑνὸς ἐλευθεριασμός, καὶ ἡ ὀλεθρία ξενομανία ἀφ’ ἑτέρου, ὑπὸ τῆς ὁποίας κατέχεται ἡ κοινωνία μας. Ἀνεξαρτήτως δὲ τῶν ὀλεθρίων συνεπειῶν τοῦ καπνίσματος, τὸ ὁποῖον πιστοῦται ὑπὸ τῶν ἐπιστημόνων ἐρευνητῶν ὡς τὸ κατ’ ἐξοχὴν καρκινογόνον, εἶναι ἀνάγκη, νομίζομεν νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν πατροπαράδοτον ἠθικὴν εὐεξίαν καὶ κοσμιότητα ἐκδηλώσεως. Καὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ γενικευθῇ τὸ κήρυγμα, διὰ τὰς ὀλεθρίας ἀπὸ πάσης πλευρᾶς συνεπειᾶς τοῦ καπνίσματος. Καὶ νὰ παύσουν αἱ γυναῖκες, καὶ πρὸ παντὸς οἱ νεαροὶ μας ἔφηβοι εἰς τὰ κοράσια νὰ γίνωνται μιμηταὶ τοῦ κακοῦ.

Ἄλλοίμονον!

Ἄλλο κακόν, πού ἀποτελεῖ καὶ αὐτὸ πραγματικὸν λάκτισμα πρὸς τὴν εὐπρέπειαν καὶ πρὸς τὴν αἰδῶ, εἶναι ἡ παρατηρου-

μένη ἔλλειψις σεβασμοῦ μεταξύ τῶν νεαρῶν πρὸς τὸ πολὺν γῆρας, πρὸς τοὺς ἀναπήρους, καὶ πρὸς αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς φέροντας τὸ ἱερὸν σχῆμα.

Εἰς μάτην ἐκδίδονται σχετικαὶ ἐγκύκλιοι διαταγαί. Οἱ νέοι μας ἀδιαφοροῦν. Καὶ συχνότατα μᾶς δίδεται ἡ εὐκαιρία νὰ παρακολουθήσωμεν τὴν παχυδερμικὴν ἀδιαφορίαν νεαρῶν πρὸς τὰ ἀνωτέρω πρόσωπα. Ἄρνούνται μάλιστα, καὶ προτρεπόμενοι πρὸς τοῦτο, νὰ παραχωρήσουν τὸ κάθισμά των. Καὶ ὅμως ὁ σεβασμὸς πρὸς τὸ γῆρας καὶ πρὸς τοὺς πάσχοντας, ὑπῆρξε πάντοτε χαρακτηριστικὴ ἑλληνικὴ ἀρετὴ.

Εἶναι ἀνάγκη τοῦτο συνεχοῦς καὶ συστηματικῆς διαφωτίσεως τῶν νέων. Καὶ εἰς τὰ σχολεῖα, καὶ εἰς τὰς οἰκογενειακὰς των ἐστίας. Διότι τῆς οἰκογενειακῆς κυρίως ἀγωγῆς ἔργον εἶναι ἡ ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ὀρθὴ διαπαιδαγώγησις· καὶ ἡ ἐνίσχυσις τῶν καλῶν προθέσεων εἰς τὰ παιδιά. Ἄλλοίμονον, ἂν αἱ κακαὶ των ροπαὶ δὲν κολάζονται καὶ δὲν χαλινοῦνται. Ὁ δὲ σεβασμὸς πρὸς τοὺς γεροντοτέρους εἶναι ἀσφαλῶς ἀπὸ τοὺς θεμελίους λίθους τοῦ κοινωνικοῦ μας οἰκοδομήματος.

Δὲν οἰκοδομοῦν.

Ὁ ἱερεὺς—καὶ εἰς τοῦτο, πιστεύομεν, ὅτι ὅλοι θὰ συμφωνοῦν—πρέπει νὰ εἶναι ἀπηλλαγμένος ἀπὸ ὠρισμένας ἀδυναμίας, πού ἔχουν κοινωνικὴν σημασίαν· καὶ αἱ ὁποῖαι στομώνουν τὸ ἔργον του καὶ τὴν ἀποστολὴν του· καὶ συνδρόμως τὴν ἐπίδρασίν του μεταξύ τῶν Χριστιανῶν.

Μία ἀπ' αὐτὰς εἶναι ἀναμφισβητήτως καὶ τὸ κάπνισμα. Εἰς τὸ κλίμα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας, ὁ ἱερεὺς πού δὲν θεωρεῖ κακὸν πρᾶγμα τὸ νὰ καπνίζῃ, παραμένει μία ἀήθης καὶ ἀπαράδεκτος πραγματικότης. Χάνει, ἔτσι, ἓνα μέρος ἀπὸ τὸ κύρος του· καὶ ἡ ἐπίδρασίς του ἐπομένως εἰς τὸ ποίμνιον του ἀποβαίνει μικροτέρα. Ὅτι δὲ ἀποτελεῖ ἐντελῶς ἀνεπίτρεπτον θέαμα, εἶναι τὸ νὰ πιστεύῃ ὁ ἱερεὺς, ὅτι δὲν ἔχει οὐδεμίαν σημασίαν ἀκόμη καὶ ἂν καπνίζῃ δημοσίᾳ καὶ εἰς τὸν δρόμον. Ὁρθὸν λοιπὸν εἶναι εἰς ὅλας τὰς Μητροπόλεις ν' ἀπαγορευθῇ ὑπὸ τῶν οἰκείων Ἱεραρχῶν τὸ τελευταῖον τοῦλάχιστον αὐτὸ φαινόμενον, τὸ ὁποῖον εὐτυχῶς ἀφορᾷ ἐλάχιστους κληρικούς.

Δὲν εἶναι τόσο καθαρὸν.

Εἰς ὅλον σχεδὸν τὸν Τύπον τῆς χώρας, ἀπὸ τὸν ἡμερήσιον καὶ περιοδικὸν τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Θεσσαλονίκης ἕως τὴν τελευταίαν ἐπαρχιακὴν ἐφημερίδα, δημοσιεύονται καθ' ἔβδο-

μάδα, ἐπὶ πληρωμῇ, κηρύγματα γραφόμενα ὑπὸ διαμαρτυρομένου τὸ δόγμα Ἑλληνος, ὅστις εἶναι ἐντολοδόχος μιᾶς οἰκονομικῶς ἀνηθροτάτης ἐν Ἀμερικῇ θρησκευτικῆς ὀργανώσεως «ἱεραποστολῆς». Τὰ κηρύγματα αὐτά, δημοσιεύμενα ἀπὸ ἀρκετῶν ἐτῶν, ἐμπεριέχουν συνήθως εἰς συγκρατημένας δόσεις, ἀλλὰ ἱκανὰς νὰ φέρουν τὸ ἐπιδιωκόμενον εἰδικὸν ἀποτέλεσμα, ἰδέας καθαρῶς προτεσταντικὰς, ἀγούσας εἰς ἀπομάκρυνσιν τῶν ἀνυπόπτων λαϊκῶν μαζῶν ἀπὸ τῆν Ὀρθοδοξίαν. Οἱ αἰδεσιμώτατοι Ἐφημέριοι ἄς διαφωτίσουν διὰ τὸν κίνδυνον αὐτὸν τοὺς ἐνορίτας των, συνιστῶντες εἰς αὐτοὺς νὰ ἀποφεύγουν τὴν ἀνάγνωσιν τοιοῦτου κηρύγματος· τὸ ὅποιον δὲν εἶναι τόσον καθαρὸν, ὅσον θέλει νὰ παρουσιάζεται ἐκ πρώτης ὄψεως.

Ἄς εὐλογῶμεν τὸν Θεόν.

Ὅπως ἀνεγράφη προσφάτως, πληθύνονται ὁσήμεραι ἀνὰ τὸν κόσμον, καὶ ὅλως ἰδιαιτέρως εἰς τὰς βιομηχανικῶς ἀνεπτυγμένας χώρας, αἱ μητέρες, αἱ ὅποια ἀποκτοῦν τέκνα· ὄχι μόνον χωρὶς γάμον εὐλογηθέντα ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ χωρὶς τὸν λεγόμενον πολιτικὸν τοιοῦτον, καὶ οἰανδήποτε ἐπομένως νυμιμοποίησιν, εἰς τὰς ἐλευθέρως καὶ ἀσυνδότης συναπτομένας σχέσεις των.

Καὶ τὸ πρόβλημα εἶναι μέγα καὶ ἀποβαίνει δεινόν, δεινότατον. Καὶ δὲν εἶναι μόνον ἠθικόν, ἀλλὰ καὶ κοινωνικὸν καὶ νομικὸν καὶ οἰκονομικόν, ὡς ἐκ τῶν διαστάσεων τὰς ὁποίας λαμβάνει. Διότι πρόσφατος στατιστικὴ κατέδειξεν, ὅτι ἐπὶ δέκα γεννωμένων τέκνων, τὸ ἓν εἶναι νόθον. Εἶναι δηλαδὴ δυστυχῶς καὶ οὐσιαστικῶς ἀπροστάτευτα τὰ γενώμενα. Διότι ὅσαδήποτε ἐπὶ τοῦ προκειμένου νομοθετικὰ μέτρα καὶ ἂν λάβῃ ἡ πολιτεία διὰ τὴν προστασίαν καὶ τὴν ὀρθὴν ἀγωγὴν τῶν δυστυχῶν αὐτῶν πλασμάτων, ἡ οὐσία εἶναι, ὅτιμεγαλώνουν καὶ εἰσέρχονται εἰς τὴν ζωὴν, χωρὶς μητέρα καὶ χωρὶς πατέρα. Χωρὶς δηλαδὴ τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν στοργὴν τῆς οἰκογενείας, τὴν ὁποίαν κανεὶς θεσμὸς καὶ οὐδεμία δύναμις τοῦ κόσμου ἠμπορεῖ ν' ἀντικαταστήσῃ. Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι νὰ πυκνοῦνται καθημερινῶς εἰς τὰς ἀνεπτυγμένας χώρας οἱ κατάλογοι τῶν νεαρῶν ἐγκληματιῶν καὶ κακοποιῶν καὶ νὰ λαμβάνωνται ἐπείγοντως μέτρα διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ κακοῦ.

Ἴδου λοιπόν, ὅτι ἡ εὐημερία, ἡ ὁποία δὲν συμβαδίζει μετὰ τὴν θρησκευτικὴν ἀγωγὴν καταντᾷ εἰς τὴν «ἐκρηκτικὴν αὐτὴν νοθοτεκνίαν», ὅπως ἐχαρακτηρίσθη, καὶ ἡ ὁποία σείει τὰ θεμέλια τῆς κοινωνίας. Καὶ ἄς εὐλογῶμεν τὸν Θεὸν διὰ τὴν ἀνάσχεσιν τῆς πορείας τοῦ ἔθνους μας πρὸς τὸ βάραθρον αὐτό, τὴν ὁποίαν ἐπέφερον ἡ ἐπελθοῦσα μεταβολή.

Η ΕΡΓΑΣΙΑ

ΙΒ'

Ἡ θρησκεία δὲν καταδικάζει, κατ' ἀρχήν, τὸν πλοῦτο καὶ τὴν ιδιοκτησία. Τὸν πλοῦτο βέβαια, πού ἀποκτήθηκε μὲ τίμια μέσα, καὶ μὲ τίμιο μόχθο. Καὶ τὴν ιδιοκτησία, πού δὲν εἶναι ἀμαρτωλή ἢ πηγὴ τῆς καὶ πού δὲν προέρχεται ἀπὸ ἀσύστολη βία καὶ ἀπὸ ἀρπαγές. Καὶ ὁ ἀρχαῖος Ἑλληνικὸς κόσμος τὴν ἴδια γνώμην εἶχε γιὰ τὸν πλοῦτο καὶ γιὰ τὴν ιδιοκτησία. Καὶ ὁ Σόλων, ἓνας ἀπὸ τοὺς ἑπτὰ σοφοὺς πού ἔδωκαν παραγγέλματα γνήσιου ἠθικοῦ περιεχομένου στὸ λαό, ἔλεγε· «Χρήματα μὲν ἱμείρω ἔχειν, ἀδίκως δὲ πεπᾶσθαι οὐκ ἐθέλω». Χρήματα θέλω νάχω, ὄχι ὅμως νὰ τ' ἀποκτῶ μὲ ἀδικίες.

* * *

Στοὺς νεώτερους χρόνους ὁ σοσιαλισμὸς ἀρνεῖται στοὺς ἰδιῶτες τὸ δικαίωμα τῆς ιδιοκτησίας. Γιατὶ τὸ δικαίωμα αὐτό, στὴν ἀπόλυτη μορφή του ὀδηγεῖ στὸν καπιταλισμό. Καὶ δημιουργεῖ κοινωνικὲς ἀδικίες καὶ ἀνισότητες, πού δὲν εἶναι ἀνεκτές· καὶ γεννοῦν στοὺς φτωχοὺς καὶ στοὺς καταπιεζόμενους φθόνο, μίση καὶ ἐχθρότητες. Πού, μὲ τὴν σειρά του πάλιν, ἐκμεταλλεύεται ὁ κομμουνισμὸς καὶ κρατεῖ ἀνάστατο καὶ σ' ἀνείπωτη ἀναταραχὴν ὁλόκληρο τὸν κόσμο.

Γι' αὐτὸ καὶ ἡ θρησκεία μας τὸν πλοῦτο, πού ἡ φύση του εἶναι «ρευστὴ καὶ χειμάρρου ὀξύτερον τοὺς ἔχοντας παρατρέχει», ὅπως λέει ὁ Χρυσόστομος, τὸν θεωρεῖ σὰν δῶρο τοῦ Θεοῦ. Καὶ τὴν ιδιοκτησία σὰν περιουσίαν ἐπίσης τοῦ Θεοῦ· πού ὁ ἄνθρωπος—γιὰ νὰ μεταχειρισθοῦμε τὴν νομικὴν ὀρολογία—ἔχει τὴν προσωρινὴ νομὴ τῆς μονάχα καὶ ὄχι τὴν κυριότητά της. Καὶ δὲν παύει νὰ μᾶς θυμίζῃ, ὅτι «πᾶσα δόσις ἀγαθῆ,

καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον, ἄνωθεν ἐστὶ καταβαῖνον, ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων».

* * *

Καὶ βέβαια, ὅταν ὅλοι παραδεχθοῦν τὴν πνευματικὴν αὐτὴν ἀρχὴν καὶ ἀλήθεια, ὅτι μόνον ὁ Θεὸς εἶναι ἀπόλυτος ἰδιοκτῆτης, καὶ ὁ ἄνθρωπος ἓνας ἐπικαρπωτῆς καὶ ἓνας ἐπιστάτης, ὁ κόσμος σιγὰ σιγὰ θὰ ἡμερεύῃ καὶ ἡ βία θὰ παραμερίζεται. Τὸ περίεργο δὲ εἶναι, πῶς καὶ οἱ ἀθάνατοὶ μας πρόγονοι, ποῦ μὲ τὴν πνευματικὴν τους ἐνόραση ἰχνηλάτησαν τὴν θεῖαν ἀλήθεια καὶ ἐψηλάφισαν τὴν πραγματικότητα, τὸ ἴδιο ἔλεγαν. Καὶ ὁ Βίων, ἓνας καὶ αὐτὸς ἀπὸ τοὺς ἑπτὰ σοφοὺς, ἔλεγε· «Τὰ χρήματα τοῖς πλουσίοις ἢ τύχη οὐ δεδώρηται, ἀλλὰ δεδάνεικε». Ὅτι ἔχομε δηλαδὴ στὸν κόσμο αὐτόν, δὲν εἶναι δικό μας, ἀλλὰ δανεικό. Καὶ ὁ Εὐριπίδης, πολὺ καθαρῶτερα καὶ πνευματικώτερα διακήρυξεν, ὅτι «οὐτοὶ τὰ χρήματα ἴδια κέκτηνται οἱ βροτοί, τὰ τῶν θεῶν δ' ἔχοντες ἐπιμελούμεθα». Ποῦ σημαίνει, πῶς ὁ ἄνθρωπος δὲν ὀρίζει τίποτα καὶ ὅτι εἶναι ἀπλῶς ἓνας οἰκονόμος καὶ ἓνας διαχειριστῆς τῆς περιουσίας τοῦ Θεοῦ.

* * *

Σύμφωνα μὲ τὴν ἀντίληψιν αὐτὴν, ἡ διαχείριση τῆς ξένης περιουσίας πρέπει νᾶναι συνετὴ, καὶ τίμια, καὶ ἀποδοτικὴ. Καὶ δὲν ὑπάρχει βέβαια συνετώτερη διαχείριση, ἀπὸ ἐκείνη ποῦ εἶναι σύμφωνη, μὲ τὴν θέληση καὶ μὲ τὴν ἐπιδίωξιν τοῦ ἰδιοκτῆτη της. Καὶ ποιὸ εἶναι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ; Ποιὸ ἄλλο, παρὰ νᾶ γινώμαστε «συνεργοί» του, ὅπως λέει ὁ θεῖος Παῦλος· καὶ νᾶ οἰκοδομοῦμε, μ' ὅλη μας τὴν δύναμιν, τὴν θείαν του Βασιλείαν, στὴν περαστικὴν μας αὐτὴν ζωὴ; Καὶ τότες ὁ μόχθος μας, ὅσο τυχὸν βαρὺς καὶ νᾶναι, θὰ γίνεταί ἑλαφρὸς καὶ θὰ μεταποιῆται, σὲ φῶς καὶ σὲ λύτρωσιν.

Θὰ βαθαίνη τὸ νόημα τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀνθρώπινης προσωπικότητος. Καὶ κάθε ἡμέρα πού περνᾷ θὰ συντελῆ στὴν ἠθικὴν ἀνύψωση καὶ τὴν πνευματικὴ μεταμόρφωσή μας· καὶ θ' ἀποκαθιστᾷ τὴν «θείαν εἰκόνα», καθ' ὁμοίωση» τῆς ὁποίας ἐπλασθήκαμε.

* *

Γι' αὐτὸ καὶ χρειάζεται μεγάλη, πολὺ μεγάλη προσοχή, στὸν τρόπο πού ἀποκτᾷ ὁ καθένας, καὶ στὸν τρόπον πού διαχειρίζεται τὴν ξένη περιουσία. Ἡ «κτήση» τῆς δηλαδὴ καὶ ἡ «χρῆση» τῆς εἶναι ἐκεῖνα πού προσδιορίζουν τὴν πραγματικὴ τῆς ἀξία. Ἐπειδὴ, ὅπως λέει ὁ μέγας Βασίλειος «οὐδὲν ἐστὶν ἀγαθὸν τῇ ἑαυτοῦ φύσει, μηδὲ ἀγαθοὺς δύναται τοὺς κεκτημένους ἀποτελεῖν». Τίποτα δὲν εἶναι ἀφ' ἑαυτοῦ του ἀγαθό, πού δὲν μπορεῖ νὰ κἀνη καλοὺς αὐτοὺς πού τῶχουν. Ὁ δὲ θεῖος Γρηγόριος μᾶς διδάσκει, πὼς κάθε ἀδικία καὶ κάθε παράνομο καὶ ἀνέντιμο κέρδος, μᾶς φέρνει τὴν δυστυχία·

«ὅτι κεν ἐκ πονηροῦ πράγματος λάβης,
τοῦ δυστυχεῖν νόμιζε ἄρραβῶνα ἔχειν»

* *

Κι' ὄχι μόνο τὰ ὑλικά ἀγαθὰ, ἀλλὰ καὶ τὰ διάφορα ἀξιώματα καὶ οἱ λογιῆς λογιῆς ἐξουσίες ἀξιολογοῦνται καὶ καταντοῦν καλὰ ἢ κακὰ, ἀνάλογα πρὸς τὸν τρόπον πού τὰ διαχειρίζονται αὐτοὶ πού τὰ κατέχουν. Οἱ Θηβαῖοι, κάποτε, δυσαρεστημένοι μὲ τὸν Ἐπαμεινώνδα, πού τοὺς ἤλεγχε, τὸν ἀνάδειξαν «τελέαρχο», ἐπιστάτη δηλαδὴ τῶν δρόμων, ἀντὶ γιὰ στρατηγό. Κι' ὁ μέγας πραγματικὰ κι' ἐξοχος ἐκεῖνος πρόγονός μας, ὄχι μονάχα δὲν ἀρνῆθηκε νὰ δεχθῆ τὸ ταπεινωτικὸ ἐκεῖνο ἀξίωμα· ἀλλὰ καὶ τὸ ἀνάλαβε μὲ ζῆλο, καὶ διόρθωσε, κατὰ τρόπο λαμπρό, ὅλο τὸ ὀδικὸ δίκτυο τῆς πολι-

τείας. Γιατί πίστευε, ὅπως λέει ὁ Πλούταρχος, ὅτι «δὲν κάνουν τ' ἀξιώματα τὸν ἄνθρωπο, ἀλλὰ ὁ ἄνθρωπος τ' ἀξιώματα»· πού ὅταν τὸ θελήσῃ μπορεῖ «καὶ τὰ μικρὰ μὲγάλα ποιεῖν»

* * *

Ἄλλὰ παραστατικώτερα καὶ ὠραιότερα ἀπὸ καθετὶ ἄλλο πιστοποιεῖ καὶ φανερώνει τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν, ἢ παρακάτω διήγησι, πού τὴν ἄκουσα ἀπὸ κάποιου λαϊκὸν ἄνθρωπο.

—«Τὸν καιρὸ, λένε, τῆς Τουρκοκρατίας, ζοῦσε σ' ἓνα χωριὸ τοῦ Μωρηᾶ ἓνας φτωχὸς ἄνθρωπος, πού εἶχε δυὸ γιουὺς. Ὁ ἓνας ἀπ' αὐτούς, ἦτανε ὅπως κι' ὁ πατέρας τους, γεωργός, καὶ φρόνιμος, καὶ καλὸς δουλευτής, καὶ σύντρεχε καὶ βοηθοῦσε τὸν πατέρα του καὶ τὸ σπιτικό του. Ὁ ἄλλος ἦτανε μὲν ξυπνότερος· μὰ ρέμπελος, ἀπειθάρχητος καὶ καυγατζῆς. Καὶ διαρκῶς φασαρίες ἔκανε στὸ χωριό.

Ὁ πατέρας του λοιπὸν, ἀφοῦ μάταια πάσχισε νὰ τὸν φέρῃ στὸν ἴσιο δρόμο, τὸν ἀπέδιωξεν ἀπὸ τὸ σπιτί, λέγοντάς του—«Ἐσύ, ποτέ σου δὲν θὰ γίνῃς ἄνθρωπος». Ἐφυγε λοιπὸν ἐκεῖνος καὶ πῆγε στὴν Πόλη. Κι' ἐκεῖ, ἔπειτα ἀπὸ πολλὰς περιπέτειες, ἀρνήθηκε στὸ τέλος τὴν πίστη του, καὶ γίνηκε Γιανίτσαρος. Καὶ μὲ τὴν ἀποκοτιά του καὶ τὴν ἐξυπνάδα του, ἔφθασε νὰ γίνῃ ἀρχηγὸς τους. Καὶ στὸ τέλος ὁ Σουλτάνος τὸν ἔκαμε καὶ μὲγάλο Βεζύρη.

Θυμήθηκε λοιπὸν τότε τὸν πατέρα του, πού τοῦλεγε «πὼς δὲν θὰ γίνῃς ποτὲ ἄνθρωπος»· καὶ φώναξε τὸν ἀρχηγὸ τῶν ζαπτιέδων, καὶ τὸν πρόσταξε νὰ στείλῃ μερικὸς ἀνθρώπους του στὸ χωριὸ του. Καὶ νὰ τοῦ φέρουν τὸν χωρικὸν ἐκεῖνο· χωρὶς ὅμως νὰ φανερώσῃ τὴν ἀλήθεια καὶ πὼς ἦτανε ὁ πατέρας του.

Ἐστειλε λοιπὸν ἐκεῖνος τρεῖς ζαπτιέδες· καὶ φθάνοντας στὸ χωριὸ τὸν ἀναζήτησαν· καὶ τοῦ εἶπαν νὰ ἔτοιμαστῇ ἀμέσως νὰ φύγῃ γιὰ τὴν Πόλη· γιατί αὐτὴ

εἶναι ἢ προσταγή τοῦ Βεζύρη. Ἐκεῖνος σάστισε, μόλις τ' ἄκουσε. Καί τοὺς θερμοπαρακαλοῦσε, νὰ τὸν ἀφήσουν ἡσυχὸν στὸ χωριό του. Γιατί εἶχε πιάσει τότε τὸ καλοκαίρι, καὶ ἤθελε νὰ θερίσῃ τὰ χωράφια του, καὶ ν' ἄλωνίσῃ, καὶ νὰ λιχνίσῃ, γιὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν κουμπάνια τοῦ σπιτιοῦ του.

Ἐκεῖνοι ὅμως, φυσικά, ἐπέμεναν καὶ τὸν ζόριζαν. Κι' ἐπειδὴ αὐτὸς ἀντιστεκότανε, ὁ ἀρχηγὸς τοὺς διέταξε νὰ τὸν δέσουν, καὶ νὰ τὸν τραβήξουν μὲ τὸ ζόρι. Κι' ἔτσι καὶ γίνηκε, καὶ τὸν ἐμπάρκαραν δεμένο. Σὰν ἔφθασαν λοιπὸν στὴν Πόλη, τὸν ἔλυσαν, καὶ τὸν παρουσίασαν στὸ Μεγάλο Βεζύρη.

Ὁ φτωχὸς αὐτὸς ἔτρεμεν ἀπὸ τὸν φόβον του· καὶ σαστισμένος ἀπὸ τὰ πλούτη καὶ τὰ μεγαλεῖα ποὺ ἔβλεπεν, εἶχε καρφωμένα τὰ μάτια του καταγῆς. Καὶ τοῦ λέει τότες ἐκεῖνος.—«Τί φοβᾶσαι; σήκωσε τὰ μάτια σου, καὶ κοίταξέ με καλά». Κι' ὅταν αὐτὸς τὰ σήκωσε καὶ τὸν ἀνατράνισε, τὸν ἀρώτησε:—Μὲ γνῶρισες ποιὸς εἶμαι;—"Ὁχι, ἀφέντη μου, τοῦ λέει ἐκεῖνος.—Ἐανακοίταξέ με λοιπὸν καλά· δὲν σοῦ θυμίζω κανένα;—Σὲ κοιτάζω, πολυχρονεμένε μου ἀφέντη· μὰ δὲν σὲ γνωρίζω· οὔτε καὶ θυμᾶμαι νὰ ξανανταμώσαμε ποτές.—"Ἐ, λοιπὸν, τ' ἀπαντᾷ ἐκεῖνος. Ἀφοῦ δὲν μ' ἀναγνωρίζεις, σοῦ τὸ λέω ἐγώ. Εἶμαι ὁ γιὸς σου· ποὺ μ' ἀπόδιωξες ἀπὸ τὸ σπίτι καὶ ποὺ μούλεγες, πὼς δὲν θὰ γίνω ποτέ μου ἄνθρωπος.

Κ' ἐκεῖνος τότε ξεθαρρεύοντας, μὰ κι' ἀναστενάζοντας, τ' ἀπάντησεν.—"Ἐγὼ δὲν σοῦλεγα, πὼς δὲν θὰ γίνης μεγάλος Βεζύρης. Ἄλλὰ πὼς δὲν θὰ γίνης ποτέ σου ἄνθρωπος. Καὶ πραγματικὰ δὲν ἔγινες. Γιατί, ἂν εἶχες γίνει, δὲν θὰ φερνόσουνα ἔτσι στὸν πατέρα σου. Καὶ δὲν θάλεγες νὰ μὲ φέρουν μπροστά σου, μὲ τὸν τρόπο ποὺ μ' ἔφεραν· δεμένο καὶ μπαγλαρωμένο, ἀλλὰ μὲ δόξες καὶ μὲ τιμές...

(Συνεχίζεται)

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

Η ΠΟΙΚΙΛΙΑ ΤΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΤΥΠΩΝ

Γ'

Ἡ κοπτικὴ λατρεία χρησιμοποιεῖ τρεῖς λειτουργίας ἐπ' ὀνόματι τῶν Ἀγίων Κυρίλλου, Βασιλείου καὶ Γρηγορίου εἰς κοπτικὴν καὶ ἐν μέρει ἀραβικὴν γλῶσσαν. «Ὅτι καὶ αἱ τρεῖς αὗται προέρχονται ἐκ μεταφράσεως ἐξ ἑλληνικῶν πρωτοτύπων, καταφαίνεται τόσον ἐκ τοῦ περιεχομένου τῶν εὐχῶν καὶ τῶν φράσεων αὐτῶν, ὅσον καὶ ἐκ τῆς ἐν γένει διατάξεως καὶ τῆς διαρθρώσεως τούτων καὶ γενικῶς τοῦ τυπικοῦ αὐτῶν, ἰδιαίτερος δὲ ἐκ τῆς συχνῆς παρεμβολῆς λέξεων καὶ φράσεων ἑλληνικῶν οὐ μόνον ἐν ταῖς ὑπὸ τοῦ λειτουργοῦ καὶ τοῦ διακόνου ἐκφωνήσεσι καὶ παρακελεύσεσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἀποκρίσεσιν»¹. Οὕτω π.χ. ἐν τῇ κοπτικῇ ἀναφορᾷ τοῦ ἁγ. Κυρίλλου, ἥτις προῆλθεν ἐκ τῆς ἑλληνικῆς τοῦ ἁγίου Μάρκου, «ὁ διάκονος λέγει: Κύριε ἐλέησον, Κύριε, ἐλέησον, Κύριε, ἐλέησον. Ναί, Κύριε... Εἰς ἀνατολὰς βλέψατε. Πρόσχωμεν. Ὁ λαός. Ἐλεος εἰρήνης, θυσία αἰνέσεως. Ὁ ἱερεὺς. Ὁ Κύριος μετὰ πάντων. Ὁ λαός. Καὶ μετὰ τοῦ πνεύματός σου. Ὁ ἱερεὺς. Ἄνω ὑμῶν τὰς καρδίας»².

Ἐκ τῶν τριῶν αὐτῶν λειτουργιῶν περισσότερον χρησιμοποιεῖται παρὰ τοῖς Κόπταις ἢ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Μ. Βασιλείου λειτουργία. Παλαιότερον ἐχρησιμοποιοῦντο ὑπὸ τῶν Κοπτῶν καὶ πολλαὶ ἄλλαι ἀναφοραὶ συριακῆς προελεύσεως. Τὰ παλαιότερα κοπτικὰ κείμενα ἐγράφησαν εἰς τὴν σαϊδικήν, τὰ δὲ νεώτερα εἰς τὴν βοχαϊρικὴν διάλεκτον. Ὁ R. Tüki κατὰ τὰ ἔτη 1736—1764 ἐδημοσίευσεν ἐν Ρώμῃ σχεδὸν πάντα τὰ κοπτικὰ λειτουργικὰ βιβλία.

Ἡ αἰθιοπικὴ ἢ ἀβησσυνιακὴ λειτουργία εἶναι κατὰ τὰ κύρια σημεῖα αὐτῆς ἢ κοπτικὴ λειτουργία, ἀλλ' ἐν τῇ γλώσσῃ Ge 'ez. Ἡ λειτουργία αὕτη περιλαμβάνει πλείονας τῆς μιᾶς ἀναφοράς, τῶν ὁποίων προτάσσεται κοινὴ προαναφορά, ἀπὸ τῆς Ἐναρξέως μέχρι τοῦ Προοιμίου τοῦ Προλόγου. Τὸ Εὐχολόγιον τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας ὑποδεικνύει διὰ τὴν συνήθη χρῆσιν δέκα τέσσαρας ἀναφοράς. Ἡ περισσότερον χρησιμοποιουμένη ἐξ αὐτῶν εἶναι ἡ λεγομένη Ἀναφορὰ τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, ἥτις ὡς βᾶσιν αὐτῆς ἔχει τὴν ἐν τῇ Ἀποστολικῇ Παραδόσει τοῦ Ἰππο-

1. Παν. Τρεμπέλα, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 74.

2. F. Brightman, Eastern Liturgies, σ. 164. O.H.E. Burmester, The Greek Kirygmata. Versicles and Responses and Humus in the Coptic Liturgy, ἐν Orientalia Christiana periodica 2 (1963), σ. 363—394.

λύτου αναφοράν. «Πράγματι· μετά τὸ πρῶτον τμήμα τῆς ἐν τῷ Προλόγῳ εὐχαριστίας, ἕπερ ταυτίζεται πρὸς τὸ τῆς Ἐναφορᾶς τοῦ Ἰππολύτου, παρεισάγονται κατὰ τὸ τελετουργικὸν σχῆμα τοῦ αἰγυπτιακοῦ τύπου ἱκετευτικαὶ δεήσεις καὶ τὰ δίπτυχα, εἶτα δὲ συνεχίζεται ἡ διακοπεῖσα εὐχαριστία, καὶ πρὶν ἢ γένηται λόγος περὶ τῆς ἐκ Παρθένου γεννήσεως τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, παρεισάγεται ὁ ἐπινίκιος ὕμνος, ἵνα μετ' αὐτὸν ἐξιστορηθοῦν ἡ ἀνανθρώπησις καὶ τὸ πάθος καὶ οἱ λόγοι τῆς συστάσεως καὶ ἡ ἀνάμνησις μετὰ τῆς ἐπικλήσεως ἐπηρυξημένης... Ὡς πρὸς τὴν Κυριακὴν προσευχὴν ἢ ἀβηθσυνιακὴ λειτουργία συμφωνεῖ πρὸς τὰς ἄλλας κοπτικὰς λειτουργίας προτάσσουσα ταύτης τὴν κλάσιν τοῦ ἁγίου ἄρτου»³. Ἡ αἰθιοπικὴ λειτουργία διακρίνεται διὰ τὸ ποιητικὸν τῆς χρωῆμα καὶ διὰ τοὺς ἀξιολόγους ὕμνους τῆς πρὸς τὴν Θεοτόκον⁴.

β) Ὁ ἀντιοχειανὸς λειτουργικὸς τύπος: Οὗτος περιλαμβάνει κυρίως ἀφ' ἑνὸς τὴν ἑλληνικὴν ἀντιοχειανήν, ἀφ' ἑτέρου τὴν δυτικοσυριακὴν καὶ ἐκ τρίτου τὴν ἀνατολικοσυριακὴν λειτουργίαν.

Ἡ κυριώτερα ἑλληνικὴ ἀντιοχειανὴ λειτουργία εἶναι ἡ λειτουργία, ἣτις ἀποδίδεται ὑπὸ τῶν Ἀποστολικῶν Διαταγῶν εἰς τὸν ἀδελφοθεὸν Ἰάκωβον. Ἡ λειτουργία αὕτη, καταγομένη ἐξ Ἱεροσολύμων, ἀπὸ τοῦ δ' αἰῶνος εἶχε διαδοθῆ εἰς ὁλόκληρον τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Ἀντιοχείας. Ὡσαύτως διεδόθη καὶ ἐκτὸς αὐτοῦ καὶ μετεφράσθη εἰς πολλὰς γλώσσας. Ἐλληνιστὶ κατέχομεν τὴν λειτουργίαν ταύτην μόνον ὑπὸ μίαν μορφήν, ἣτις ἔχει ἐκδηλον τὴν βυζαντινὴν ἐπίδρασιν. Τὸ παλαιότατον χειρόγραφον κατάγεται ἐκ τοῦ 7^{ου} αἰῶνος. Βεβαίως, ἡ λειτουργία αὕτη δὲν συνεγράφη ὑπὸ τοῦ Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθεοῦ. «Ὅτι οὐδεὶς τῶν Ἀποστόλων συνέγραψε θεῖαν λειτουργίαν ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ μεμαρτυρημένου καὶ διαπεπιστωμένου γεγονότος, ὅτι ἡ παλαιότερα ἐγγραφὸς ἀναφορὰ εἶναι ἡ τοῦ Ἰππολύτου. Ἄλλως τε ἐὰν ὄντως ὁ θεὸς Ἰακώβος εἶχε συγγράψῃ ἀναφοράν, αὕτη ἀσφαλῶς θὰ περιλαμβάνετο εἰς τὸν κανόνα τῆς Καινῆς Διαθήκης, ὅπως περιελήφθη εἰς αὐτὸν καὶ ἡ ὑπὸ τούτου συγγραφεῖσα καθολικὴ ἐπιστολή... Ἄλλ' ἐὰν ἡ λειτουργία αὕτη δὲν συνεγράφη ὑπὸ τοῦ θεοῦ Ἰακώβου, εἶναι ὅμως ἀδιαμφισβήτητος ἡ ἀρχαιότης αὐτῆς. Πρωτίστως τὸ γεγονός, ὅτι οἱ ἀπὸ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀποσχισθέντες

3. Παν. Τρεμπέλα, ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 82.

4. B. Botte, Riten und liturgische Familien ἐν A.M. Martimort, Handbuch der Liturgiewissenschaft, I. Freiburg—Basel—Wien 1963, σελ. 27.

ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου (451) Μονοφυσῖται ἔχουν ὡς κυρίαν λειτουργίαν αὐτῶν τὴν ἐκ μεταφράσεως ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ πρωτοτύπου προελθοῦσαν ἀδιαμφισβητήτως συριακὴν λειτουργίαν τοῦ Ἰακώβου, ἀποτελεῖ ἀδιάσειστον καὶ βιβλαίαν ἐγγύησιν περὶ τοῦ ὅτι αὕτη ἀνάγεται εἰς χρόνους παλαιότερους τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου. "Ἐπειτα ἡ πλήρης συμφωνία τῆς λειτουργίας ταύτης πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ Κυρίλλου ἐν τῇ πέμπτῃ Μυσταγωγικῇ Κατηχήσει αὐτοῦ περιγραφὴν τῆς τελεσιουργίας τοῦ μυστηρίου τῆς Εὐχαριστίας ἀποτελεῖ νέαν ἔνδειξιν ὑπὲρ τῆς ἀρχαιότητος αὐτῆς»⁵. "Ὅθεν ἡ ἀρχαιότης τῆς λειτουργίας τοῦ ἁγίου Ἰακώβου οὐδόλως αἴρεται ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι εἰς αὐτὴν ὑπάρχουν μεταγενέστεραι παρεμβολαὶ ἐξ ἐπιδράσεως τοῦ βυζαντινοῦ τυπικοῦ («Ὁ Μονογενὴς Υἱός», τὸ Τρισάγιον, ὁ Χερουβικὸς ὕμνος, ἡ μεγάλη εἴσοδος, τὸ σύμβολον τῆς πίστεως κ.λ.π.).

(Συνεχίζεται)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

5. Παν. Τρεμπέλα, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 107—108.

Μητροπολίτου Σάμου ΕΙΡΗΝΑΙΟΥ

“ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ,,

Εἰς τόμους πέντε σελ. 2124

Ἦτοι λόγοι ἑορταστικοί, περιστατικοί κ.λ.π., Ἄρθρα, Μελέται, τοῦ σοφοῦ καὶ ἀειμνήστου Ἱεράρχου.

Διατίθενται διὰ τοὺς αἰδεσιμωτάτους ἱερεῖς, κληρικούς, καὶ θεολόγους, πρὸς ἐμπλουτισμὸν τῆς βιβλιοθήκης των, ἀντὶ δραχμῶν 200 ἐπὶ τρίμηνον, ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν.

Πληροφορίαι : Γράψατε εἰς «ΕΦΗΜΕΡΙΟΝ»

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟΥ
ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ
ΤΟΥ ΝΑΖΙΑΝΖΗΝΟΥ
Ο ΠΕΡΙ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ ΛΟΓΟΣ

ΑΡΧΑΙΟΝ ΚΕΙΜΕΝΟΝ

μη'. Τρίτον δὲ ὁ καὶ μέγιστον, καὶ δὴ τοῦτο εἰπὼν ἔτι, τὰ λοιπὰ σιωπήσομαι. Ἐμνήσθην ἡμερῶν ἀρχαίων, καὶ πρὸς τινὰ τῶν παλαιῶν ἱστοριῶν ἀναδραμῶν, ἐκεῖθεν εἴλκυσα συμβουλὴν ἐμαυτῷ πρὸς τὰ παρόντα· μὴ γὰρ εἰκῆ ταῦτα συγγεγράφθαι νομίζωμεν, μηδὲ ὄχλον ἄλλως εἶναι ρημάτων τε καὶ πραγμάτων, ψυχαγωγίας ἕνεκα τῶν ἀκούοντων συγκείμενα, καὶ οἷον ἀκοῆς τι δέλεαρ μέχρι τῆς ἡδονῆς ἱστάμενον. Ταῦτα μὲν παιζόντων μῦθοι καὶ Ἕλληνας οἷ, τῆς ἀληθείας ὀλίγα φροντίζοντες τῷ κομψῷ τῶν πλασμάτων καὶ τῷ λίχνῳ τῶν λέξεων καὶ ἀκοῆν καὶ ψυχὴν γοητεύουσιν.

Ἡμεῖς δέ, οἱ καὶ μέχρι τῆς τυχούσης κεραίας καὶ γραμμῆς τοῦ πνεύματος τὴν ἀκρίβειαν ἔλκοντες, οὔποτε δεζόμεθα, οὐ γὰρ ὄσιοι, οὐδὲ τὰς ἐλαχίστας πράξεις εἰκῆ σπουδασθῆναι τοῖς ἀναγράψασι, καὶ μέχρι τοῦ παρόντος μνήμη διασωθῆναι· ἀλλ' ἴν' ἡμεῖς ἔχωμεν ὑπομνήματα καὶ παιδεύματα τῆς τῶν ὁμοίων, εἴποτε συμπέσοι καιρὸς, διασκέψεως· ὥστε τὰ μὲν φεύγειν, τὰ δὲ αἰρεῖσθαι, οἷον κανόσι τισὶ καὶ τύποις, τοῖς προλαβοῦσιν ἐπόμενοι παραδείγμασι.

—«Ἐμνήσθην ἡμερῶν»...

«Ἐμνήσθην ἡμερῶν ἀρχαίων, ἐμελέτησα ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου» (Ψαλμ. P^MB⁵, 5)

—«Μέχρι τῆς τυχούσης κεραίας».

«Ἐως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἰῶτα ἐν ἡμί κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ...» (Ματθ. ε', 18).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

μη'. Υπάρχει όμως και τρίτη αίτια, πού αυτή είναι και ή μεγαλύτερη· θα την εἰπῶ λοιπὸν κι' αὐτὴν ἀκόμη, καὶ θα παραλείψω τις ἄλλες. Θυμήθηκα δηλαδὴ παλαιούς καιρούς κι' ἀνατρέχοντας σὲ μιὰν ἀπὸ τις ἀρχαῖες ἱστορίες, ἀνέσुरα ἀπὸ ἐκεῖ μία συμβουλή γιὰ τὸν ἑαυτό μου καὶ γιὰ τις σύγκαιρες περιστάσεις. Γιατὶ ἄς μὴν ἔχωμε τὴν ἰδέα, πὼς ἄσκοπα γραφθῆκανε αὐτές· καὶ πὼς εἶναι ἀδιαφόρετα μαζώματα ἀπὸ λόγια κι' ἀπὸ πράγματα, πού συναρμολογηθῆκανε γιὰ τὴν ψυχαγωγία αὐτῶν πού τις ἀκοῦνε, καὶ σὰν κάποιο δόλωμα τῆς ἀκοῆς μας, πού σταματᾷ στὴν εὐχαρίστηση πού μᾶς δίνει. Αὐτὰ εἶναι παραμύθια ἀσοβάρειτων ἀνθρώπων καὶ τὰ κάνουν οἱ Ἕλληνες, πού λίγο φροντίζουν γιὰ τὴν ἀλήθεια, καὶ μὲ τὴν ὁμορφιὰ τῶν δημιουργημάτων τους καὶ μὲ τὴν πολὺ φροντισμένη φρασεολογία τους, γοητεύουν καὶ τὴν ἀκοή καὶ τὴν ψυχὴ.

Ἐμεῖς όμως, πού ἀναζητοῦμε ὡς τὸ τελευταῖο σημεῖο καὶ γραμμὴ τὴν βεβαίωση τοῦ Πνεύματος, δὲν θα τὸ παραδεχθοῦμε ποτέ μας αὐτό. Γιατὶ δὲν ἦτανε σωστὸ νὰ προσεχθοῦν, χωρὶς κανένα λόγο, καὶ τὰ πλέον ἀσήμαντα πράγματα ἀπ' αὐτοὺς πού τ'ἔγραψαν, καὶ νὰ περισωθοῦνε μὲ τὴν μνημόνευσή τους ὡς σήμερα. Ἀλλὰ τόκαμαν, γιὰ ν'ἔχωμε ἐμεῖς σημειώματα καὶ διδάγματα γιὰ τὴν στοχαστικὴν ἔρευνα τῶν παρόμοιων ζητημάτων, ἂν θα τῶφερνε κάποτε ἡ περίστασις. Ὡστε ἄλλα μὲν νὰ τ' ἀποφεύγωμε, ἄλλα δὲ νὰ τὰ δεχώμαστε, ἀκολουθῶντας τὰ περασμένα παραδείγματα, σὰν πρότυπα καὶ σὰν κανόνες.

ΑΡΧΑΙΟΝ ΚΕΙΜΕΝΟΝ

Τίς οὖν ἡ ἱστορία καὶ πόθεν ἡ συμβουλή, οὐδὲ γὰρ χειρὸν ἴσως ἀσφαλείας ἔνεκεν τῶν πολλῶν διελθεῖν. Ἐφευγε καὶ Ἰωνᾶς ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ, μᾶλλον δὲ φεύγειν ᾤετο· ἀλλὰ κατελήφθη πελάγει, καὶ χειμῶνι, καὶ κλήρῳ, καὶ γαστρὶ κήτους, καὶ τριημέρου ταφῆς, τύπον ἐχούση μυστηρίου μείζονος. Ἄλλ' ἐκεῖνος μὲν, ἵνα μὴ τὴν σκυθρωπὴν καὶ ἄτοπον ἀγγελίαν ἀγγείλῃ τοῖς Νινευίταις, καὶ μετὰ τοῦτο ψεύστης ἀλφῶ, σωθείσης τῆς μετανοίας τῆς πόλεως· οὐ γὰρ τῇ σωτηρίᾳ τῶν πονηρῶν ἐδυσχέραινεν, ἀλλὰ τὴν διακονίαν τοῦ ψεύδους ἠσχύνετο, καὶ οἷον ἐζηλοτύπει τῆς προφητείας τὸ ἀξιοπίστον, ὅπερ ἐν αὐτῷ καταλυθῆναι κίνδυνος ἦν, οὐ δυναμένων τῶν πολλῶν συνιδεῖν τῆς τοῦ Θεοῦ περὶ ταῦτα οἰκονομία τὸ βάθος.

μθ'. Ὡς δὲ ἐγὼ τινος ἤκουσα σοφοῦ περὶ ταῦτα ἀνδρός, κὺλ ἀτόπως βοηθοῦντος τῷ φαινομένῳ τῆς ἱστορίας ἀτόπῳ καὶ ἱκανοῦ καταλαβεῖν ἀνδρὸς προφήτου βαθύτητα, οὐδὲ ταῦτα ἦν ἂ τὸν μακάριον Ἰωνᾶν ἐποίει φυγάδα, καὶ εἰς Ἰόππην ἤγαγε, καὶ ἐξ Ἰόππης ἀνήγαγεν ἐπὶ Θαρσεῖς, πελάγει πιστεύσαντα τὴν ἑαυτοῦ κλοπὴν· οὔτε γὰρ ἀγνοεῖν τοῦ Θεοῦ τὴν ἐπίνοιαν, προφήτην γε ὄντα, εἰκὸς αὐτὸν ἦν· ὅτι διὰ τῆς ἀπειλῆς, τὸ μὴ παθεῖν τὰ τῆς ἀπειλῆς Νινευίταις ἐπραγματεύετο κατὰ τὴν μεγάλην αὐτοῦ σοφίαν, καὶ κατὰ τὰ ἀνεξερεύνητα αὐτοῦ κρίματα, καὶ τῶν ὁδῶν αὐτοῦ τὸ ἀνεξιχνίαστόν τε καὶ ἀκατάληπτον· οὔτ' εἴπερ ἠπίστατο, μὴ ἀκολουθῆσαι Θεῷ, δι' οὗ περ ἐβούλετο τρόπου τὴν σωτηρίαν ἐκεῖνοις μηχανωμένῳ. Τὸ δὲ δὴ καὶ οἶεσθαι, ὡς ἀποκρύψειν ἑαυτὸν τῷ πελάγει ἤλπισεν Ἰωνᾶς, καὶ τὸν μέγαν ὀφθαλμὸν τοῦ Θεοῦ διαλαθέσθαι τῇ φυγῇ, μὴ καὶ παντελῶς ἄτοπον ἦ· καὶ ἀπαίδευτον, καὶ οὐχ ὅπως περὶ προφήτου πιστεύεσθαι δίκαιον, ἀλλ' οὐδὲ περὶ ἄλλου τινὸς τῶν νοῦν ἐχόντων, καὶ μετρίως αἰσθανομένων Θεοῦ καὶ τῆς ὑπὲρ πάντα δυνάμεως.

—«Ἐφευγε καὶ Ἰωνᾶς».

Κατὰ τὴν διήγηση τῆς Γραφῆς ὁ Θεὸς ἔστειλε τὸν Ἰωνᾶ στὴ Νινευί, γιὰ τὰ κηρύξῃ στοὺς Νινευίτες τὴν κακία τους. Κι' αὐτός, ἀπὸ τὰ πάη, ἔφυγε στὴν Ἰούππη κα' ἀπὸ ἐκεῖ ταξίδεψε πρὸς τοὺς Θαρσεῖς. Καὶ στὸ ταξίδι του ἐκεῖνο τὸν ἔροριξαν, μὲ κληρὸ στὴ θάλασσα κ.τ.λ. (Ἰωνᾶς γ', 4).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

Ποιά είναι λοιπόν ἡ ἱστορία, κι' ἀπὸ ποῦ ἀνάσπρα τὴν συμβουλή; Γιατί τίποτα δὲν εἶναι ἴσως χειρότερο γιὰ τὴν ἀσφάλεια τῶν πολλῶν, ἀπὸ τὸ νὰ τὴν προσπεράσωμε. Κρύφθηκεν κι' ὁ Ἰωνᾶς ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ Θεοῦ, ἢ καλύπτεται, νόμισε πὺς κρύφθηκε. Ἀλλὰ τὸν κατάπτε τὸ πέλαγος, καὶ ἡ τρικυμία, καὶ ὁ κλῆρος, καὶ ἡ κοιλιὰ τοῦ κήτους, καὶ ὁ τριήμερος ἐνταφιασμός του, ποῦ συμβολίζει μεγαλύτερο μυστήριο. Ἐκεῖνος ὅμως, γιὰ νὰ μὴν ἀναγγεῖλῃ τὴν δυσάρεστη κι' ἀπρεπὴν ἀναγγελίαν στοὺς Νινευῖτες, καὶ γιὰ νὰ μὴν φανερωθῇ ἔτσι ψεύτικος, ἂν θὰ σωνότανε μὲ τὴν μετάνοιά της ἢ πόλῃ. Γιατί δὲν ἐβαρυνόριζε γιὰ τὴν σωτηρία τῶν κακῶν, ἀλλὰ γιὰ τὸ ἄγροιο καὶ ἀκατανοήτου νὰ ὑπηρετήσῃ τὴν ψευτιά· καὶ σὰν νὰ ζηλοτυποῦσε γιὰ τὴν ἀξιοπιστία τῆς προφητείας, ποῦ κινδύνευε νὰ ματαιωθῇ στὸ πρόσωπό του· ἐπειδὴ τὸ πλῆθος δὲν ἔχει τὴν δύναμιν νὰ κατανοῇ τὸ βάθος τῆς θείας γι' αὐτὰ οἰκονομίας.

μθ'. Κι' ὅπως ἐγὼ ἄκουσα ἀπὸ κάποιον σοφόν, ποῦ μ' ἐπιτυχία προσπαθοῦσε νὰ ἐξηγήσῃ τὴν φαινομενικὰ παράδοξον ἱστορίαν, καὶ εἶχε τὴν ἰκανότητα νὰ κατανοήσῃ τὸ βάθος ἑνὸς προφήτη, οὔτε κι' αὐτὸ δὲν ἦτανε ἡ αἰτία ποῦ ἔκαμαν φυγάδα τὸν μακάριον Ἰωνᾶ, καὶ τὸν ἔφεραν στὴν Ἰώππη, κι' ἀπὸ τὴν Ἰώππη στοὺς Θαρσεῖς, ἀφοῦ ἐμπιστεύθηκε στὸ πέλαγος τὴν ἐξαφάνισή του. Γιατί, σὰν προφήτης δὲν ἦτανε πιθανὸ ν' ἄγνοῃ τις βουλὰς τοῦ Θεοῦ· κι' ὅτι μὲ τὴν ἀπειλή του πρὸς τοὺς Νινευῖτες ἐμηχανεῦνταν, μὲ τὴν μεγάλη του σοφία καὶ κατὰ τὴν ἀνεξέταστην ἀπόφασίν του καὶ τὸ ἀνεξιχνίαστο καὶ ἀκατανόητο τῆς σκέψης του, τὸ νὰ μὴν πάθουνε τίποτα ἀπὸ τὰ ὅσα τοὺς ἀπειλήσε. Μὰ οὔτε κι' ἂν τῷ ἔφερον, (ὅπως ἔλεγε), νὰ μὴν πειθαρχήσῃ στὸ Θεό· μ' ὅποιονδήποτε τρόπο κι' ἂν ἤθελε νὰ μηχανευθῇ τὴν σωτηρίαν τους. Καὶ τὸ νᾶχῃ δὲ κανεὶς τὴ γνῶμιν πὺς ὁ Ἰωνᾶς ἐθάρρεψεν, πὺς θὰ κρυφθῇ μέσα στὸ πέλαγος, κι' ὅτι μὲ τὴν φυγὴν του θὰ ξεγελοῦσε τὸ μεγάλο μάτι τοῦ Θεοῦ, εἶναι φόβος μήπως κι' ὅλως διόλου ἄτοπο κι' ἀνόητο εἶναι, καὶ ἀταίριαστο πρὸς τὴ γνῶμιν ποῦ πρέπει νᾶχωμε μὲ πεποιθήσῃ, γιὰ ἕνα προφήτη· μὰ καὶ γιὰ ὅποιονδήποτε ἄλλο μυαλωμένο ἄνθρωπο, ποῦ ἔχει σύμμετρην αἴσθησιν γιὰ τὸν Θεὸν καὶ γιὰ τὴν παντοδυναμίαν του.

(Συνεχίζεται)

Ἀπόδοσιν ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

Ἐκλεκτὲς σελίδες ἀπὸ τὸν Ἱ. Χρυσόστομο

ΕΙΝΑΙ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΟ Ν' ΑΚΟΥΩΜΕ ΠΑΝΤΑ ΘΕΙΑ ΚΗΡΥΓΜΑΤΑ

(Ἀπὸ τὴν ὁμιλία τοῦ στὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιο)

Ἄν ἔχωμε θάρρος καὶ παρρησία, καὶ ἂν προσέχωμε στὴν ἀκρόαση τῶν ἁγίων βιβλίων καὶ ἂν δὲν τ' ἀκούμε μ' ἀδιαφορία καὶ σὰν κάτι πάρεργο, θάμαστε σὲ θέση ν' ἀποστομώνουμε τὰ ἐπιχειρήματα τῶν λογῆς λογῆς Χριστιανομάχων !

Γιατὶ ὅποιος μπαίνει μ' εὐλάβεια στὴν Ἐκκλησία, καὶ ἂν ἀκόμη δὲν πιάνη βιβλίον στὰ χέρια του, ὅταν εἶναι στὸ σπίτι του, παρακολουθεῖ ὅμως προσεκτικὰ ὅσα λέγονται ἐδῶ, τοῦ φθάνει ἓνας χρόνος γιὰ ν' ἀποκτήσῃ μεγάλην ἐμπειρία. Γιατὶ τὴν ἴδια πάντα ἁγία Γραφή διαβάζουμε, καὶ ὄχι σήμερα μὲν αὐτὴν, καὶ αὔριον ἄλλη. Κι' ὅμως, μὲ τέτοιον ἄθλιον τρόπο ὁ περισσότερος κόσμος παρακολουθεῖ τὸ ἀνάγνωσμά της, ὥστε ἔπειτα ἀπὸ τόσα καὶ τόσα διαβάσματά της, οὔτε καὶ τὰ ὀνόματα τῶν βιβλίων νὰ μὴν ξέρη ! Καὶ δὲν ντρέπονται, οὔτε καὶ φρίττουν, παρακολουθώντας τόσο πάρεργα τὴν ἀκρόαση τοῦ Θεοῦ λόγου.

Ἄλλὰ, ἂν τυχὸν μὲν κάποιος κιθαριστής, ἢ χορευτής, ἢ κάποιος ἄλλος ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ θεάτρου τύχη νὰ προσκαλέσῃ τοὺς κατοίκους τῆς πολιτείας, ὅλοι τρέχουν μὲ προθυμία καὶ τοῦ χρωστοῦν καὶ χάρη γιὰ τὸ προσκάλεσμά του αὐτό· καὶ χάνουν τὴ μισὴ ἀπὸ μιὰν ὀλάκαιρην ἡμέραν προσέχοντας σ' ἐκεῖνον μονάχα. Ὅταν ὅμως ὁ Θεὸς μᾶς μιλή, μὲ τὸ στόμα τῶν προφητῶν καὶ τῶν ἀποστόλων, χασμουριόμαστε, κινούμαστε, καὶ μᾶς ἔρχεται ζάλη. Κι' ὅταν ἔλθῃ τὸ καλοκαίρι, καὶ τὸ λιοπύρι μᾶς φαίνεται πολὺ, τρέχουμε καὶ πιάνουμε τὴν ἀγορά· καὶ τὸν χειμῶνα πάλι, μᾶς γίνονται ἐμπόδιο ἢ βροχὴ καὶ οἱ λάσπες, καὶ καθόμαστε στὸ σπίτι μας. Καὶ στίς ἵπποδρομίες, πού δὲν ὑπάρχει στέγαστρο πού νὰ μᾶς προστατεύῃ ἀπὸ τὴν βροχὴ, οἱ περισσότεροι στέκουν ὄρθιοι καὶ οὐρλιάζουν σὰν τρελλοί, ἐνῶ πέφτει ἀπὸ ψηλὰ νεροποντὴ, καὶ τ' ἀνεμόβροχα ριπίζουν τὰ πρόσωπά τους. Καὶ τίποτα δὲν λογιάζουν, οὔτε κρῦο, οὔτε βροχὴ, οὔτε λάσπες, οὔτε καὶ τὸ μακρὸς τοῦ δρόμου· καὶ τίποτα δὲν τοὺς κρατᾶ στὸ σπίτι, καὶ οὔτε καὶ τοὺς ἐμποδίζει νὰ πᾶνε ἐκεῖ.

Ἐδῶ δέ, πού καί στέγες μᾶς σκεπάζουν, καί πού ὑπάρχει καί θαυμαστή ζεστασιά, ἀποφεύγουν, καί δέν ἔρχονται κι' ἐνῶ εἶναι αὐτὸ κέρδος τῆς ψυχῆς τους. Πῶς λοιπόν, εἰπῆτε μου, νὰ τ' ἀνεχθῆ κανεὶς αὐτά ; Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος, πού ἐνῶ γιὰ ἐκεῖνα ἔχομε τὴν μεγαλύτερη πείρα ἀπὸ κάθε τι ἄλλο, σὲ τοῦτα, πού μᾶς εἶναι ὅλως διόλου ἀπαραίτητα, εἴμαστε κι' ἀπὸ τὰ παιδιά ἀμαθέστεροι.

Κι' ἂν τυχόν σὲ φωνάξῃ κανεὶς ἀμαζᾶ καὶ χορευτὴ, ἰσχυρίζεσαι, πὼς σ' ἔβρισε, καὶ κάνεις τὰ πάντα γιὰ νὰ ξεπλύνῃς ἀπὸ πάνω σου τὴν ντροπὴ· ἂν ὅμως σὲ τραβήξῃ νὰ παρακολουθήσῃς κάποιο θέαμα, δέν τ' ἀρνίεσαι. Καὶ τὴν τέχνῃ μὲν, πού τ' ὀνομάτῃς τ' ἀποφεύγεις σὰν ντροπὴ, τὴν ἴδια τὴν ἐπιδιώκεις πέρα ὡς πέρα. Γι' αὐτό, δέ, πού ὑποχρέωσή σου εἶναι νὰ κατέχῃς καὶ τὴν οὐσία καὶ τὴν ὀνομασία του, καὶ νὰ λέγεσαι, μὰ καὶ νᾶσαι πράγματι Χριστιανός, δέν ξέρεις, οὔτε κι' ἔμαθες ποτέ σου, τί εἶναι τὸ πρᾶγμα αὐτό.

Τί λοιπόν μπορεῖ νὰ γίνῃ χειρότερο ἀπὸ τὸν παραλογισμόν αὐτόν ; Καὶ θάθελα νὰ μὴν παύω ἀπὸ τὸ νὰ σᾶς τὰ λέω αὐτά· φοβοῦμαι ὅμως πὼς, ἄσκοπα καὶ χωρὶς κανένα κέρδος, γίνομαι βαρετός. Γιατί βλέπω πὼς μαίνονται ἐναντίον μου, ὄχι μονάχα νέοι, ἀλλὰ καὶ οἱ γέροι· πού καὶ γι' αὐτοὺς περισσότερο ντρέπομαι, ὅταν βλέπω ἄνθρωπο πού τὸν κάνουν σεβαστὸ τ' ἄσπρα του μαλλιά, νὰ τὰ ντροπιάζῃ, καὶ νὰ σέρνῃ μαζί του καὶ τὰ παιδιά του. Τί χειρότερο λοιπόν ὑπάρχει ἀπὸ τὴν κωμωδίαν αὐτὴ ; τί αἰσχρότερο ἀπὸ τὴν πράξιν αὐτὴ ; τὸ παιδί, νὰ διδάσκειται ἀπὸ τὸ πατέρα του τὴν ἀσχημοσύνη !

Δαγκάνουν τὰ λόγια μου ; Αὐτὸ θέλω κι' ἐγώ· νὰ σᾶς συγκρατήσω, μὲ τὸν πόνο πού κάνουν αὐτὰ πού λέω, γιὰ νὰ σᾶς λυτρώσω ἀπὸ τὴν ντροπὴ πού φέρνουν τὰ πράγματα αὐτά. Γιατί ὑπάρχουν καὶ μερικοί, αὐτοὶ δηλαδὴ πού εἶναι πολὺ ἀδιαφορώτεροι ἀπ' αὐτούς, πού οὔτε καὶ ντροπὴ δέν αἰσθάνονται γιὰ τὰ ὅσα λέω, καὶ μάλιστα ξεσηκώνουν μεγάλη συζήτηση γιὰ τὴν ὑπόθεσιν αὐτήν. Κι' ἂν μὲν τοὺς ρωτήσῃς, ποῖος εἶναι ὁ Ἀμῶς, ἢ ὁ Ἀβδιού, ἢ ποῖος εἶναι ὁ ἀριθμὸς τῶν προφητῶν, ἢ τῶν ἀποστόλων, οὔτε καὶ ν' ἀνοίξουν τὸ στόμα τους μποροῦνε. Γιὰ τ' ἄλλα ὅμως καὶ γιὰ τοὺς ἡνίοχους, μποροῦν νὰ συνθέσουν ἀπολογία, τρισκαλύτερη ἀπὸ τοὺς σοφιστὲς κι ἀπὸ τοὺς ῥήτορες. Καὶ ποιά εἶναι ἡ βλάβη ; καὶ ποιά ἢ ζημιὰ ; Γιατί γι' αὐτὸν τὸν λόγο κι' ἀναστενάζω, ὅτι

δηλαδή ούτε και σαν ζημιὰ δὲν τὸ καταλαβαίνετε τὸ πρᾶγμα, οὔτε κ' αἰσθάνεσθε τὴν κακία του...

Ὁ Θεὸς σοῦ χάρισε προθεσμία ζωῆς, γιὰ νὰ τὴν διορθώσης· καὶ σὺ ἐνῶ τὴν ξοδεύεις ἄσκοπα καὶ χωρὶς νὰ τὴν χρησιμοποιοῖς διόλου σὲ κάτι ὠφέλιμο, ρωτᾷς νὰ μάθης ἀκόμα, σὲ τί ζημιώνεσαι; Κι' ἂν τυχὸν ξοδέψης ἀπλῶς λίγα χρήματα, τὸ λογαριάζεις καὶ τὸ λές ζημιὰ σου· ξοδεύοντας ὅμως τίς ἡμέρες σου στὰ σατανικὰ θεάματα, ἔχεις τὴν ἰδέα, πῶς τίποτα τὸ ἄτοπο δὲν κάνεις;

Τὸ χρέος σου εἶναι νὰ δαπανᾷς σ' ἐλεημοσύνες καὶ σὲ προσευχὰς ὅλη σου τὴν ζωὴ. Σὺ δὲ τὴν ἀνεμοσκορπίζεις σὲ κραυγὰς, καὶ σὲ ἀλαλαγμούς, καὶ σ' αἰσχρολογίας, καὶ σ' ἀγῶνες καὶ τέρψεις ἀκαιρες, καὶ σ' ἔργα, ποὺ πηγὴ τους ἔχουν τὴν μαγγανεία καὶ ποὺ γίνονται γιὰ νὰ σὲ βλάψουν· καὶ ὕστερα ἀπ' ὅλα αὐτὰ ρωτᾷς τί ζημιώνεσαι; Χωρὶς νὰ τὸ καταλαβαίνης καὶ χωρὶς νὰ τὸ ξέρης, πῶς ὅλα μπορεῖς νὰ τὰ σπαταλᾷς περισσότερο ἀψήφιστα, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν καιρὸ;

Ἄν ξοδέψης χρυσάφι, μπορεῖς νὰ τὸ ξανακερδίσης· ἂν χάσης ὅμως τὸν καιρὸ σου, δύσκολα θὰ τὸν ξαναβρῆς. Γιατί στὴ ζωὴ μας αὐτὴν εἶναι λιγιστὸς ἐκεῖνος ποὺ μᾶς ἔχει δοθῆ. Ἄν λοιπὸν δὲν τὸν μεταχειρισθοῦμε σ' ὅ,τι πρέπει, ποιὰν ἀπάντηση θὰ δώσωμε, ὅταν φύγωμε γιὰ ἐκεῖ; Γιατί σ' ἐρωτῶ νὰ μοῦ εἰπῆς, ἂν πρόσταζες νὰ μάθῃ κάποια τέχνη ἓνα ἀπὸ τὰ παιδιά σου, κι' αὐτὸ ἔμενε κατόπιν στὸ σπίτι του διαρκῶς, ἢ καὶ περνοῦσε τὸν καιρὸ του κάπου ἄλλοῦ, ὁ δάσκαλός του δὲν θὰ τὸ παρατοῦσε, καὶ δὲν θὰ σοῦλεγε, —Ἐκαμες συμφωνία μαζί μου, καὶ μοῦ ὥρισες καὶ προθεσμία. Ἄν λοιπὸν δὲν πρόκειται τὸ παιδί σου νὰ ξοδεύῃ τὸν καιρὸ του αὐτὸν κοντά μου, κατὰ ποιὸν τρόπο θὰ μπορέσω νὰ σοῦ τὸν παρουσιάσω τεχνίτη;

(Συνεχίζεται)

Ἀπόδοση ΑΝΘΙΜΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗ

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειῶσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

Ἡ μεγάλη ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου

Ο ΠΡΟΣΤΑΤΗΣ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΝΙΚΗΤΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΩΤΗΣ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Στρατιώτης τῆς Οἰκουμένης

Τὸ φθινόπωρο προχωρημένο. Θλιμμένη ἡ φύσις εἰς τὴν ἐξοχή ἰδίως, μὲ μιὰ ἀτμόσφαιρα ὅμως ἀρωματισμένη ἀκόμη ἀπὸ τὴν λουλουδένια πνοὴ τοῦ καλοκαιριοῦ, θλιμμένη καὶ ἡ ψυχὴ μας ποὺ ἀναζητεῖ κάποια ἀνάτασί της πρὸς τὰ θεῖα. Καμμιά ἴσως ἄλλη ἐποχὴ δὲν προσφέρει τόσο τὴν εὐκαιρίαν γιὰ τὴν ψυχικὴ ἐπαφὴ καὶ τὴν στενώτερη ἐπικοινωνία τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεὸ καὶ τὴν θρησκείαν. Κάτω ἀπὸ τὴν ἀτμόσφαιρα αὐτὴν τοῦ φθινοπώρου ὁ χριστιανὸς κάμει ἀθέλητα τὸν ἀπολογισμὸ τοῦ ἔργου του καὶ ἀναζητεῖ τὸν δρόμο τῆς μετανοίας. Ἀναλογίζεται βαθύτερα τὴν ματαιότητα τοῦ ὑλικοῦ κόσμου καὶ στὸν μαρασμὸ τῆς φύσεως, εὐρίσκει ἀναλογίαι μὲ τὸν μαρασμὸ μιᾶς ζωῆς ποὺ ἔζησε, λησμονώντας πλῆθος ἱερῶν ὑποχρεώσεων του. Εἶναι τόσο συνυφασμένη ἡ φύσις μὲ τὴν θρησκείαν ὥστε νὰ συμβαδίζουν σὲ πλῆθος ἐκδηλώσεων των. Αἱ σκέψεις αὐτὲς γίνονται ἕνας ἐσωτερικὸς ψυχικὸς μας κόσμος τὶς τελευταῖες αὐτὲς ἡμέρες τῆς θεραπευτικῆς παραμονῆς μας στὴν λουτρόπολιν τῶν Καμμένων Βούρλων. Ἡ πολυσύχναστη αὐτὴ λουτρόπολις ποὺ γειτονεύει μὲ τὶς ἱστορικὲς Θερμοπύλες ἀραιώνεται ἀπὸ τοὺς ἐπισκέπτας της, ἐρημώνεται καθημερινῶς καὶ διέρχεται μίαν περίοδον μαρασμοῦ. Διατηρεῖ ὡς τόσο τὴν ἐξωτερικὴν ἀτμόσφαιρά της μὲ τὴν ὁμορφίαν τοῦ συνδυασμοῦ τῆς θάλασσας, τοῦ φωτὸς καὶ τοῦ πλούσιου πράσινου τοῦ βουνοῦ μὲ τὰ πελώρια πλατάνια. Σ' αὐτὸ τὸ γειτονικὸ βουνὸ τῆς λουτροπόλεως ἡ ἱστορία τοποθετεῖ τὴν ἀτραπὸν ἀπὸ τὴν ὁποίαν ὁ Ἐφιάλτης διέπραξε τὴν προδοσίαν του εἰς βάρους τῶν τριακοσίων τοῦ Λεωνίδα. Κάτω ἀπὸ τὴν ἀτμόσφαιραν αὐτὴν δοκιμάζουμε μιὰ πραγματικὴ ψυχικὴ ἀνάτασι πρὸς τὰ θεῖα καὶ μιὰ περισυλλογὴ τοῦ ἐσωτερικοῦ μας κόσμου. Μᾶς συγκινεῖ τὸ ἀντίκρουσμα τῆς κατάλευκης ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος στὸν μεγάλον παραλιακὸν δρόμον καὶ κάποιες στιγμὲς τοῦ φθινοπωρινοῦ δειλινοῦ οἱ ἀπομακρυσμένοι ἦχοι κάποιας καμπάνας ξυπνοῦν συγκλονιστικὰ ἀναμνήσεις μας. Κι' ἀνάμεσα στὸν ψυχικὸν αὐτὸν συγκλονισμὸν τῶν φθινοπωρινῶν ὥρων τῆς λουτροπόλεως, ἡ σκέψις μας στρέφεται πρὸς τὰ πίσω καὶ ἀγκαλιάζει τὴν μορφὴν, τὸν ἠρωϊσμὸν καὶ τὴν ἀγιό-

τητα ἑνὸς ἑορτάζοντος μεγάλου στρατιώτη τοῦ Χριστοῦ. Καλπάζει ἡ σκέψις μας πρὸς τὴν συμπρωτεύουσα, τὴν Θεσσαλονίκη, καὶ ὁ ὄραματισμὸς τοῦ μυροβλήτη ἁγίου, τοῦ μεγαλομάρτυρος Δημητρίου, προβάλλεται στὰ μάτια καὶ τὴν ψυχὴ μας ὡσάν ἕνα φωτεινὸ σύμβολο. Καὶ στάθηκε πράγματι σύμβολο διπλοῦν διὰ τὴν ἑλληνικὴν ὀρθοδοξία ὁ ἅγιος, ποῦ ἑορτάζεται καὶ τιμᾶται πανηγυρικὰ καὶ μὲ εὐλάβεια τὶς ἡμέρες αὐτὲς ἡ μνήμη του.

Ἡρωϊκὸς ὁ μεγαλομάρτυς Δημήτριος μᾶς ἀπεκάλυψε τὸ μέγεθος μιᾶς ὑποδειγματικῆς πίστεως πρὸς τὸν Χριστὸ καὶ στάθηκε πολῦτιμος συμπαραστάτης τοῦ ἔθνους μας στοὺς μεγάλους ἀπελευθερωτικοὺς ἀγῶνας του. Ἐμεγάλος χριστιανὸς καὶ μεγάλος Ἕλληνας. Ἡ νύμφη τοῦ Θερμαϊκοῦ δικαίως σεμνύνεται καὶ αἰσθάνεται δονουμένη τὴν ψυχὴ της ἀπὸ συγκίνησι. Ἡ ἀγιότης τῆς ζωῆς τοῦ πολιοῦχου τῆς ἔθνομάρτυρος καὶ ἡ πίστις του πρὸς τὸ διπλοῦν ἰδανικὸ τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ τοῦ ἑλληνισμοῦ ἐδημιούργησαν τὴν ψυχὴ τῆς Θεσσαλονίκης ποῦ ἔμεινε ἀκλόνητη καὶ ἀσάλευτη στὸ πέρασμα τῶν αἰῶνων. Μὲ τὴν δημιουργία τῆς ψυχῆς της αὐτῆς ἡ Θεσσαλονίκη ἀντιμετώπισε κατακτητὰς καὶ συνθηκὰς σκληρὰς. Διότι ὑπῆρχε πάντοτε ἡ πίστις τῶν καταδυναστευομένων κατοίκων τῆς στήν συμπαράστασιν τοῦ ἁγίου, τὸν ὁποῖον εὗρισκε πάντοτε μεγάλον ὑπέρμαχον στοὺς κινδύνους καὶ στὶς συμφορὰς των. Ἐξευτελίσας ὁ μεγαλομάρτυς τὴν ἔπαρσι τοῦ ἀηττήτου γίγαντος παλαιστοῦ Λυκίου, ἐνθαρρύνας εἰς τὸ στάδιον τοῦ ἀγῶνος τὸν ταπεινὸν ἀλλὰ πιστὸν χριστιανὸν Νέστορα, ἐξηυτέλισε καὶ γενικώτερα τὴν ὑπεροψίαν τῶν ἰσχυρῶν καὶ ἔδωκε δείγματα τῶν ἀγαθῶν τῆς ταπεινοφροσύνης.

* * *

Ἄλλ' ὁ ἑορτασμὸς τῆς μνήμης τοῦ ἁγίου τὶς ἡμέρες αὐτὲς τοῦ φθινοπώρου συγκινεῖ κάθε ἑλληνικὴ σκέψις, εἰς τὴν ἀνάμνησι τῆς μεγάλης συμπαραστάσεως τοῦ ἁγίου εἰς τὸν ἀγῶνα διὰ τὴν τελειωτικὴν ἀπελευθέρωσι τῆς Θεσσαλονίκης. Ὁ μυροβλήτης ἅγιος στρατιώτης τοῦ Χριστοῦ, ὑψώθηκε καὶ ὡς στρατιώτης ἥρωϊκὸς καὶ γενναῖος κατὰ τὶς κρίσιμες στιγμὰς τῆς ἀγωνιζομένης διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς μεγάλης μακεδονικῆς πρωτευούσης. Μὲ τὸ λευκὸ του ἄλογο καὶ μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι καθοδηγούμενο ἀπὸ τὴν πίστιν του πρὸς τὸν Χριστό, κατέφερε τὸ κτύπημα τῆς νίκης εἰς τὸν ἐχθρὸν καὶ ἄνοιξε τὸν δρόμον πρὸς τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς ἀγωνιζομένης πόλεως. Ὑπῆρξαν μάτια εὐλαβῶν χριστιανῶν πολεμιστῶν, ποῦ ἀντίκρυσαν τὸ ὄραμα

τοῦ ἁγίου ἀπάνω στοῦ λευκοῦ του ἄλογο καὶ μὲ τὸ σπαθὶ στοῦ χέρι. Ἄλλὰ καὶ ὅσοι δὲν τὸν εἶδαν ἐπίστεψαν ἀδίστακτα εἰς τὴν συμπάραστασιν αὐτὴν τοῦ ἁγίου καὶ ἡ μεγάλη ἡμέρα τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Θεσσαλονίκης, συμπίπτουσα μὲ τὴν ἐπέτειο τῆς ὀνομαστικῆς ἑορτῆς τοῦ μάρτυρος στρατιώτη, ἐρρίζωσε ὡς παράδοσις κάθε ἑλληνικῆς ψυχῆς. Πιστεύει σήμερον ἀκραδάντως ὀλόκληρη ἡ ἑλληνικὴ φυλὴ εἰς τὴν ἡρωϊκὴν συμπάραστασι τοῦ ἁγίου καὶ τιμᾷ αὐτὸν ὡς τὸν πρῶτον νικητὴν τοῦ ἀγῶνος τῆς Θεσσαλονίκης, ἀγῶνος ὀπλων καὶ πίστεως, ποῦ τὸν ἔζησε παλαιότερα καὶ τὸν ἀναμιμνήσκειται μὲ βαθειᾶν συγκίνησίν της ἢ ἐπιζῶσα ἀκόμη γενεὰ μας.

* * *

Ἄλλ' ἂν ἡ Θεσσαλονικὴ πανηγυρίζει τὴν ἐπέτειο τῆς ὀνομαστικῆς ἑορτῆς τοῦ πολιούχου ἁγίου της, ὑπάρχουν καὶ ἄλλα τμήματα τῆς χώρας—τῆς ἐλεύθερης καὶ τῆς ὑπόδουλης—ποῦ τιμοῦν τὴν μνήμη του αὐτὴν ὡς ἁγίου, ποῦ ἡ συμπάραστασίς του ὑπῆρξε ἐκδήλωσις συγκινητικῆ. Ὑπέρμαχος τῆς οἰκουμένης ὁ μεγαλομάρτυς τιμᾶται ἀπὸ ὀρθοδόξους κάθε γωνίας χριστιανικῆς καὶ πανηγυρίζονται οἱ ναοὶ ποῦ ἀνηγέρθησαν πρὸς τιμὴν του. Μεγαλοπρεπῆς ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Δημητρίου εἰς τὴν μεγάλην πόλιν τῆς Ρούμελης, τὸ Ἄγρινον, ἀνιστορεῖ τὴν πίστιν καὶ τὸν ἡρωϊσμόν τοῦ ἑορτάζοντος στρατιώτη τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ἑλληνικῆς πατρίδος. Καὶ τὸ ἀρχαῖο Βυζάντιον, ἡ Πόλις, δονεῖται ἀπὸ συγκίνησιν μὲ τὴν μνήμη τοῦ ἁγίου. Δύο ἰδίως μεγάλες ἐκκλησίαι ποῦ τιμῶνται μὲ τὸ ὄνομά του στὴν Πόλις, ἀποτελοῦν διαρκῆ προσκύνημα τῶν χριστιανῶν της.

Ἡ μιὰ εἰς τὰ ἱστορικὰ διὰ τὴν ἑλληνοπρέπειά της Ταταῦλα—προάστειον τοῦ Ἁγίου Δημητρίου κατὰ τοὺς εὐρωπαϊοὺς—τὸ σημερινὸν Κουρτουλοῦς καὶ ἡ ἄλλη ἔξω πρὸς τὰ κάστρα πλησίον τοῦ πανσέπτου ναοῦ τῆς Παναγίας τῶν Βλαχερνῶν, στὴν Ζυλόπορτα.

Παλαιότατοι καὶ οἱ δύο ναοί. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς κατοχῆς τῶν Γενουϊνισίων στὴν Πόλις ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Δημητρίου τῶν Ταταούλων ἐστάθηκε ὡς φάρος τηλαυγῆς τῶν Ἑλλήνων. Τὸν ἐσεβάσθησαν καὶ τὸν εὐλαβήθησαν οἱ κατακτητῆς, διότι εἰς τὴν μορφή τοῦ ἁγίου ἔβλεπαν ἕνα μεγάλο ἥρωα καὶ ἀγωνιστῆ. Καὶ οἱ Τούρκοι κατόπιν περιέβαλλαν μὲ σχετικὸ σεβασμὸ τὸν ἅγιο, τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου περιελήφθη καὶ εἰς τὸ τουρκικὸ ὀνοματὸλόγιον, Κασίμ. Ἐμεινεν ἄθικτος ὁ ναὸς του καὶ δὲν ἐτόλμησαν νὰ συμπληρώσουν τὴν καταστροφή του, ὅταν πρὸ δώδεκα

περίπου χρόνων τὰ ἄτακτα στίφη τοῦ τουρκικοῦ ὄχλου κατέστρεφαν, ἐσυλοῦσαν καὶ ἐρρύπαιναν ναοὺς καὶ ἱερὰ μνημεῖα.

Ἡ μορφή τοῦ τροπαιοφόρου ὑψώθηκε βλοσυρὰ καὶ ἀπειλητικὴ καὶ ἀπεκρούσθη ἡ ἐπιθετικότης τῶν εἰσβολέων. Ἐχτύπησαν μόνες τους οἱ καμπάνες καὶ ὁ πληθυσμὸς ἐδοξολόγησε, ὅσο ἦταν δυνατὸ ὑπὸ τὴν ἀπειλητικὴ ἀτμόσφαιρα τῶν ἡμερῶν ἐκείνων, τὸν παραστάτη καὶ ὑπέρμαχον ἅγιον. Καὶ ὅταν μεγάλη ὑποπτη πυρκαϊᾶ κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου μετέβαλε εἰς καπνίζοντα ἐρείπια μεγάλο τμῆμα τοῦ προαστείου αὐτοῦ μὲ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Δημητρίου, προστάτης καὶ πάλιν ὁ μεγαλομάρτυς ἐστάθηκε συμπαραστάτης καὶ παρήγορος τῶν θυμάτων τῆς πύρινης αὐτῆς συμφορᾶς. Ἡ ἄλλη ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Δημητρίου στὴν Ζυλόπορτα ὑπῆρξε πολλαπλῶς ἱστορικὴ καὶ ὁ τιμώμενος ἅγιος ἀποτελεῖ ἀκόμη προσκύνημα. Ἡ ἱστορία της χρονολογεῖται ἀπὸ αἰῶνος. Εἰς τὴν ἐκκλησίαν αὐτὴν, ὅταν ἐκυριεύθη ὁ μέγας ναὸς τῆς ὀρθοδοξίας, ὁ ναὸς τῆς Ἁγίας Σοφίας, μετεφέρθη ἡ ἔδρα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, διὰ νὰ μεταφερθῆ ἄργότερα, ὕστερα ἀπὸ βραχεῖες ἄλλες μετακινήσεις καὶ ἐγκαταστάσεις, εἰς τὸν σημερινὸν πατριαρχικὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Γεωργίου, στὸ Φανάρι.

Ὁ ἅγιος ἐκάλυψε μὲ τὴν βοήθεια καὶ τὴν συμπαράστασίν του ὅλην τὴν ἱστορικὴ περιοχὴ ἐκείνη καὶ εἰς τὸν ναὸν του μετεφέρετο καὶ παρέμενεν πρὸς προσκύνημα ἐπὶ ἄρκετὸ διάστημα τοῦ ἔτους, μέχρι τῆς παραμονῆς τῆς μνήμης της, ἡ θαυματουργὸς εἰκόνα τῆς πανάχραντης Παναγίας Παρθένου τῶν Βλαχερνῶν.

* * *

Ἄλλὰ ἡ βοήθεια τοῦ ἐορτάζοντος ἁγίου ἐξεδηλώνετο καὶ ἐκδηλοῦται ἀκόμη καὶ εἰς πολλὰς ἄλλες περιοχές, ὅπου ὑπάρχουν πιστοί. Ὁ ἅγιος ἐστάθηκε στρατιώτης τοῦ Χριστοῦ μὲ εὐρεία δρᾶσι καὶ σήμερα ὁ τάφος του εἰς τὴν κρύπτῃν τοῦ ναοῦ του εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, ἀποτελεῖ παγχριστιανικὸ πανορθόδοξο προσκύνημα. Τὸ μῦρο ποὺ ἀναδίδει τὸ ἱερὸ λείψανό του ἀγκυλιάζει κάθε ἑλληνικὴ ψυχὴ καὶ εἰς τὰ χεῖλη ὄλων ἀνέρχεται εὐλαβικὰ ὁ πρὸς αὐτὸν ὕμνος:

Μέγαν εὔρατο ἐν τοῖς κινδύνοις
Σὲ ὑπέρμαχον ἢ οἰκουμένην.

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

106. Κατὰ τὴν μετάληψιν τοῦ τιμίου Αἵματος ἄλλοι μὲν λέγουν «Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, Ἀμὴν, καὶ τοῦ Υἱοῦ, Ἀμὴν, κλπ.», ἄλλοι δὲ ἀρκοῦνται εἰς τὸ «Ἀμὴν, Ἀμὴν, Ἀμὴν». Τί εἶναι τὸ σωστότερο; (Ἑρώτησις Αἰδεσιμ. Γ. Τσίγκου).
107. Κατὰ τὴν μετάληψιν ἐκ τοῦ ἁγίου ποτηρίου εἶναι ὀρθὸν νὰ κοινωνῶν ἢ τρεῖς φορές ὁ ἱερεὺς φέρων τρεῖς τὸ ποτήριον εἰς τὰ χεῖλη («Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος») ἢ μόνον μίαν φοράν, ὡς ἰσχυρίζονται τινές; (Ἑρώτησις Αἰδεσιμ. Ὁ. Στιβακτάκη καὶ Δ. Ψ.).

Κατὰ τὴν ἀρχαία πρᾶξι τῆς Ἐκκλησίας οἱ λειτουργοί, ὅπως καὶ οἱ λαϊκοί, μετελάμβαναν ἀπὸ τοῦ ἁγίου ποτήριου μίαν μόνο φοράν. Τὴν κοινωνίαν δὲ συνώδευε ἡ φράσις «Αἷμα Χριστοῦ» ἢ «Αἷμα Χριστοῦ ποτήριον ζωῆς» καὶ ὁ κοινωνῶν ἀπήντα «Ἀμὴν». Αὐτὸ μαρτυροῦν ὁ Κύριλλος Ἱεροσολύμων (Κατήχησις Μυσταγωγικὴ Ε', 21-22), αἱ Ἀποστολικαὶ Διαταγαὶ (Η', 13) καὶ ἄλλοι ἀρχαῖοι συγγραφεῖς. Βραδύτερον εἰσῆχθησαν συνθετώτερες φράσεις, πού μαρτυροῦνται ἀπὸ ἐκκλησιαστικούς συγγραφεῖς καὶ ἀπὸ χειρόγραφα τῆς θείας λειτουργίας. Τελικὰ ἐπεκράτησε ὁ γνωστός τύπος «Τὸ τίμιον καὶ πανάγιον καὶ ζωηρὸν Αἷμα... εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς...». Τὸ «Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, Ἀμὴν» φαίνεται ὅτι ἐλέγετο καὶ κατὰ τὴν μετάληψιν τοῦ τιμίου Σώματος, ὅπως σήμερα λέγεται κατὰ τὴν μετάληψιν τοῦ τιμίου Αἵματος. Αὐτὸ τοῦλάχιστον μαρτυρεῖ τὸ εἰλητάριο τῆς Μονῆς Ἑσφιγμένου τοῦ ἔτους 1306: «Καὶ λαβὼν τὸν θεῖον ἄρτον ἐν δεξιᾷ, ποιῶν μετ' αὐτοῦ σταυρὸν γ' εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, λέγει. Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος». Δὲν κοινωνοῦσαν ὅμως οὔτε ἀπὸ τὸν ἅγιον ἄρτον τρεῖς φορές οἱ κληρικοὶ οὔτε ἀπὸ τὸ ποτήριον, ἀλλὰ μόνο μίαν. Ἐξαιρέσει παρουσιάζει μόνο, καθ' ὅσον γνωρίζω, ὁ κώδιξ 120 τῆς Μονῆς Ἑσφιγμένου τοῦ ἔτους 1602, πού γράφει ὅτι ὁ ἱερεὺς «ἐλάμβανεν ἐκ τρίτου» καὶ ἐκ τοῦ τιμίου Σώματος. Ἡ τριπλῆ κοινωνία ἐκ τοῦ ποτηρίου εἰσῆχθη προφανῶς σὲ μεταγενεστέρα

ἐποχή κατὰ παρέλκυσι ἀπὸ τὴν ἐπίκλησι τῶν τριῶν ὀνομάτων τῆς ἁγίας Τριάδος. Ἔτσι τὸ μὲν χειρόγραφο ὑπ' ἀριθμ. 425 τοῦ ΙΣ' αἰῶνος τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Μετοχίου τοῦ τιμίου Σταυροῦ ἔχει τὸ «Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς...» χωρὶς νὰ διατάσῃ, τοῦλάχιστον ρητῶς, τὴν τριπλῆ κοινωνία, τὰ χειρόγραφα ὅμως Σινᾶ 986 τοῦ ΙΕ' αἰῶνος καὶ Ἀθηνῶν 702 τοῦ ΙΣ' αἰῶνος παραλλήλως πρὸς τὴν ἐπίκλησι τῶν ὀνομάτων τῆς ἁγίας Τριάδος ρητῶς ἀναφέρουν ὅτι ἡ κοινωνία τοῦ ἱερέως καὶ τοῦ διακόνου ἐκ τοῦ ποτηρίου ἐγίνετο ἐκ τρίτου. Τὸ πρῶτο χαρακτηριστικὰ σημειώνει: «Λαβὼν δὲ ὁ ἱερεὺς καὶ τὸ ἅγιον ποτήριον, κοινωνεῖ, λέγων· Ἔμεταλαμβάνει ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ (ἴδε) ἱερεὺς τὸ τίμιον καὶ ἅγιον...». Καὶ μεταλαμβάνει τρεῖς ἐξ αὐτοῦ. Μεταδίδωσιν ὁμοίως καὶ τῷ διακόνῳ, μεταλαμβάνοντες δὲ γ' ἐξ αὐτοῦ ἕκαστος...», τὸ δὲ δεῦτερο κατὰ τὴν κοινωνία τοῦ διακόνου μαρτυρεῖ ὅτι ὁ ἱερεὺς ἔλεγε τὸ «Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς...» καὶ ὁ διάκονος μετὰ τὴν τριπλῆ κοινωνία ἀπήντα «Ἀμήν». Κατὰ ἓνα παλαιότερο χειρόγραφο, τὸ εἰλητᾶριο ὑπ' ἀριθμ. 719 τῆς Πάτμου τοῦ ΙΓ' αἰῶνος, ὁ ἱερεὺς κοινωνῶν ἔλεγε «Ποτήριον σωτηρίου...Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, Ἀμήν, καὶ τοῦ Υἱοῦ, Ἀμήν, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν». Πολλὰ ἐξ ἄλλου χειρόγραφα ἀπὸ τοῦ ΙΔ' αἰῶνος καὶ ἐξῆς, πού περιέχουν τὶς λειτουργίες ἢ τὴν Διάταξι τῆς θείας λειτουργίας τοῦ Πατριάρχου Φιλοθέου (Ἐσφιγμένου 120, Παντελεήμονος 6277-770, Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης Ἀθηνῶν 751, 752, 766, 782, 878 καὶ ἄλλα), καθὼς καὶ ὅλα τὰ ἔντυπα διατάσσουν τὴν τριπλῆ κοινωνία ἐκ τοῦ ποτηρίου, χωρὶς νὰ ἀναφέρουν τὶς περισσότερες φορές ρητῶς ὅτι ἡ τριπλῆ μετάληψι συνωδεύετο καὶ ἀπὸ τὴν ἐπίκλησι τῶν τριῶν προσώπων τῆς ἁγίας Τριάδος. Ἄν λάβωμε ὑπ' ὄψιν ὅτι καὶ ἡ Διάταξι τοῦ Φιλοθέου καὶ οἱ τυπικὲς διατάξεις πού παρενεβάλλοντο στὴν θεία λειτουργία δὲν διέτασσαν νέα πράγματα, ἀλλὰ κατέγραφαν τὴν ὑφισταμένη ἤδη πρᾶξι, πού ἐστηρίζετο στὴν προϋπάρχουσα λειτουργικὴ παράδοσι, καταλαβαίνομε ὅτι ἡ τριπλῆ κοινωνία ἐκ τοῦ ποτηρίου δὲν εἶναι καὶ τόσο μεταγενεστέρα συνήθεια, ὅσο ἐκ πρώτης ὄψεως θὰ ἐφαίνετο.

Γιὰ τὴν τριπλῆ κοινωνία ἐδίδετο συνήθως ἡ κάπως ἐξεζητημένη αἰτιολογία, ὅτι «ὁ Χριστὸς κατοικῶν εἰς τὸν πιστὸν χριστιανόν, ὁμοῦ μὲ τὸν Πατέρα του κατοικεῖ καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα» (Θεοφίλου Καμπανίας, Ταμείον Ὀρθοδοξίας, ἔκδ. 7η, Β. Ρηγοπούλου, Θεσσαλονίκη, σελ. 49). Τέτοιου εἴδους ἐπιδράσεις τοῦ ἱεροῦ ἀριθμοῦ τρία σὲ διάφορα σημεῖα τῆς θείας λατρείας ὑπάρχουν πάρα πολλές. Προτιμότερα θὰ ἦτο ἴσως ἡ ἀρχικὴ πρᾶξις ἀλλ' ἡ τριπλῆ κοινωνία ἔχει ἤδη ἐπικρατήσῃ καὶ μάλιστα ἀπὸ ἀρκετὰ παλαιὰ ἐποχή.

Κατὰ τοὺς χρόνους μας ὑπὲρ τῆς κοινωνίας ἐκ τοῦ ποτηρίου μία μόνο φορά ἐτάχθη ὁ π. Γερβάσιος Παρασκευόπουλος («Ἐπίκαιρα προβλήματα» τεύχος Α', 1954- σελ. 119-120 καὶ «Ἐρμηνευτικὴ ἐπιστάσια ἐπὶ τῆς θείας λειτουργίας», 1958, σελ. 245, ὑποσ. 2). Ἐπεκαλεῖτο δὲ ἐκτὸς τῶν ἱστορικῶν λόγων καὶ τὴν γνώμη τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κωνσταντίνου τοῦ Σ' καθὼς καὶ πρακτικὸς λόγους, τὸν κίνδυνο δηλαδὴ καταλύσεως μεγάλης ποσότητος τοῦ τιμίου Αἵματος, τόσης ὥστε νὰ μὴ ἀπομείνῃ τὸ ἀναγκαιοῦν γιὰ τὴν μετάδοσι στὸν λαό. Βεβαίως αὐτὸ τὸ ἐνδεχόμενον πρέπει νὰ τὸ ἔχῃ πάντοτε ὑπ' ὄψιν του ὁ λειτουργὸς ἱερεὺς καὶ οἱ συλλειτουργοῦντες ἱερεῖς καὶ διάκονοι, ὥστε ποτὲ νὰ μὴ συμβῆ καὶ καταλλήλως νὰ οἰκονομοῦν τὴν ποσότητα τοῦ εὐχαριστικοῦ αὐτοῦ εἶδους κατὰ τὴν ἁγία πρόθεσι καὶ νὰ ρίχνουν στὸ ποτήριον τὴν ἀρκούσα ποσότητα οἴνου ἀναλόγως πρὸ τὸν ἀριθμὸ τῶν συλλειτουργούντων καὶ τὴν ὑπολογιζομένη συμμετοχὴ τῶν πιστῶν, καὶ κατὰ τὴν κοινωνία των νὰ εἶναι περισσότερο φειδωλοί. Ἡ ἐπιστροφή στὴν ἀρχικὴ πρᾶξι δὲν εἶναι τόσο εὐκόλη, οὔτε ἴσως καὶ ἀξιοσύστατη, ἀφοῦ ἐπὶ αἰῶνες πιά ἐπεκράτησε καὶ γενικῶς κρατεῖ καὶ σήμερα ἡ τριπλῆ ἐκ τοῦ ποτηρίου κοινωνία.

Ὅσο γιὰ τὴν λεπτομέρεια στὴν ὁποία ἀναφέρεται ἡ πρώτη ἐρώτησι, ἀπὸ τὴν ἀναγραφὴ τῶν διατάξεων τῶν κωδίκων φάνηκε ὅτι ὀρθότερον εἶναι ἡ κάθε ἐπὶ μέρους κοινωνία νὰ συνοδεύεται ἀπὸ τὴν ἐπίκλησι ἑνὸς ἐκάστου ὀνόματος τῶν προσώπων τῆς ἁγίας Τριάδος. Αὕτη ἐξ ἄλλου ἦτο καὶ εἶναι ἡ κρατοῦσα πρᾶξις.

108. Εἰς τὴν ἀκολουθίαν τοῦ γάμου πρέπει νὰ ἐπισυνάπτῃ ὁ ἱερεὺς πρὸ τῆς ἀπολύσεως καὶ τὰς δύο εὐχὰς «εἰς λύσιν στεφάνων»; (Ἐρώτησις Αἶδες. Ἡ. Γεωργούλα).

Ἡ μικρὰ ἀκολουθία «ἐπὶ λύσιν στεφάνων» ἢ «εἰς τὸ συστεῖλαι τὰ στέφανα μετὰ ἑπτὰ ἡμέρας» ἢ «εἰς καστάδος λύσιν» ἢ «ἐν τῷ αἴρειν τοὺς στεφάνους», ποὺ ὑπάρχει εἰς τὸ τέλος τῆς ἀκολουθίας τοῦ γάμου, παρουσιάζει ἀρκετὴ ἀστάθεια ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενό της καὶ ὡς πρὸς τὸν χρόνο καὶ τὸν τόπον τῆς τελέσεώς της. Σήμερα ἀποτελεῖται ἀπὸ τίς δύο γνωστὲς εὐχὰς «Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸν στέφανον εὐλόγησας...» καὶ «Σύμφωνα καταντήσαντες...» (ἢ «Νυμφῶνα καταντήσαντες» ἢ «καταρτίσαντες» κατὰ μερικὰ χειρόγραφα) καὶ ἀπόλυσι. Σὲ μερικοὺς κώδικας προτάσσεται τὸ «Εὐλογητὸς ὁ Θεός», τρισάγιο κλπ. καὶ τὸ ἀπολυτίκιον τῆς ἡμέρας. Ὡς πρὸς τὸ χρόνο τῆς τελέσεώς της δὲν συμφωνοῦν αἱ διατάξεις τῶν κωδίκων. Κατ' ἄλλα χειρόγραφα ἐλέγετο τὴν ὀγδόη ἡμέρα, κατ' ἄλλα τὴν ἐβδόμη, κατ' ἄλλα τὴν τρίτη, κατ' ἄ-

λα ἐπεσυνάπτετο στήν ἀκολουθία τοῦ γάμου καὶ κατ' ἄλλα ἀφήνετο στήν διάκρισι τοῦ προσεστώτος. Ἐτελείτο δὲ ἢ στὸν ναὸ ἢ στήν πασαδά. Πρόκειται πάντως γιὰ κάτι τὸ ἐμβόλιμο καὶ σχετικῶς μεταγενέστερο, γι' αὐτὸ παρουσιάζει καὶ τόση ποικιλία στήν μορφή καὶ στὶς διατάξεις τῆς καὶ στὰ χειρόγραφα καὶ στήν σημερινή ἀκόμη πράξι. Τὸ ὀρθότερο εἶναι νὰ ἀναγινώσκειται στὸν οἶκο ἢ στὸν ναὸ τὴν ὀγδόη ἡμέρα, ὅπως μέχρι σήμερα σὲ πολλὰ μέρη γίνεται. Αὐτὸς ἦταν καὶ ὁ ἀρχικὸς προορισμὸς τῆς ἀκολουθίας αὐτῆς· οἱ νεόνυμφοι κρατοῦσαν τὰ στέφανα εἰς τὸν «παστὸν» μέχρι τῆς ὀγδόης ἡμέρας, κατὰ τὴν ὁποία ὁ ἱερεὺς τοὺς ἐδιάβαζε τὶς εὐχὰς αὐτῆς, παρελάμβανε τὰ στέφανα, ποὺ ἀνῆκαν στὸν ναὸ, καὶ τὰ ἀπέθετε πάλι σ' αὐτόν. Σήμερα ἡ πράξις αὐτὴ ἔχει μεταβληθῆ καὶ ἡ ἀκολουθία «εἰς τὸ λῦσαι τὰ στέφανα» ἔχασε τὸν ἀρχικὸν προορισμὸν τῆς. Εἶναι πάντως ὠραῖο τὸ ἔθιμο νὰ προσέρχωνται κατὰ τὴν ὀγδόη ἡμέρα ἀπὸ τοῦ γάμου τῶν στὸν ναὸ οἱ νεόνυμφοι καὶ, τρόπον τινὰ ἐπὶ τῇ ἀποδόσει τῆς ἐορτῆς αὐτῆς, νὰ ἀπολαμβάνουν καὶ πάλι τῶν εὐλογιῶν τῆς Ἐκκλησίας. Ἄν ὅμως ἡ ἐπιστροφή στήν πράξι αὐτὴ δὲν εἶναι δυνατὴ δὲν θὰ ἦταν σκόπιμο νὰ ἐπισυνάπτονται οἱ εὐχὰς αὐτῆς στήν ἀκολουθία τοῦ γάμου κατὰ τὸ παράλληλο τῆς ἀπολούσεως τοῦ ἀγίου βαπτίσματος, ἔστω καὶ ἂν αὐτὸ μαρτυρεῖται ἀπὸ μερικὰ χειρόγραφα ἢ καὶ γίνεται σὲ ὠρισμένα μέρη. Ἡ ἀκολουθία τοῦ γάμου εἶναι ἀρκετὰ ἐκτενὴς καὶ ἔχει ἀρκετὰς παρόμοιες πρὸς τὶς παροῦσες εὐχὰς, ἐκ τῶν ὁποίων μάλιστα ἡ τελευταία («Ὁ Θεός, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ παραγενόμενος...») ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ παλαιότερα κατὰ τὶς μαρτυρίες πολλῶν χειρογράφων, ὅπως καὶ σήμερα, ὡς εὐχὴ ἀναλήψεως τῶν στεφάνων.

Φ.

Ἡ «Ἐφημέριος» εἶναι πρόθυμος νὰ διδῇ ἀπαντήσεις εἰς ἐρωτήσεις ἐπὶ ἀποριῶν, ἀναφερομένων εἰς ζητήματα, τὰ ὁποῖα, ἔχουν σχέσιν πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Ἐφημερίου (ποιμαντικόν, λειτουργικόν κλπ.). Ἐπομένως οἱ εὐλαβέστατοι ἐφημέριοι δύνανται ν' ἀπευθύνουν ἐρωτήματα ἐπὶ τοιούτων ἀποριῶν. Αἱ ἀπαντήσεις θὰ δίδωνται εἰς τὴν σελίδα τῆς ἀλληλογραφίας.

ΕΛΛΗΝΟΡΘΟΔΟΕΟΣ ΠΡΟΣΚΟΠΙΣΜΟΣ ΕΝ ΚΟΛΩΝΙΑ

Τὴν Κυριακὴν, 23ην Ἰουλίου τοῦ τρέχοντος ἔτους ἔλαβεν χώραν εἰς τὰς παιδικὰς ἐξοχὰς τοῦ δάσους Ντύνβαλτ πλησίον τῆς Κολωνίας ἐπίσημος ἐκδήλωσις τῆς ἑλληνικῆς προσκοπικῆς ὀδηγητικῆς κινήσεως Κολωνίας ὑπὸ τὸν τίτλον Tag der Griechisch-scren Pfadfinderschaft von Köln (ἡμέρα τοῦ ἑλληνικοῦ προσκοπισμοῦ Κολωνίας). Ἡ ἐκδήλωσις αὐτὴ ἦτο ἡ μεγαλυτέρα καὶ ἐπισημοτέρα μέχρι τοῦδε ἐμφάνισις τοῦ ἑλληνικοῦ προσκοπισμοῦ (ὀδηγισμοῦ) ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Βορείου Ρηνανίας—Βεστφαλίας εἰδικώτερον, ἀλλὰ καὶ ἐν Γερμανίᾳ γενικώτερον.

Τὸ Ξεκίνημα

Ὡς ἡμέρα ἰδρύσεως τῆς κινήσεως ταύτης δύναται νὰ θεωρηθῇ ἡ 21η Μαΐου 1965, ἑορτὴ τῶν ἀγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης καὶ ἡμέρα τῆς ὀνομαστικῆς ἑορτῆς τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων Κωνσταντίνου, Ἀρχιπροσκόπου, ὡς γνωστόν, τῶν Ἑλλήνων. Τὴν ἡμέραν αὐτὴν, μετὰ μίαν εἰδικὴν διὰ τοὺς ἑλληνοπαιδας τῆς Κολωνίας θείαν λειτουργίαν καὶ δοξολογίαν, ὁ Ἕλληνας ὀρθόδοξος ἱερεὺς τῆς περιοχῆς, κατόπιν ἐγκρίσεως τοῦ Μητροπολίτου Γερμανίας κ. Πολυεύκτου καὶ κατόπιν συνεννοήσεως μετὰ τοῦ ἐν Ἀθήναις «Σώματος Ἑλλήνων Προσκόπων» (ΣΕΠ) καὶ τοῦ «Σώματος Ἑλληνίδων Ὀδηγῶν», ἀνεκοίνωσεν τὴν ἴδρυσιν δύο ὁμάδων, μιᾶς ὀδηγητικῆς καὶ μιᾶς προσκοπικῆς καὶ ἐκάλεσεν τοὺς ἑλληνοπαιδας ὅπως δηλώσουν συμμετοχὴν καὶ ἐγγραφοῦν εἰς αὐτάς.

Ἡ τότε παρουσία τῆς Κας Ἀλεξάνδρας Καποδίστρια ἐν Κολωνίᾳ, ἡ ὁποία εἶχεν διατελέσει ἤδη ἐν Ἀθήναις Ἀρχηγὸς ὁμάδος, συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ ὀργανωθῇ σχεδὸν ἀμέσως ἡ ἑλληνικὴ ὀδηγητικὴ ὁμάς Κολωνίας, ἣτις ἐξακολουθεῖ νὰ λειτουργῇ καὶ μετὰ τὴν ἀναχώρησίν της ὑπὸ τὴν Ἀρχηγίαν τῆς Δίδος Εὐδοξίας Ἰακωβίδου. Ἡ ὀργάνωσις τῆς πρώτης ἑλληνικῆς προσκοπικῆς ὁμάδος Κολωνίας προσέκρουσεν κατ' ἀρχὴν εἰς τὴν ἔλλειψιν καταλλήλου ἀρχηγοῦ, διαθέτοντος προσκοπικὴν πείραν. Τὸ ἐμπόδιον τοῦτο παρεμερίσθη ὁμως χάρις εἰς τὸν ζῆλον τοῦ κ. Σταματίου Ψαράκη, διατελέσαντος ἤδη ἀρχηγοῦ Προσκόπων ἐν Ἑλλάδι καὶ τοῦ κ. Κωνσταντίνου Κόλλα, ὑπαρχηγοῦ τῆς ὁμάδος, οἱ ὁποῖοι ἀνέλαβον τὴν ὀργάνωσιν τῆς προσκοπικῆς ὁμάδος.

Τὰ πρῶτα βήματα

Κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς λειτουργίας της ἡ προσκοπικὴ κίνησις Κολωνίας ἤτο φυσικὸν νὰ ἀφιερῶσθαι ὅλην τὴν δραστηριότητά της εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ὀργάνωσιν τῶν ὁμάδων καὶ τῶν Ἀρχηγείων των. Αὐτὸ ἐγένετο ὑπὸ πολὺ διαφορετικὰς συνθήκας ἀπὸ ἐκείνας τῶν ἀναλόγων ὁμάδων ἐν Ἑλλάδι ἢ καὶ τῶν γερμανικῶν προσκοπικῶν ὁμάδων. Τοῦτο ὄχι μόνον διότι δὲν κατέστη δυνατὸν νὰ ἐξευρεθῆ ἀμέσως ἡ κατάλληλη προσκοπικὴ (ὁδηγικὴ) Λέσχη, ἀλλὰ, κυρίως, λόγῳ ἐλλείψεως τῶν ἀπαραιτήτων βαθμοφόρων μὲ ἀνάλογον πείραν, καθὼς καὶ λόγῳ τῶν μεγάλων ἀποστάσεων. Ἡ συγκέντρωσις τῶν παιδιῶν ἐκτὸς τοῦ ἑλληνικοῦ σχολείου καὶ κατὰ τὰς ἀπογευματινὰς ὥρας θὰ ἀπετέλει ὅπωςδήποτε προσπάθειαν καταδικασμένην ἐκ τῶν προτέρων εἰς ἀποτυχίαν. Διὰ τοῦτο κατέστη ἀπαραίτητος ὁ στενὸς σύνδεσμος μεταξὺ Σχολείου καὶ προσκοπισμοῦ, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐπέδρασεν ἐπὶ τῶν ὁμάδων εὐεργητικώτατα.

Μὲ τὸν καιρὸν ὅμως, χάρις εἰς τὰς προσπάθειαις τῶν πρωτεργατῶν τῆς κινήσεως, κατέστη δυνατὴ ἡ ὑπερπήδησις τῶν πρώτων δυσκολιῶν καὶ ἡ θεμελίωσις τοῦ προσκοπισμοῦ ἐν Κολωνίᾳ. Εἰς τὴν ἑλληνικὴν ὀρθόδοξον ἐνοριακὴν λέσχην ὑπάρχουν ἤδη δύο ξεχωριστοὶ χῶροι διὰ τὰς δύο ὁμάδας, διακοσμημένοι καταλλήλως ἀπὸ τὰς ἐπὶ μέρους Ἐνωμοτίας των καὶ δύο μικραὶ δανειστικαὶ βιβλιοθήκαι. Τελευταίως ἐνισχύθησαν αἱ βιβλιοθήκαι αὐταὶ καὶ ἀπὸ τὸ Βασιλικὸν Ἐθνικὸν Ἰδρυμα Ἑλλάδος. Τώρα δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἐδημιουργήθη ἐν Κολωνίᾳ μία σχετικὴ προσκοπικὴ (ὁδηγικὴ) παράδοσις. Αἱ συγκεντρώσεις, αἱ διάφοροι ἐκδηλώσεις τῶν ὁμάδων καὶ αἱ ἐκπαιδευτικαὶ αὐτῶν ἐκδρομαί, δύνανται πλέον νὰ λαμβάνουν χώραν καὶ ἀνεξαρτήτως τῶν ἡμερῶν λειτουργίας τοῦ ἑλληνικοῦ Σχολείου. Ἀκόμη καὶ οἱ πρόσκοποι καὶ αἱ ὁδηγοί, οἱ ὁποῖοι (κατὰ ἓν μέγα μέρος) δὲν φοιτοῦν πλέον εἰς τὸ ὡς ἄνω Σχολεῖον, ἀπέκτησαν τὴν ἀπαραίτητον αὐτοπεποίθησιν, ἢ ὁποῖα ἐμπνέει αὐτοὺς καὶ δημιουργεῖ συναίσθημα εὐθύνης.

Σταθμοὶ

Τὴν 13ην Μαρτίου 1966 ἔλαβεν χώραν ἡ ἑορτὴ τῆς ὑποσχέσεως τῆς ὁδηγικῆς ὁμάδος Κολωνίας. Ὅσοι ἔλαβον μέρος εἰς τὴν ἑορτὴν αὐτὴν εἶχον τὴν δυνατότητα νὰ διαπιστώσουν τὴν αὐτοπεποίθησιν καὶ τὸ συναίσθημα εὐθύνης τῶν ἑλληνί-

δων ὁδηγῶν Κολωνίας. Ἡ ἑορτὴ αὐτὴ ἀπετέλεσεν τὴν πρώτην δημοσίαν ἐμφάνισιν τῆς προσκοπικῆς (ὁδηγικῆς) κινήσεως Κολωνίας.

Μετὰ πέντε μῆνας ἠκολούθησεν καὶ ἡ πρώτη κατασκήνωσις εἰς τὸ Μπέργγισ—Γκλάτμπαχ, ἡ ὁποία διοργανώθη μετὰ τὴν συμπαράστασιν τῆς ὀρθοδόξου ἑλληνικῆς ἐνορίας Κολωνίας καὶ ἐστέφθη ὑπὸ μεγάλης ἐπιτυχίας. Μὲ κάποιαν ὑπερηφάνειαν ἤκουσα τὴν Προϊσταμένην τῆς καθολικῆς ὁδηγικῆς Ἑοτίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκουν αἱ ἐγκαταστάσεις τῆς κατασκηνώσεως τοῦ Μπέργγισ—Γκλάτμπαχ, νὰ ὑπογραμμίσῃ ὅτι ἡ ἑλληνικὴ ὁδηγικὴ ὁμάς ὑπερέβαλλε κατὰ πολὺ εἰς τάξιν καὶ πρόγραμμα ὅλας τὰς ἄλλας ὁμάδας, γερμανικὰς καὶ ξένας, αἱ ὁποῖαι κατὰ τὸν τελευταῖον καιρὸν κατεσκήνωσαν ἐκεῖ. Ἐκτὸς τῆς ἑλληνικῆς καὶ ὁδηγικῆς ἀτμοσφαιράς, ἡ ὁποία ἐκυριάρχει καθ' ὅλας τὰς ἡμέρας τῆς κατασκηνώσεως, ἦτο πολὺ αἰσθητὸς καὶ ὁ ὀρθόδοξος παλμὸς τῶν κατασκηνωτῶν. Τὸν ὀρθόδοξον αὐτὸν χαρακτήρα ἔβιδε κυρίως ἡ πρωϊνὴ καὶ βραδυνὴ προσευχὴ, τὸ ἐν γένει θρησκευτικὸν πρόγραμμα καὶ ἰδιαιτέρως ἡ συμμετοχὴ ὄλων τῶν ὁδηγῶν εἰς τὸ μυστήριον τῆς ἐξομολογήσεως καὶ τῆς θείας εὐχαριστίας.

Ἄλλὰ καὶ ἡ ἐπιτυχία τῆς ἐν ἀρχῇ ἀναφερομένης ἐκδηλώσεως τῆς 23ης Ἰουλίου 1967 δὲν ἦτο μικροτέρα. Δι' εἰδικῶν προσκλήσεων ἀπὸ μέρους τῆς ἑλληνικῆς ὀρθοδόξου Ἑνορίας Κολωνίας ἐκλήθησαν νὰ λάβουν ἐνεργὸν μέρος εἰς τὴν ἑορτὴν ὅλα τὰ ἐν τῇ Βορείῳ Ρητανία—Βεστφαλία γερμανικὰ προσκοπικὰ Σώματα, τὰ ὁποῖα εὐχαρίστως ἀντεπεκρίθησαν εἰς τὴν πρόσκλησιν αὐτὴν καὶ ἀπέστειλον εὐαρίθμους ἀντιπροσωπείας. Ἐκτὸς τῶν δύο ἑλληνικῶν ὁμάδων, ἀνηκουσῶν εἰς τὰ ἐν Ἑλλάδι Σώματα Ἑλλήνων Προσκόπων καὶ Ὁδηγῶν, ἀπέστειλον εἰς Ντύνβαλτ ἀντιπροσωπείας τὸ «Γερμανικὸν Προσκοπικὸν Σῶμα τοῦ Ἁγίου Γεωργίου» (Ρωμαιοκαθολικόν), τὸ «Χριστιανικὸν Προσκοπικὸν Σῶμα» (Προτεστάντικόν), τὸ «Σῶμα Γερμανῶν Προσκόπων» (μικτόν), τὸ «Προσκοπικὸν Σῶμα Σβάρτσερ Σάρ» καὶ τὸ ὀνομαζόμενον «Εὐρωπαϊκὸν Προσκοπικὸν Σῶμα». Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἡ ἑορτὴ εἶχε καὶ ἓνα οἰκουμενικὸν χαρακτήρα. Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ἐπιθυμῶ ἐπ' εὐκαιρίᾳ νὰ σημειώσω ὅτι τὰ ἐν λόγῳ γερμανικὰ προσκοπικὰ Σώματα συνηντήθησαν μεταξύ των ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου αὐτοῦ διὰ πρώτην φοράν καί, ὡς ἀνεφέρθη, κατόπιν πρωτοβουλίας ἀπὸ ἑλληνικῆς ὀρθοδόξου πλευρᾶς. Οὕτω, ὁμοῦ μετὰ τῶν δύο ἑλληνικῶν ὁμάδων ἀντεπροσώπευσαν ἐν Ντύνβαλτ οἱ ὑπερεκατὸν συγκεντρωθέντες πρόσκοποι καὶ ὁδηγοὶ ἑπτὰ διαφορετικὰ προσκοπικὰ Σώματα.

(Συνεχίζεται)

Δρ. Α. ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ, Πρεσβύτερος

ΙΑΚΩΒΟΣ ΚΕΝΤΖΟΣ

Ὁ ἱερεύς, πού δόξασε τόν Θεό.

Β'.

Καί δὲν περίμενε νὰ πᾶνε νὰ τοῦ ζητήσουν βοήθεια. Συχνά ἀναζητοῦσε μόνος του τοὺς πονεμένους. Προσπαθοῦσε νὰ τοὺς ἀνακαλύψῃ μέσα στὶς φτωχογειτονιές καὶ νὰ τοὺς λυτρώσῃ ἀπὸ τὴν στέρῃσι καὶ τὴν μελαγχολία. "Ὅλα δὲ αὐτὰ μὲ ἓνα τρόπο ἀπόλυτα μυστικό. Μὲ ἰδιαίτερη ἐπιμέλεια ἐφήρμοσε τὴν παραγγελία τοῦ Κυρίου: «σοῦ δὲ ποιούντος ἐλεημοσύνην, μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιὰ σου». "Ὅσο ζοῦσε, κανένας, ἀκόμα καὶ ἀπὸ τοὺς πιδὸ στενοῦς του συνεργάτες, δὲν ἦταν σὲ θέσι νὰ ἀντιληφθῇ τὴν ἔκτασι καὶ τὴν ἔντασι τῆς φιλανθρωπικῆς του δραστηριότητος. Μόλις τώρα ἀποκαλύφθησαν ἀπὸ πρόσωπα τὰ ὅποια χρησιμοποιοῦσε μὲ κάθε ἐχεμύθεια στὸ ἔργο του καὶ ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς ἀνθρώπους πού εἶχαν γίνει δέκται τῆς ἀγάπης του.

"Ὅταν ἔβλεπε κανένα ἱερέα ἀπὸ ἄλλα χωριά, πού δὲν εἶχε ράσο, τοῦ ἔστελνε μὲ τρόπο τὸ δικό του. Κι' ὅταν μάθαινε ἢ ἔβλεπε, πῶς κάποιος δὲν εἶχε παπούτσια, ἦταν πρόθυμος νὰ βγάλῃ ἀπὸ τὰ πόδια του τὰ δικά του καὶ νὰ τὰ προσφέρῃ.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ δέματα, πού ἔστελνε σὲ φτωχὲς οἰκογένειες, εἶχε ἐφεύρει καὶ ἓνα ἄλλο, ἐντελῶς πρωτότυπο τρόπο βοηθείας. "Ὅταν διεπίστωνε ὅτι ὁ πατέρας τοῦ σπιτιοῦ δὲν ἦταν σὲ θέσι νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὰ ἐξοδα εἴτε λόγῳ ἀρρώστιας εἴτε λόγῳ ἀνεργίας, ἢ ὅταν συναντοῦσε χῆρες μητέρες ἢ ὄρφανὰ παιδιά, τοὺς ἄνοιγε λογαριασμὸ σὲ καταστήματα. Ἐκεῖνοι ἐπήγγαιναν καὶ ἐψώνιζαν, καὶ αὐτὸς μετὰ, μὲ τρόπο, φρόντιζε νὰ ἐξοφλῇ τὸν λογαριασμὸ. Συχνὰ ὅμως ἄλλαζε τὰ μαγαζιά, γιὰ νὰ μὴ τὸν παίρνουν εἶδησι. "Ἦθελε μόνον ὁ Χριστὸς νὰ ξέρῃ τὴν προσφορά του καὶ τὴν θυσία του.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος θέλει τὸν ποιμένα τῆς Ἐκκλησίας «φιλόξενον, σώφρονα, δίκαιον, ὅσιον, ἐγκρατῆ» (Τίτου α', 8). Ἐφημέριος σὲ μιὰ κωμόπολι, στὴν ὁποία συρρέουν πολλοί, Ἕλληνες καὶ ξένοι, ὁ π. Ἰάκωβος, ἀσκοῦσε σὰν λειτουργηγὴ ἱερὸ τὴν φιλοξενία καὶ ταῦτοχρόνως δὲν ἔδινε σὲ κανένα τὸ δικαίωμα νὰ πῆ οὔτε τὸ παραμικρὸ σχόλιο εἰς βάρος του. "Ὅσοι εἶχαν τὴν εὐκαιρία νὰ φιλοξενηθοῦν στὸ ἀπέριττο κελλί του δὲν θὰ ξεχάσουν ποτὲ τὴν θερμότητα τῆς ὑποδοχῆς του καὶ τίς περιποιήσεις του. «... Πάντοτε ὀμιλῶ διὰ τὴν φιλοξενίαν σας καὶ τὴν καλωσύνην σας», τοῦ ἔγραφε ἓνας ἀπὸ ἐκείνους, τοὺς ὁποίους ὁ π. Ἰάκωβος δέχθηκε μὲ ἀδελφικὴ διάθεσι στὸ σπίτι του. Καὶ ὁ μικρὸς του φίλος Β.

στις 31-8-64 τοῦ ἔγραφε : «Σεβαστέ μου, πάτερ Ἰάκωβε. Θὰ ἤθελα νὰ σᾶς εὐχαριστήσω καὶ ἐκ μέρους τοῦ μπαμπᾶ μου γιὰ τὴν φιλοξενίαν ποῦ μοῦ προσφέρατε καὶ γιὰ τὴν ἀγάπη, ποῦ μοῦ δέιξατε καὶ σεῖς καὶ ἡ οἰκογένειά σας». Καὶ μὲ τὴν παιδική του ἀπλότητα συνέχιζε : «Θὰ ἤθελα νὰ ἔρθετε καὶ σεῖς τώρα στὸ σπίτι μας, νὰ σᾶς φιλοξενήσουμε... σᾶς εὐχαριστῶ γιὰ ὅσα κάνατε γιὰ μένα».

Ἔτσι, φιλόξενο καὶ καλωσυνᾶτο τὸν εὗρισκαν καὶ οἱ νέοι, ποῦ ἔρχονταν νὰ ἐπισκεφθοῦν τὸ νησί του. Ἐνας ἐτερόδοξος Θεολόγος, ποῦ εἶχε περάσει τὸ καλοκαίρι τοῦ 1961 στὴν Μήθυμνα καὶ εἶχε συνδεθῆ μετὰ φίλια μετὰ τὸν π. Ἰάκωβο, ὅταν γύρισε στὴν πατρίδα του ἔγραφε : «...Τελειώνω μὲ τὴν παράκλησι νὰ μὴ μὲ ξεγνᾶς στὶς προσευχές σου καὶ εἰδικὰ τοῦτον τὸν καιρό, ποῦ πρόκειται νὰ ἐνταχθῶ στὸ Μοναστήρι μου. Δὲν θὰ ξεχάσω κι' ἐγὼ τὴν καλωσύνη σου καὶ τὴν ἀγάπη σου».

Καὶ δὲν περιοριζόταν νὰ ἐκδηλώνη τὴν ἀγάπη του ὁ π. Ἰάκωβος μόνο σὲ ὅσους πῆγαιναν νὰ τὸν ἐπισκεφθοῦν στὴν Μήθυμνα. Ἐξακολουθοῦσε νὰ τοὺς θυμᾶται κι' ὅταν ἐκεῖνοι βρίσκονταν πιά μακριὰ καὶ νὰ τοὺς ἐπισκέπτεται μετὰ τὰ δῶρα τῆς ἀγάπης του. Τὸ θεωροῦσε κάτι πολὺ φυσικὸ αὐτό. «Ὅσον διὰ τὰς φιλοξενίας μας, ἀπολύτως τίποτε δὲν ἐκάναμε πρὸς ἐσᾶς», ἀπαντᾶ σὲ κάποιον ποῦ τὸν εὐχαριστοῦσε, «ἀπλῶς μόνον ἠθέλαμε νὰ δείξουμε καὶ νὰ ἐκφράσουμε τὴν ἀγάπην μας πρὸς ἓνα ἀδελφό, διότι πάντες ἀδελφοὶ ἐσμέν».

Τὰ δῶρα του ἔφθαναν μέχρι τὰ πέρατα τῆς ἐλληνικῆς γῆς. Πρὸ παντὸς στὶς ἀκριτικὲς περιοχές, ἐκεῖ ποῦ ἀκοίμητοι φρουροὶ στέκονται τὰ ἡρωϊκὰ παιδιὰ τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ πόθος του καὶ ἡ λαχτάρα του ἦταν νὰ βρεθῆ ὁ ἴδιος στὰ παραμεθόρια χωριὰ τῆς ἐλληνικῆς πατρίδας καὶ νὰ προσφέρει τίς ὑπηρεσίες του στὸν λησμονημένο λαὸ καὶ στὴν στρατευμένη νεότητα. Δὲν τὸ πρόλαβε ὅμως. Ἦταν τόσο σύντομο τὸ πέρασμά του, ποῦ δὲν τοῦ δόθηκαν τέτοια περιθώρια. Τὸ μόνο ποῦ πρόλαβε νὰ κάνη, ἦταν μιὰ ἐπίσκεψι. Σὰν νὰ προέβλεπε ὅτι δὲν θὰ τοῦ δινόταν ἡ εὐκαιρία νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν πόθο του, πραγματοποίησε τὸ τελευταῖο φθινόπωρο μιὰ περιοδεία στὰ πιδ μακρινὰ φυλάκια τῆς πατρίδος μας, στὴν περιοχὴ τοῦ Τριγώνου τοῦ Ἐβρου. Ἐκεῖ, ἔκανε ἀγιασμοὺς πρὸς χάριν τῶν φρουρῶν μας, τοὺς μίλησε θερμά, ἀδελφικά, πῆρε λίγο ἀπὸ τὸν παλμὸ τους καὶ ἔδωκε ἀπὸ τὸν δικό του. Ὅταν ἐγύρισε στὴν πατρίδα του, τοὺς ἔστειλε διάφορα δῶρα. Ἦθελε καὶ μ' αὐτὰ νὰ σταθῆ γιὰ μιὰ ἀκόμα φορὰ κοντὰ τους καὶ νὰ τοὺς κρατήσῃ συντροφιά.

Στὸ εὐχαριστήριον γράμμα τῶν στρατιωτῶν ἐνὸς φυλακίου ἀπῆντησε λίγες μέρες πρὶν ἀπὸ τὴν ἐκδημία του μετὰ τοῦτα τὰ λόγια :

«Βαθύτατα με συνεκίνησε τὸ γεμᾶτο πατριωτικὸ παλμὸ γράμμα σας. Εὐχομαι τὸν ἴδιο παλμὸ καὶ τὴν αὐτὴν ἀγάπην πρὸς τὴν Ἑλλάδα μας, νὰ διατηρῆτε μέσα στὴν ψυχὴ σας εἰς ὅλην σας τὴν ζωὴν... Εὐχομαι πρὸς τὸν καλὸν Θεὸν νὰ σᾶς ἔχη ὑγιεῖς καὶ χαρούμενους καὶ νὰ σᾶς προστατεύῃ, διότι ἐσεῖς ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν Ἑλλάδα μας ἔχετε μέσα εἰς τὴν ψυχὴν σας καὶ τὴν ἀκλόνητη πίστι πρὸς τὸν Θεόν. Ἔτσι λοιπὸν εἴσθε ἐφωδιασμένοι μὲ τὰ δυὸ μεγάλα καὶ ἀκατάβλητα ἐφόδια.

» Ἀγαπητά μου παιδιὰ, θὰ ἔπρεπε νὰ σᾶς εὐχαριστήσω ἐγὼ καὶ ὅχι ἐσεῖς ἐμένα. Τίποτε δὲν εἶναι αὐτά, πού λάβατε, μπροστὰ σ' αὐτά, πού μᾶς προσφέρετε ἐσεῖς, μὲ τὸ νὰ μένετε ἄγρυπνοι φρουροὶ τῶν συνόρων τῆς πατρίδος μας ἐξασφαλίζοντας εἰς ἐμᾶς τὴν ἐλευθερίαν, τὴν εἰρήνην, τὴν γαλήνην».

Σὰν ἱερεὺς ζοῦσε συνεχῶς μέσα στὴν ἀτμόσφαιρα τῆς λατρείας καὶ τῆς προσευχῆς. Προσευχόταν γιὰ τὸν ἑαυτό του, γιὰ τοὺς φίλους του γιὰ τὰ πνευματικὰ του παιδιὰ.

Ἐνας γνωστός του, πού εἶχε περάσει ἀπὸ τὴν δοκιμασία τῆς ἀρρώστειας καὶ βρισκόταν πιά στὸ στάδιο τῆς ἀναρρώσεως, τοῦ ἔγραφε : «Μὲ συγκίνησι ἐδιάβασα στὸ γράμμα σας, ὅτι ἐκάματε εἰδικὴν Παράκλησιν ὑπὲρ ἀποκαταστάσεως τῆς υγείας μου εἰς τὴν Ἁγίαν Θεοκτίστην. Σᾶς εὐχαριστῶ πάρα πολὺ. Φαίνεται ὅτι οἱ προσευχῆς σας εἰσηκούθησαν καὶ ἡμέρα μὲ τὴν ἡμέρα προχωρῶ πρὸς τὸ καλῦτερον».

Ἄλλος, πού εἶχε τὴν εὐτυχία νὰ ἐπωφεληθῆ τις προσευχῆς τοῦ π. Ἰακώβου, ἔγραφε στὸν ἀγαπημένο του ἱερέα: «Συγκινημένοι ἀπὸ χαρὰ διαβάσαμε ὅτι εὐχесαι γιὰ ὅλους μας ὁσάκις ἱεουργεῖς στὸ Ἱερὸν Θυσιαστήριον, πρᾶγμα, πού δεικνύει τὴν θερμὴ σου ἀγάπη γιὰ μᾶς».

Ὅλη του ἡ πνευματικὴ ζωὴ καὶ ἡ πνευματικὴ δρᾶσι τὸν εἶχε ἐπιβάλλει στὸ περιβάλλον του καὶ στὴν προϊσταμένη του ἀρχή. Καὶ τὴν 27ην Ἰουλίου 1960 ὁ τότε Μητροπολίτης Μηθύμνης κ. Κωνσταντῖνος τοῦ ἀπένειμε τὸ ὄφφικιο τοῦ ἀρχιμανδρίτου.

Στις 11 Ἰουνίου 1967 ἠσθάνθη τὴν πρώτη ἐνόχλησι τῆς ἀρρώστιας του. Ἐκείνη τὴν ἡμέρα ἔλαμπε ἀπὸ χαρὰ. Στὴν κωμόπολι καὶ στὸν Ναὸ του φιλοξενοῦσε μιὰ χριστιανικὴ συντροφιά νέων ἀπὸ τὴν Μυτιλήνη. Τὸ πρωτὶ στὸν Ναὸ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος ἐλειτούργησε ὁ Μητροπολίτης Μηθύμνης καὶ ὁ π. Ἰάκωβος πρόσφερε μαζί του τὴν ἀναίμακτη θυσία. Ποιὸς μποροῦσε νὰ φαντασθῆ ὅτι αὐτὴ θὰ ἦταν ἡ τελευταία του Λειτουργία στὴν γῆ καὶ ὅτι θὰ συνέχιζε πιά τὴν προσοφορὰ του στὸ οὐράνιο θυσιαστήριον. Ἐκοινώνησε μὲ λαχτάρα. Μετὰ ἔτρεξε νὰ παραθέσῃ τραπέζι στοὺς φιλοξενουμένους του. Ἐπρεπε μέσα στὸ ἔργο τῆς ἀγάπης νὰ ζῆσῃ καὶ τις τελευταῖες του ἡμέρες.

Ἡ ἀσθένειά του ἐξελίχθηκε ραγδαία στὸ Νοσοκομεῖο τῆς Μυτιλήνης. Ἦταν μιὰ γοργή πορεία πρὸς τὸ τέλος τοῦ γήϊνου βίου καὶ μιὰ σπουδὴ πρὸς τὴν φωτεινὴ αἰωνιότητα. Τὴν νύκτα τῆς Πεντηκοστῆς προαισθάνθηκε τὸ τέλος. «Θὰ φύγω, ψιθύρισε στὴν συγγενῆ του, ποὺ τὸν παράστεκε. Τέλειωσε ἡ ἀποστολή μου ἐδῶ στὴν γῆ. Θὰ πάω ἐκεῖ, ποὺ πρέπει». Τὴν Δευτέρα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στὶς 9 τὸ πρωτὶ εἶπε μὲ σβησμένη φωνή: «Δόξα σοι ὁ Θεός. Δόξα σοι ὁ Θεός. Δόξα σοι ὁ Θεός». Ἐκανε τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ. Γύρισε τὸ πρόσωπο πρὸς τὴν ἀνατολή. Καὶ παρέδωκε τὸ πνεῦμα στὰ χέρια τοῦ ἐσταυρωμένου του Κυρίου. «Τελειωθείς ἐν ὀλίγῳ, ἐπλήρωσε χρόνους μακροὺς».

Ἡ κηδεῖα του ἔγινε τὴν ἐπομένη μέρα στὴν μικρὴ κωμόπολι τῆς Μηθύμνης. Τὸ πένθος εἶχε τυλίξει ὀλόκληρη τὴν νησιώτικη αὐτὴ πολιτεία. Καμμιά φορὰ ἡ χαρούμενη Μήθυμνα δὲν εἶχε ζήσει τόσον πόνο. Ὅλοι ἔκλαιγαν τὸν γιό, τὸν ἀδελφό, τὸν πνευματικὸ πατέρα, τὸν προστάτη. Ὁ καθένας, μικρὸς ἢ μέγας, κάτι εἶχε πάρει ἀπὸ τὸν π. Ἰάκωβο. Καὶ τώρα σὰν καρπὸ εὐγνωμοσύνης κατέθετε τὸ δάκρυ του. «Ποιὸς θὰ μᾶς κοιτάζῃ τώρα»; ἦταν ἡ φωνὴ ποὺ ἀκουγόταν μέσα στὸ γενικὸ κλάμα. «Χάσαμε τὸν πατέρα μας». «Χάσαμε τὸν ἱερέα μας».

Ἔτσι νοιώθουν καὶ ἐκφράζονται ἀκόμα οἱ ψυχὲς στὴν Μήθυμνα. Ὅμως ὁ π. Ἰάκωβος δὲν χάθηκε. Ζῆ κοντὰ εἰς τὸν ἀγαπημένο του Ἰησοῦ Χριστό. Προσεύχεται γιὰ τὰ πνευματικά του παιδιά. Ἰκετεύει γιὰ τὸν καθένα χωριστὰ τὸν Κύριο.

Στὴν γῆ ἄφισε τὸ παράδειγμά του καὶ τὴν ἔμπνευσε. Τὴν ἀτίμητη αὐτὴ κληρονομιά.

Εἶθε αὐτὴν τὴν κληρονομιά νὰ τὴν ἀξιοποιήσουν οἱ νέοι τῆς Μηθύμνης καὶ νὰ πάρουν τὴ θέσι του στὸ Θυσιαστήριο. Νὰ γίνουν οἱ ἀφωσιωμένοι ἱερεῖς τοῦ Θεοῦ καὶ οἱ ἀληθινοὶ ποιμένες τοῦ λαοῦ.

(Τέλος)

Ἄρχιμ. ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΤΡΑΜΠΙΑΣ
Ἱεροκλήρυξ Ἐνόπλων Δυνάμεων

Παρακαλοῦνται τὰ Ἐκκλ. Συμβούλια τῶν Ἱ. Ναῶν, οἵτινες λαμβάνουν τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία», ὅπως καταβάλλουν εἰς τὸ Τοπικὸν TAKE τῆς περιφέρειας των τὴν τυχὸν ὀφειλομένην συνδρομὴν των, ἥτις ἀπὸ τοῦ ἔτους 1957 καθωρίσθη εἰς δρχ. 30 ἔτησίως, ἐκτὸς τῶν Ἱ. Ναῶν τῶν περιφερειῶν Ἀθηνῶν—Πειραιῶς, τῶν ὁποίων ἡ συνδρομὴ καθωρίσθη εἰς δρχ. 50, 75 ἢ 100, ἀναλόγως τῆς κατηγορίας ἐκάστου

Στὸ περιθώριο τῆς Ἀγίας Γραφῆς

Ο “ΑΣΚΗΤΙΣΜΟΣ,, ΤΩΝ ΑΣΩΤΩΝ

Γιὰ νὰ κερδίση κανεὶς τὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, εἶναι ἀνάγκη νὰ στερηθῇ πολλὰ σ’ αὐτὸν ἐδῶ τὸν κόσμο. Πρέπει νὰ ἔχη τὴν καρδιά του ἀποσπασμένη ἀπὸ τὰ ἐπίγεια ἀγαθὰ, ἀκόμη κι’ ὅταν ἀπολαμβάνη ἀπ’ αὐτά, σὲ περιπτώσεις πού τὸ πρᾶγμα δὲν σημαίνει πρόσκρουσι στὸν θεῖο νόμο. “Ὁπου γὰρ ἐστὶν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδιά ὑμῶν (Ματθ. στ’, 21). Ὁ θησαυρὸς μας εἶναι ὁ Χριστὸς κι’ ὅχι, ὅ,τι περιέχει κι’ ὑπόσχεται ὁ κόσμος, κἀνοντάς το δόλωμα γιὰ τὴν ἀπώλειά μας. Αὐτὴ ἡ χάρις τῶν ἐπουρανίων ἀγαθῶν, τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, ἐθελουσία στέρησις ἐπιγείων ἀγαθῶν, κατὰ διάφορα μέτρα, ἀνάλογα μὲ τὸν ἄνθρωπο, τὸν χρόνον, τὸν τόπον, τὶς περιστάσεις, εἶναι ὁ χριστιανικὸς ἀσκητισμὸς. Ἀσκηταὶ δὲν εἶναι μονάχα ὅσοι ἔχουν ἐγκαταλείψει τὸν κόσμον καὶ τὴν τύρβην του καὶ ἐγκαταβιοῦν στίς μονῆς ἢ στὴν ἔρημον, δηλαδὴ ἡ τάξις τῶν μοναχῶν. Ἀσκητὴς εἶναι ὁ κάθε πιστὸς, κάθε γνήσιον μέλος τῆς Ἐκκλησίας. Κατ’ ἀρχὴν κι’ αὐτὸς πρέπει νὰ ἔχη τὴν καρδιά του τόσο μακριὰ ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ τοῦ αἰῶνος τούτου ὅσο κι’ ὁ κυριολεκτούμενος στὴ συνήθη γλῶσσα ἀσκητῆς. Στὴν πρᾶξι δέ, ἀνάλογα μὲ τὴ θέσι του, ἀποδείχνει κι’ αὐτὸς τὴν ἐσωτερικὴ ἀπόσπασί του, κάθε φορὰ πού ἡ ἀπόλαυσις τῶν ἐγκοσμίων ἔρχεται σὲ ἀντίθεσι πρὸς τὸ θεῖον θέλημα.

Ἀπεναντίας, ἡ ἀμαρτία ἐπαγγέλλεται ὅλα τὰ θέληγτρα καὶ τίς χαρὲς τῆς ὕλης. Αὐτὴ εἶναι τὸ βασίλειον τοῦ κακοῦ. Ὅπως ψιθύρισε στὸν Κύριον, ἔτσι ὑποβάλλει καὶ σὲ κάθε τέκνον τῆς Ἐκκλησίας ὁ Πειραστής: «Ταῦτα πάντα σοὶ δώσω, ἐὰν πεσῶν προσκυνήσεις με» (Ματθ. δ’, 9). Ἀλλὰ ἡ ἀμαρτία μόνο δίνει ἢ κι’ ἀπαιτεῖ;

Στὴν κυριακὴ ρῆσι «εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν» (Ματθ. ζ’, 13), ἀτενίζουμε μιὰ μεγάλη ἀλήθεια, πού μαρτυρεῖται ἀπὸ τὴν πεῖρα, ἀπὸ ὅ,τι συμβαίνει σὲ ὅλους τοὺς καιροὺς κι’ ἀπὸ ὅ,τι συμβαίνει γύρω μας. Ὁ μεγάλος ἀριθμὸς βαδίζει σ’ αὐτὸν τὸν δρόμον. Ἀκόμη, τὸ πλάτος του, στὴ γλῶσσα τοῦ Χριστοῦ, σημαίνει τὴν εὐκολία τῆς ἐκλογῆς τῆς ἀμαρτίας (πλατεῖα πύλη) ἀντὶ τοῦ θεοῦ νόμου ἐκ μέρους τοῦ ἀνθρώπου.

Ἀλλ’ ἀπὸ τὴν ἀποψὶ τῶν θυσιῶν, τῶν στερήσεων, τῶν ἐμποδίων κάθε λογῆς, πού ἐπιφυλάσσει ἡ ἀμαρτία σὲ ὅποιον τόσο εὐκολα κι’ ἀψήφιστα τῆς δόθηκε καὶ τῆς ἔγινε ὑποχείριος, εἶναι κι’ ὁ δικὸς τῆς δρόμος στενὸς καὶ γεμάτος πολύμορφη, στυγνὴ θλίψι. Ἐνῶ στὸν

δρόμο τοῦ Εὐαγγελίου δυναμώνουν τὸν πιστό, τὸν στηρίζουν καὶ τὸν ἀναδεικνύουν νικητὴ ἢ πίστις, ἢ ἐλπίδα, ἢ ἀγάπη, ἢ ὑπομονή, στὸν δρόμο τῆς ἀπωλείας ἢ δύναμις τοῦ ἁμαρτωλοῦ εἶναι τὰ τυφλά πάθη, οἱ χωμάτινες ροπές, τὸ σατανικὸ πνεῦμα στὶς ἐπιδιώξεις του. Μὲ τὴ δύναμι αὐτῆ, πράγματι εὐκόλη, ἀλλὰ τόσο ἀκριβὰ πληρωμένα, κατορθώνει πολλὰ ἀπ' ὅσα νομίζει ὅτι τοῦ εἶναι καλὰ καὶ συμφέροντα, κατακτᾷ ἓνα μέρος ἢ τὸ σύνολο τῶν ὑποσχέσεων τοῦ Ἀρχεκάκου. Ἀλλὰ αὐτὸ τὸ κέρδος, πού εἶναι σὲ τελευταία ἀνάλυσι ἢ ἀπώλεια, τὸ φθάνει—ἀν τὸ φθάσῃ—ὑποβαλλόμενος σὲ λογῆς-λογῆς θλίψεις, κάθε ἄλλο ἐλαφρότερες ἀπὸ ἐκεῖνες τοῦ εὐσεβοῦς καὶ δικαίου ἀνθρώπου.

Μὲ τὸν ὄρο «ἀσκητισμὸς» ἐννοοῦμε, στὴ θεολογικῆ γλῶσσα, τὸ σύνολο τῶν στερήσεων, στὸ ὅποιο, ἐκούσια καὶ μὲ χαρὰ οὐράνια, ὑποβάλλεται ὁ ἀναγεννημένος ἐν Χριστῷ ἄνθρωπος ὡς πρὸς τὰ θέλητρα τοῦ αἰῶνος τούτου. Γι' αὐτὸ καὶ λέμε ὅτι ὁ ἀσκητισμὸς, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν εἰδική του ἔννοια, πού περιλαμβάνει τὸν μοναχικὸ βίον εἶναι γενικὸ γινώρισμα—καὶ μάλιστα ἀπὸ τὰ πιὸ βαθύτυπα—τοῦ χριστιανικοῦ βίου. «Ὅλοι οἱ χριστιανοί, σὲ διάφορα μέτρα, εἶναι ἀσκηταί.

Σὲ ἀντίθεσι, συνηθίζουμε νὰ παριστάνουμε τὸν ἔκδοτο στὴν ἁμαρτία ἄνθρωπο σάν μαλθακὴ καὶ τρυφηλὴ ψυχὴ, πού ἔχοντας δοθῆ καὶ πιστέψει ἀποκλειστικὰ στὶς φθαρτὲς ἀξίες τοῦ παρόντος κόσμου, τὰ βρίσκει στὴ γῆ ὅλα ρόδινα. Μᾶς χρησιμεύει δὲ σ' αὐτὴ τὴν ἀποψι, γενικευόμενον στὴν ἔννοιά του, τὸ ἀρχαῖο προφητικὸ ἐρώτημα πρὸς τὸν Θεὸ «γιατί ὅλα νὰ εὐδοῦνται στὸν ἀσεβῆ;»

Ἡ πραγματικότης ὅμως δὲν εἶναι τόσο ἀπλῆ. Ἡ ἁμαρτία, τὸ νὰ δουλεύῃ κανεὶς στὸν ἄλλο κύριο, τὸν Διάβολο, δὲν εἶναι καθόλου ἄνετο πρᾶγμα. Κι' ὁ ἁμαρτωλὸς ἔχει τὸν δικό του, ἀντινομικὸ καὶ φοβερό, «ἀσκητισμὸν». Γιὰ νὰ πετύχῃ ὅ,τι ἐπιζητεῖ, καλεῖται νὰ ὑποστῇ κόπους, ἀγωνίες, θυσίες, στερήσεις. Τὸ εὐκόλο στὴν ἁμαρτία εἶναι κυρίως ἡ ἀρχὴ του. Εὐκόλα δίνει ὁ Σατανᾶς τὶς ὑποσχέσεις του κι' εὐκόλα ἐκλέγει τὸν κακὸ δρόμο, ἀποκρίνεται στὴν ἑωσφορικὴ κλῆσι, ὁ ἄνθρωπος. Ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πέρα ὅμως δὲν ὑπάρχει μονάχα κατήφορος, ἀλλὰ κι' ἀνήφορος, μιὰ δυσκολία μὲ διάφορα πρόσωπα κι' ὄψεις.

Ἄς τελειώσουμε μὲ μερικὰ παραδείγματα. Ὁ διψασμένος γιὰ τὴν πολιτικὴ ἰσχύ ὑποβάλλεται σὲ κίνδυνο νὰ χάσῃ καὶ τὴν ἴδια του τὴ ζωὴ, σὲ διωγμούς, σὲ κακοπάθειες, σὲ ἀκαταστασίες, σὲ ἀκοίμητο ἄγχος. Ὅποιος λαχταρᾷ τὸν πλοῦτο, ἐπιδίδεται σὲ ἐξαντλητικὴ ἐργασία. Ἄλλος πού ἔχει περὶ πολλοῦ τὴ σωματικὴ του ἐμφάνισι (πρᾶγμα συχνὸ στὸ γυναικεῖο φύλο) ἀκολουθεῖ δίαιτα

ἀσπονδη κι' ἐπίμονη, δηλαδή κάνει αὐστηρή νηστεία κι' ὄχι σπάνια ὁ ὑλόφρων αὐτός «ἀσκητισμός» του—τραγικὸ ὀξύμωρο—ἔχει σὰν ἀποτέλεσμα τὴν καταστροφή τῆς υἰείας, τὴν καταστροφή αὐτοῦ ποὺ πιστεύει σὰν ὑψηλότερη ἀξία, τοῦ σώματός του. Ὁ φιλάργυρος, γιὰ νὰ διατηρῇ τὸ χρῆμα, κρατιέται μακριὰ ἀπὸ κάθε ὕλική χαρὰ τῆς ζωῆς. Ἀλλὰ κι' ὁ ἀκόλαστος, ὁ ἄσωτος, ὁ ἀφημένος στὶς σαρκικὲς ἀπολαύσεις εἶναι ἓνας ἐχθρὸς τοῦ σώματός του, ἐξασθενῶντας το καὶ συντρίβοντας τὸ σφρίγος του μὲ τὶς ἀϋπνίες, τὴν ὑποδούλωσι στὰ πάθη (σ' αὐτὴ τὴν κατηγορία ὑπάγονται ἐπίσης οἱ μέθυσοι, οἱ τοξικομανεῖς κ.λπ.).

Δὲν εἶναι λοιπὸν καθόλου ἀπλὸ σχῆμα λόγου τὸ ὅτι κι' ἡ ἁμαρτία ἔχει τὸν δικὸ της «ἀσκητισμό», πράγμα ἀληθινὰ φοβερῶτατο κι' ἀποτροπιαστικό.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

ΤΟ ΜΕΓΑ ΩΡΟΛΟΓΙΟΝ

Ἐκυκλοφόρησε σὲ καινούργια ἔκδοση ἀπὸ τὴν Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ ἔκδοσις εἶναι προσεγμένη καὶ καλλιτεχνική. Τὸ δέσιμό του εἶναι γερό, ὥστε νὰ μὴ κινδυνεύη νὰ καταστραφῇ ἀπὸ τὴν χρῆσι.

Ἡ τιμὴ του εἶναι 100 δρχ.

Οἱ ναοὶ μας ἢ οἱ ἱερεῖς μας μποροῦν νὰ τὸ παραγγείλουν στὶς Ἱ. Μητροπόλεις ἢ νὰ γράψουν κατ' εὐθεϊαν στὴν Ἀποστολικὴν Διακονίαν, στέλλοντας καὶ τὰ ταχυδρομικά, δρχ. 15.

ΚΥΡΙΑΚΟΔΡΟΜΙΟΝ

ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΕΝΙΑΥΤΟΥ

19. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΝΟΙΑ

«Ἐπισκέψαθε οὖν ἀδελφοί, ἄνδρας ἐξ ὑμῶν μαρτυρούμενους ἑπτὰ... οὓς καταστήσομεν ἐπὶ τῆς χρείας ταύτης»
(Πράξ. στ' 3).

Ἐκεῖνο πού προεῖχε κατὰ τὴν πρώτη ἀποστολικὴ περίοδο τῆς Ἐκκλησίας μας ἦταν, ὅπως καὶ ἀλλαγῶ ἐπιμόνως τονίζεται, τὸ γκρέμισμα τῶν εἰδώλων, ἡ ἄρσις τῶν τύπων, ἡ διάλυσις τῆς σκιαῆς, ἡ θεμελίωσις τῆς πίστεως στὸ Θεάνθρωπο Σωτῆρα, ἡ ἐν Χριστῶ ζωὴ πού ἐπιτυγχάνεται μὲ τὴν μυστηριακὴ ἔνωσι τοῦ πιστοῦ μετὰ τοῦ σταυρωθέντος καὶ ἀναστάντος Κυρίου. Καὶ τὸ ὅτι τοῦτο τὸ ἐπέτυχεν πρώτη ἡ Ἐκκλησία καταφαίνεται ἀπὸ τῆς λίγης γραμμῆς τῶν Πράξεων: «Πάντες δὲ οἱ πιστεύοντες ἦσαν ἐπὶ τὸ αὐτό... καθ' ἡμέραν τε προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ ἱερῷ, κλῶντές τε κατ' οἶκον ἄρτον, μεταλαμβάνον τροφῆς ἐν ἀγαλλιάσει καὶ ἀφελότητι καρδίας, αἰνοῦντες τὸν Θεὸν καὶ ἔχοντες χάριν πρὸς ὅλον τὸν λαόν. Ὁ δὲ Κύριος προσετίθει τοὺς σωζομένους καθ' ἡμέραν τῇ Ἐκκλησίᾳ» (β', 44-47). Καί: «Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ μία» (δ', 32), κατὰ τὴ σύστασι πού ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἔκανε μεταγενεστέρως: «Ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ ἐν-οικείτω ἐν ὑμῖν πλουσίως, ἐν πάσῃ σοφίᾳ διδάσκοντες καὶ νοουθετοῦντες ἑαυτοὺς ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ἐν χάριτι ἄδοντες ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ Κυρίῳ. Καὶ πᾶν ὅτι ἂν ποιῆτε ἐν λόγῳ ἢ ἔργῳ, πάντα ἐν ὀνόματι Κυρίου Ἰησοῦ, εὐχαριστοῦντες τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ δι' αὐτοῦ» (Κολασ. γ', 16).

Ἐτονίσθη ἰδιαίτερος στοὺς πρώτους χριστιανούς ἡ σημασία τῆς ψυχικῆς συστροφῆς, ὁ αὐτοέλεγχος, βᾶσει τῶν εὐαγγελικῶν ἀληθειῶν, ἡ ἀνάγκη τῆς προσωπικῆς τελειώσεως ἐνὸς ἐκάστου, ὅπως προεῖπε καὶ ὁ Κύριος πρὸ τοῦ πάθους του (Ματθ. ι', 38), γιὰ νὰ ἀξιοῦται τοῦ χριστιανικοῦ ὀνόματος καὶ τῶν θείων εὐλογιῶν. Γιὰ τὴν πρώτη χριστιανικὴ Ἐκκλησία ἦταν ἀπαράδεκτος ὁ ψυχοσωματικὸς μολυσμὸς τῶν πιστῶν καὶ ὤφειλαν νὰ νεκρώσουν τὰ μέλητους (Κολασ. γ', 5), καὶ νὰ παρουσιάξουν δυνατὴ πνευματικὴν ἀνθησι καὶ χτυπητὴ τὴν ἀντίθεσι μέσα στὸν κόσμον τῆς εἰδωλολατρικῆς ἀκολασίας καὶ ἰουδαϊκῆς ἀντινομίας: «Ἀπρόσκοποι γίνεσθαι καὶ Ἰουδαῖοις καὶ Ἑλλήσι καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ» ἔγραφεν ὁ Παῦλος (Α' Κορ. ι', 32), καὶ «Παρακαλῶ ἀξίως περιπατήσαι

τῆς κλήσεως ἧς ἐκλήθητε, μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ πραότητος, μετὰ μακροθυμίας, ἀνεχόμενοι ἀλλήλων ἐν ἀγάπῃ, σπουδάζοντες τηρεῖν τὴν ἐνότητα τοῦ Πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης» (Ἐφεσ. δ', 1—3).

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, κύριον μέλημα τῆς ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας ἦταν ὁ ψυχosoματικὸς ἀγνισμὸς, ἡ ἀπάλειψις τῆς αἰτίας ποῦ ἦταν ἡ πηγὴ τῆς οἰκονομικῆς δυστυχίας καὶ ἐξαθλιώσεως τῶν παιδιῶν τοῦ Θεοῦ, ποῦ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ πεινοῦν καὶ νὰ γυμνητεῦν, ἀφοῦ οἱ ἀποθῆκες τοῦ Πατέρα τους εἶναι γεμάτες. Καὶ ὅπως εἶδαμε ἡ ἐνοποίησης τῶν καρδιῶν εἶχε γίνεῖ πραγματικότης μετὰ ἄμεση συνέπεια καὶ τὴν κοινωνικὴν ἰσότητα καὶ ἰσοροπία: «Καὶ εἶχον ἅπαντα κοινά, καὶ τὰ κτήματα καὶ τὰς ὑπάρξεις ἐπίπρασκον καὶ διμερίζον αὐτὰ πᾶσι καθότι ἂν τις χρεῖαν εἶχε» (Πράξ. β', 44—45). Δὲν ἐπριονίζοντο ἀπὸ τὸ δαίμονα τῆς πλεονεξίας καὶ τῆς κοιλιουδουλείας· δὲν ζοῦσαν μετὰ τὴν ψευδαίσθησι πὼς μπορεῖ ἡ συσσώρευσις τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν νὰ τοὺς δώσῃ μακροζωΐαν, γιὰ τὸ σ' αὐτιά τους χτυποῦσε δυνατὰ ὁ λόγος τοῦ Κυρίου: «Τις δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν—νὰ συσσωρεύσῃ δηλαδὴ ἐν πλεονασμῷ, ὑλικά ἀγαθὰ—δύναται προσθῆναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἓνα;» (Ματθ. ζ', 25—34). Τὰ κοινωνικὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς, τὰ ἀναφέρει καὶ πάλιν ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς στὰς Πράξεις...καὶ οὐδὲ εἷς τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ ἔλεγεν ἴδιον εἶναι, ἀλλ' ἦν αὐτοῖς ἅπαντα κοινά...Οὐδὲ γὰρ ἐνδεής τις ὑπῆρχεν ἐν αὐτοῖς· ὅσοι γὰρ κτήτορες χωρίων ἢ οἰκιῶν ὑπῆρχον, πωλοῦντες ἔφερον τὰς τιμὰς τῶν πιπρασκομένων καὶ ἐτίθουν παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων· διεδίδετο δὲ ἐκάστῳ καθότι ἂν τις χρεῖαν εἶχε» (δ', 32—35). Κι' ἦταν τόσο αὐθόρμητος καὶ ἐνθουσιώδης ἡ μεταξὺ τῶν πρώτων Χριστιανῶν κοινωνικὴ ἀγαθωσύνη, ἀρκεῖ νὰ σημειωθῇ πὼς καὶ ἄτομα ποῦ εἶχαν στὴν κατοχὴ τους ἓνα μονάχα χωράφι τὸ ρευστοποιοῦσαν καὶ τὴν ἀξία του κατέθετον στὸ κοινὸ ταμεῖο: «Ἰωσῆς δὲ ὁ ἐπικληθεὶς Βαρνάβας ἀπὸ... ὑπάρχοντος αὐτῷ ἀγροῦ, πωλήσας ἤνεγκε τὸ χρῆμα καὶ ἔθηκε παρὰ τοὺς πόδας τῶν Ἀποστόλων» (Πράξ. δ', 36 — 37), Ἡ ἔμπρακτος ἐφαρμογὴ τῆς κοινωνικῆς ἰσότητος, ὅπως τονίζεται ἀλλοῦ, δὲν ἦταν ὑπόθεσις πολιτικακῆς νομολογίας, κρατικῆς ἐπιταγῆς, καταναγκασμὸς, ἀλλὰ καρπὸς τῆς ἀγίας ζωῆς τῶν Χριστιανῶν, οἱ ὅποιοι ψυχικὰ πονοῦσαν στὴν πείνα, στὴ γύμνια, στὴν ξυπολησιὰ καὶ στὴν ἀρρώστεια τοῦ ἀδελφοῦ. Ἔτσι εἶναι. Ἄν δὲν μεταθήσῃ ὁ ἄνθρωπος τὰ διαφέροντά του στὸν οὐρανὸ καὶ δὲν καταθήσῃ τὴν καρδιά του στὰ πόδια τοῦ Χριστοῦ, πὼς θὰ γεμίσῃ τὸ ἀδειανὸ στομάχι τῶν ἀδελφῶν καὶ πὼς θὰ ντύσῃ τὸ γυμνὸ κορμὴ τοῦ φτωχοῦ καὶ πὼς θὰ ἐνισχύσῃ μετὰ τὰ ὑλικά του ἀγαθὰ τὴν ἀπροστάτευτὴ χήρα καὶ τὸ ὄρφανόν; Θὰ συμβαίη τ' ἀντίθετο: ἐσὺ θὰ φυτεύῃς καὶ ὁ ἄλλος θὰ ξεριζώ-

νη· ἐσὺ θὰ σπέρνης καὶ ὁ ἄλλος θὰ σοῦ θερίζῃ τὸ σπартό· ἐσὺ θὰ μαζεύης καὶ ὁ ἄλλος θὰ σὲ κλέβῃ. Τελευταίως στὰ κομμουνιστικὰ καθεστῶτα κατηγγέλθησαν κλοπές, καταχρήσεις, διαφθορὰ συνειδήσεων, κοινωνικὴ σήψις, ὅ,τι δηλαδὴ καὶ στὰ λεγόμενα ἀστικὰ καθεστῶτα. Γιατί; Γιατί ὁ ἄνθρωπος τῆς ὕλης ποὺ δὲν πιστεύει σὲ πνευματικὲς ἀξίες καὶ δὲν ἀγωνίζεται ν' ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὰ ἀβυσσώδη πάθη τῆς ἰδιοτελείας, τῆς πλεονεξίας, τῆς φιλοπλουτίας, τί θὰ ἠθέλατε νὰ κάμῃ; Νὰ ἐφαρμόσῃ τὴν ἠθικὴν τοῦ νόμου; Μὰ καὶ ὁ νομοθέτης δωροδοκεῖται καὶ οἱ πλείστοι κλέβουν μὲ τὸν τρόπο τους· κι' οὔτε ἔχουν καμμιά διάθεσι νὰ ἐφαρμόσουν τὸ τοῦ Παύλου «ἔχοντες δέ διατροφὰς καὶ σκεπάσματα τούτοις ἀρκεσθησόμεθα» (Α' Τιμ. στ', 8). Μιὰ τέτοια φιλοσοφία εἶναι βλακεία γιὰ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ κιλοῦ, «ὡν θεὸς ἡ κοιλία» (Φιλιπ. γ', 19). Αὐτοὶ «Χριστῶ οὐ δουλεύουσιν, ἀλλὰ τῇ ἑαυτῶν κοιλίᾳ» (Ρωμ. ιστ', 18). Κι' ὅταν μιὰ τέτοια ἀρχὴ γενικευθῇ καὶ ἐφαρμοσθῇ ὡς σύστημα κοινωνικῆς ζωῆς μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, κατὰ ποῖον τρόπον θὰ ἐπικρατήσῃ καὶ ἡ κοινωνικὴ δικαιοσύνη, ὅπως τὴν ὀραματίσθησαν οἱ ἄνευ Θεοῦ σοσιαλισταί. Ἄν ἀπὸ τὸ φίδι δὲν ἀφαιρέσῃς τὴν δηλητηριοφόρον κύστιν ἀπ' τὸ κεφάλι του καὶ δὲν τοῦ ξεριζώσῃς τὸ δόντι, αὐτὸ θὰ δαγκώσῃ καὶ θὰ θανατώσῃ. Ἄν ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο δὲν ξεριζωθοῦν τὰ πάθη του καὶ δὲν ἀποτοξινωθῇ ἠθικὰ, ὅπως ὅποτε θὰ ἀδικῇ τὸν πλησίον του. Κι' αὐτὸ θὰ εἶναι γενικὸς κανὼν, ὅποτε οἱ ἄνθρωποι θ' ἀνακατεύωνται σὰν τὰ καβούρια μέσα σ' ἕνα κλειστὸ τσουβάλι, ἢ θ' ἀλληλοτρῶγονται σὰν τὰ σκυλιὰ στὸ τυρόγαλο. Ὅσα κι' ἂν ὑψῶνῃ τὸ ραβδί τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης ὁ νόμος, οἱ κλεψιές, οἱ ἀρπαγές, οἱ καταχρήσεις, οἱ ἀπάτες καὶ οἱ ἀδικίες γενικὰ θὰ γίνωνται μέσα σὲ μιὰ κοινωνία ἀνθρώπων ποὺ δὲν ἔχουν Χριστό, καὶ ἐπομένως, ἠθικὸν βᾶρος.

Ἡ πρώτη Ἐκκλησία, κατὰ τὴ σημερινὴ περικοπὴ (Πράξ. στ', 1-2), ἀντιμετώπισε στὴν ὑπὲρ τῶν πτωχῶν κοινωνικὴ τῆς ἐκδήλωσις δυσχερείας, ἰδίως μετὰ τὸν ἀλματώδη πολλαπλασιασμὸ τῶν μελῶν τῆς. Καὶ οἱ λόγοι ἦσαν ἀπλοῖ: Πρῶτα-πρῶτα μέσα στοὺς κόλπους τῆς ἔμπαιναν καὶ Χριστιανοὶ προερχόμενοι ἀπὸ τοὺς εἰδωλολάτραις καὶ Χριστιανοὶ προερχόμενοι ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους. Ἐπειτα, αὐτὸ τὸ πλῆθος, κατὰ κανόνα, καὶ διαφορετικὴ ψυχουσύνησιν εἶχε καὶ μονίμους φυλετικὰς καὶ θρησκευτικὰς συνηθείας, καὶ φτώχεια λόγῳ τῆς μεταστάσεώς του στὴ χριστιανικὴ πίστι. Ἐπὶ πλέον ἡ νεοπαγὴς Ἐκκλησία στὸ πρόσωπο τῶν Ἀποστόλων ποὺ περισσότερον ἐφρόντιζαν γιὰ τὸν εὐαγγελισμόν τοῦ λαοῦ δὲν εἶχεν ὀργανώσει σύστημα κοινωνικῆς πολιτικῆς. Ἐφηρμόζετο τὸ τοῦ Παύλου: «Ἐκαστος καθὼς προαιρεῖται τῇ καρδίᾳ, μὴ ἐκ λύπης ἢ ἐξ ἀνάγκης· ἰλαρὸν γὰρ δότην ἀγαπᾷ ὁ Θεός. Δυνατὸς δὲ ὁ Θεὸς πᾶσαν χάριν περισσεῦσαι εἰς ὑμᾶς, ἵνα ἐν παντὶ πάντοτε

πάσαν αὐτάρκειαν ἔχοντες περισσεύητε εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν (Β', Κορ. θ', 7 - 8). Ἄλλ' ἡ ἀνθρωπίνη ἀτέλεια δὲν μπορούσε νὰ μὴν ἐκδηλωθῇ. ...«πληθυνόντων τῶν μαθητῶν ἐγένετο γογγυσμὸς τῶν Ἑλληνιστῶν πρὸς τοὺς Ἑβραίους, ὅτι παρεθεωροῦντο ἐν τῇ διακονίᾳ τῇ καθημερινῇ αἱ χῆραι αὐτῶν» (Πράξ. στ', 1). "Ὅταν προβάλλεται ζήτημα κοινωνικὸ, μπορεῖ κανεὶς νὰ βρῇ ἄκρη; Κανεὶς δὲν θὰ εἶναι τελείως ἱκανοποιημένος. Πικρίες, κακομοιριές, γογγυσμοί, μურμουῦρες. Ἐνας κόσμος πάρα πολὺ διαφορετικὸς καλεῖται νὰ ὀδοστρωθῇ θρησκευτικὰ, ἠθικὰ, κοινωνικὰ κάτω ἀπὸ τὸν ὀδοστρωτῆρα τῆς ἐν Χριστῷ φιλοσοφίας καὶ ζωῆς. Ἄπ' τῆ μιᾷ μεριᾷ ἡ ἡμέρωσις τοῦ ἀνθρώπου, ἀπὸ τὴν ἄλλη ἡ ἄρσις τῆς κοινωνικῆς δυστυχίας ἐπροβάλλοντο σὰν ζητήματα οὐσίας τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὡς θεωρίες καὶ πράξεις καὶ δὲν μπορούσαν νὰ ἀγνοηθοῦν οὔτε τὸ ἓνα, οὔτε τὸ ἄλλο. Οὔτε μπορούσαν οἱ Ἀπόστολοι, ὡς ὑπηρεταὶ τοῦ λόγου (Λουκ. α', 2), ν' ἀσχοληθοῦν μὲ τὰ ζωντανὰ κορμιά καὶ τὰ στομάχια τῶν πιστῶν, ἀλλ' οὔτε καὶ ν' ἀγνοήσουν τὸ ἔνστικτο τῆς αὐτοσυντηρήσεώς των πού μὲ τὴν κραυγὴ του ἐσκέπαζε τὸ λόγο. Καὶ ἡ σωτηρία τῆς ψυχῆς τῶν πιστῶν τῆς Ἐκκλησίας προεῖχεν, ἀλλὰ καὶ ἡ περιθάλψις τῶν ἐνδεῶν ἐπεβάλλετο νὰ ὀργανωθῇ. Οἱ Ἀπόστολοι τότε: «προσκαλεσάμενοι τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν—στὰ Ἱεροσόλυμα—εἶπον· οὐκ ἄρεστόν ἐστὶν ἡμᾶς καταλείψαντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ διακονεῖν τραπέζαις». Στὴν κληρικολαϊκὴ—ἄς ποῦμε—συγκέντρωσις ἔπρεπε νὰ βροῦν τὸ μέσον καὶ τὰ ὄργανα τῆς θεραπείας τῶν φυσικῶν ἀναγκῶν γιατί καὶ οἱ πιστοὶ εἶναι ζωντανοὶ ὀργανισμοί. Οἱ Ἀπόστολοι δὲν συνέφερε νὰ σταματήσουν τὴν ἐξάπλωσι τῆς θρησκείας τοῦ Ἐσταυρωμένου καὶ ν' ἀσχοληθοῦν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι προσωπικῶς μὲ ζητήματα τοῦ στομάχου. Κι' ὁ λόγος προφανής: Γιατί, εἶπαμε, εἶχαν ἄλλη ἀποστολή· τὴ διάδοσι τοῦ Θεοῦ λόγου καὶ τὴ συγκρότησι τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Ἐπειδὴ ὅμως καὶ ἡ ὑπηρεσία χάριν τῆς συντηρήσεως τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς εἶναι κι' αὐτὴ ἱερὰ διακονία, πού ἐπανειλημμένως ἐξήρθη ἀπὸ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον (Ρωμ. ιε', 31, Α' Κορ. ιστ', 15, Β' Κορ. στ', 3, η', 4 κλπ.), ἀφοῦ πρωτίστως ὑπεγραμμίσθη ἀπὸ τὸν Κύριον (Ματθ. ιε', 35). Οἱ Ἀπόστολοι δὲν μπορούσαν νὰ τὴν παραθεωρήσουν. Ὁσῶ ἐξαυλωμένος κι' ἄν εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ὅσῶ καὶ ὀλιγαρκῆς, γιὰ νὰ λειτουργήσῃ ὁ σωματικὸς του ὀργανισμὸς μὲ τὴν ἀνταλλαγὴ τῆς ὕλης καὶ τὰ παρεπόμενα τῆς φυσιολογίας, ἔχει ἀνάγκη τροφῆς. Ἐπειτα ἡ πείνα καὶ ἡ ἐξαθλίωσις ἀποθηριώνουν τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν ὠθοῦν σὲ ἐπαναστάσεις καὶ καταστροφάς. Ἐτσι μέσα στὸ συγκεντρωθὲν πλῆθος τῶν Χριστιανῶν ἐρρίφθη τὸ σύνθημα τῆς κοινωνικῆς προνοίας καὶ περιθάλψεως: «Ἐπισκέψασθε οὖν, ἀδελφοί, ἄνδρας ἐξ ὑμῶν μαρτυρουμένους ἐπτά, πλήρεις πνεύματος Ἁγίου καὶ σοφίας, οὓς καταστήσομεν ἐπὶ τῆς χρείας ταύ-

της, ἡμεῖς δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ διακονίᾳ τοῦ λόγου προσκαρτερήσωμεν» (Πράξ. στ', 3-4). Οἱ ἐπὶ τῆς κοινωνικῆς προνοίας προϊστάμενοι ἀδελφοὶ δὲν ἔπρεπε νὰ εἶναι οἱ Ἀπόστολοι. Γι' αὐτὸ καὶ ἐπροτάθη καταμερισμὸς διακονιῶν, πρᾶγμα ποῦ «... ἤρρεσεν... ἐνώπιον παντὸς τοῦ πλήθους» (στ', 5). Ἄξιος ἐξάρσεως εἶναι ὁ τρόπος τῆς ἐπιλογῆς τῶν προσώπων καὶ τὰ πρόσωπα καθ' ἑαυτὰ ποῦ θ' ἀνελάμβαναν αὐτῇ τῇ διακονίᾳ τῆς κοινωνικῆς προνοίας καὶ περιθάλψεως. Πρῶτον, δὲν ἐκλέγονται ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους, ἀλλὰ κατὰ δημοκρατικώτατον τρόπον: Ἀπὸ τὸ πλήθος, ποῦ, ἔτσι, ἀναλαμβάνει τὰς εὐθύνas του στὸν τομέα αὐτὸν τῆς Ἐκκλησίας, ἔπειτα πρὸ τῆς ἐκλογῆς ἐπεστήθη ἡ προσοχὴ τῶν ἀδελφῶν ὥστε ν' ἀναθέσουν τῇ διακονίᾳ τῆς εὐποιίας σ' ἀνθρώπους ἀδιαβλήτους, πνευματοφόρους, ἀνωτέρους πάσης καχυποψίας· καὶ τέλος οἱ ἐκλεγῆσόμενοι θὰ πρέπει νὰ χειροθετηθοῦν, μετὰ τὴν ἐκλογὴν των, ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους, χάριν τοῦ κύρους των ἀπέναντι στὸ λαό. «Καὶ ἐξελέξαντο Στέφανον, ἄνδρα πλήρη πίστεως καὶ Πνεύματος Ἁγίου, καὶ Φίλιππον καὶ Πρόχορον καὶ Νικάνορα καὶ Τίμονα καὶ Παρμενᾶν καὶ Νικόλαον προσήλυτον Ἀντιοχέα, οὗς ἔστησαν ἐνώπιον τῶν ἀποστόλων, καὶ προσευξάμενοι ἐπέθηκαν αὐτοῖς τὰς χεῖρας» (στ', 5-8).

Καὶ ὁ μὲν λαὸς ἐκλέγει. Ἐχει ὅλον τὸ δικαίωμα νὰ ἐκλέγῃ μέσα ἀπὸ τὰ σπλάγχνα του τοὺς ἀνθρώπους ποῦ θὰ τὸν ὑπηρετήσουν μὲ λόγια καὶ μὲ ἔργα. Ὑπάρχει ὅμως καὶ μιὰ βασικὴ προϋπόθεσις. Νὰ μὴν ἀναμιχθῇ τὸ προσωπικὸ στοιχεῖο τῆς συμπαθείας καὶ τῆς ἀντιπαθείας, ἀλλὰ κριτήριον τῆς ἐπιλογῆς των νὰ εἶναι τὸ γενικώτερον συμφέρον, τοῦ συνόλου. Εἰδικῶς ἐτονίσθη ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους πὼς πρέπει οἱ ἐκλεγῆσόμενοι ἀπὸ τὸν λαὸ νὰ εἶναι πνευματοφόροι καὶ ὄχι σαρκικοί, γιατί θὰ ζημιώσουν διπλᾶ τὴν Ἐκκλησίαν. Ἔτσι πέφτει τεραστίαν ἡ εὐθύνη ἐπάνω στοὺς ὤμους τοῦ λαοῦ ποῦ ἐκεῖνος ἐκλέγει καὶ οἱ Ἀπόστολοι χειροτονοῦν: «Καὶ προσευξάμενοι ἐπέθηκαν αὐτοῖς τὰς χεῖρας». Ἡ ἐκλογὴ καὶ ἡ καθιέρωσις τῶν ἐπτὰ διακόνων τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, εἶναι πρᾶξις μυστηριακὴ, ποῦ φανερώνει πὼς τὸ λειτουργημὰ τῆς διακονίας ἔχει τὴν ἱερότητα τοῦ Μυστηρίου. Ἔτσι προελήφθη τὸ κοινωνικὸ ρῆγμα μὲ τὴν ἀνάδειξιν καὶ τὴν καθιέρωσιν προσώπων κοινῆς ἐμπιστοσύνης, γεγονὸς ποῦ πολλὰ μπορεῖ νὰ διδάξῃ κι' ἐμᾶς τοὺς νεωτέρους ὡς πρὸς τὴν ὀργάνωσιν τῆς χριστιανικῆς φιλανθρωπίας κατ' ἐπισκοπὴν καὶ ἐνορίαν. Καὶ τοῦτο, γιὰ νὰ μὴ παρεισφύρουν οἱ ἰδιοτελεῖς καὶ πονηροὶ «ἀετονόχρηδες» καὶ βλάπτουν τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἐκκλησία μπορεῖ κάλλιστα μὲ ὑποδειγματικὴ βάσιν τὸ σχετικὸ κεφάλαιον τῶν Πράξεων, νὰ ὀργανώ-

ση τὴν κοινωνική της πρόνοια. Μὲ κέντρο τὸν ἐπίσκοπο καὶ μὲ βοηθοὺς κατ' ἐνορίαν κληρικούς καὶ λαϊκοὺς βγαλμένους, εἶπαμε, μέσα ἀπὸ τὰ σπλάγχνα τοῦ ὀρθοδόξου, εὐσεβοῦς καὶ φιλακολούθου λαοῦ, νὰ ὀργανωθῇ ἓνα εἶδος ἐπιμελητείας, ὄχι κατὰ τὸ σύστημα τῶν καχεκτικῶν ἄλλως τε, φιλοπτώχων ταμείων, ποὺ δουλεῖ, πολλάκις, ἢ προσωποληψία καὶ αἱ μέχρις ἀδικιῶν προτιμήσεις, ἀλλὰ κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Ἁγ. Βασιλείου, σύστημα πολυμόρφου ἐξυπηρετήσεως τῶν λαϊκῶν μαζῶν ποὺ βρίσκονται στὴν ἐξαθλίωσι καὶ ἀκολουθοῦν τὸ δρόμο τῆς ἀρνήσεως καὶ τῆς διαφθορᾶς. Φυσικὰ ὁ ἐπίσκοπος καὶ μάλιστα στὶς ἡμέρες μας ποὺ ἐκθροῦνται κρατική μέριμνα ὑπὲρ τῶν πασχόντων μέσῳ τῶν εὐαγῶν ἰδρυμάτων, ἴδια τοῦ Ὑπουργείου Κοινωνικῆς Προνοίας, δὲν καλοῦνται ν' ἀσχοληθοῦν μὲ ζητήματα στομάχου ἢ δεξαμενῶν ἢ γειφυρῶν ἢ δρόμων ἢ ξένων ἐντελῶς πρὸς τὴν ιδιότητα καὶ τὴν ἀποστολή τους προβλημάτων' ὡς ἀσχοληθοῦν μ' αὐτὰ οἱ πολιτευταί, οἱ δήμαρχοι, οἱ κοινοτάρχαι, οἱ ἐξωραϊστικοὶ σύλλογοι, τὸ Κράτος, γιὰ νὰ μὴν ἀγριέψουν οἱ ἄνθρωποι καὶ χάσουν τὸ Θεὸ τους ἀπὸ τὴν πνευματικὴ ἐγκατάλειψι τῶν ποιμένων. "Ὅμως, χωρὶς νὰ παραβοῦν τὸν ὄρον τῆς ἀναγεννήσεως καὶ τῆς σωτηρίας τῶν ψυχῶν ποὺ προέχει, γιὰτὶ θὰ δώσουν φρικτὸ λόγο στὸ Θεό, (ἀέπικατάρατος ὁ ποιῶν τὰ ἔργα Κυρίου ἀμελῶς)" (Ἱερεμ. λα', 10) καὶ "Ἴδου ἐγὼ ἐπὶ τοὺς ποιμένας καὶ ἐκζητήσω τὰ πρόβατά μου ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν..." (Ἱεζ. λδ', 10)), ὅμως μποροῦν κατὰ διαπλάτυνσιν τοῦ καθήκοντός των καὶ μὲ γνώμονα τὴν ἀποστολικολαϊκὴ Σύνοδο, νὰ ὀργανώσουν τὴν φιλανθρωπία, χωρὶς νὰ πιστεῦον πῶς θ' ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὰς εὐθύναις τῆς σωτηρίας τῶν ψυχῶν. Ὑπάρχουν καὶ τρόποι καὶ μέσα ποὺ μπορεῖ ἢ ὀργανωμένη Ἐκκλησία νὰ ἀξιοποιήσῃ, αὐτὴ ἢ ἴδια, τὴν ἀπὸ τοὺς λαϊκοὺς καὶ μόνον διακονουμένην φιλανθρωπία, χωρὶς νὰ τοὺς τραυματίσῃ τὸ ζῆλο καὶ μιὰ κατὰ Χριστὸν καύχῃσιν ὅτι ἐργάζονται γιὰ τὸν πλησίον τους μέσα στοὺς κόλπους τῆς μητρός των, μὲ τὴν ὁποίαν δογματικὰ καὶ ἠθικὰ συνδέονται. Οἱ φιλανθρωπικοὶ σύλλογοι κάνουν ὅ,τι μποροῦν. Ἐπικεφαλῆς των ὅμως πρέπει νὰ τεθῇ Κληρικὸς ἀνωτέρου ἤθους, πανθομολογουμένης ἀγιότητος καί, ἐπὶ πᾶσι τούτοις, νὰ ἐνισχυθοῦν πλουσιώτατα ἀπὸ τὸ Κράτος καὶ τὰ ἔσοδα τῶν προσκυνημάτων, τῶν μοναστηρίων, τῶν ποικίλων πόρων τοὺς ὁποίους δὲν μπορεῖ νὰ ἀγνοῇ ἢ μητέρα ποὺ πονεῖ γιὰ τὰ παιδιὰ της. Μὲ ψευτοδεκάρες καὶ μὲ ὑποσχέσεις κάθε Χριστουγεννιατικῆς καὶ πρωτοχρονιατικῆς ἢ πασχαλινῆς ἡμέρας, δὲν ἀσχεῖται χριστιανικὴ φιλανθρωπία. Ἀπλῶς γίνεται ἀνάξεις πληγῆς. Στὸ τέλος ἐξευτελίζεται ἢ ἀξιοπρέπεια ὀρισμένων δυστυχῶν ὑπάρξεων, ἀκούονται καὶ πάλι γογγυσμοί, ψυθιρισμοί, καταφορὰ καὶ βρισιῆς καὶ κανεῖς ἀπ' αὐτοὺς τοὺς, ἔτσι, εὐεργετουμένους δὲν πατάει στὴν Ἐκκλη-

σία. Ἐκτὸς ὠρισμένων εὐγενῶν ὑπάρξεων πού δὲν ἀπλώνουν τὸ χέρι τους, ὅλοι οἱ ἄλλοι δὲν εἶναι παρὰ ἓνα μπουλουῖκι «σκυλολογίου» μὲ τὸ ὁποῖον ταιριάζει ν' ἀσχολοῦνται καὶ ν' ἀλληλοπεριλούζωνται εὐδύσμως οἱ πολιτικοὶ ἄρχοντες τοῦ τόπου πού ζητοῦν τὴν ψῆφου του. Ἐμεῖς ἢ Ἐκκλησία εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ δουλέψουμε ἐπάνω στὴν ψυχὴ τοῦ λαοῦ μας πού «ἐγένετο κατάβρωμα πᾶσι τοῖς θηρίοις τοῦ δρυμοῦ» κατὰ Ἱεζεκιήλ, καὶ νὰ ἐφαρμόζουμε τὴν συμβουλὴ τοῦ σοφοῦ Σειράχ : «ἐάν εὖ ποιῆς, γνῶθι τίνι ποιεῖς» (ιβ', 1) καὶ πρὸ παντὸς νὰ προβάλλουμε τοὺς ἑαυτοὺς μας ὑπόδειγμα λιτότητας καὶ ἐγκρατείας, ὅπως οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ Μεγάλοι Πατέρες.

(Συνεχίζεται)

Ἄρχιμ. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΑΘ. ΚΑΛΥΒΑΣ
Ἱεροκέρυξ Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε.

Ἀνακοινοῦται ὅτι δι' ἀποφάσεως τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς ἐνεκρίθη πίστωσις 2 ἑκατομμυρίων δραχμ. διὰ τὴν χορηγήσιν στεγαστικῶν δανείων εἰς ἠσφαλισμένους καὶ συνταξιούχους τοῦ TAKE κατὰ τὸ τρέχον ἔτος 1967. Κατόπιν τούτου, ἡ Ἐπιτροπὴ δανείων τοῦ TAKE, συνελθοῦσα ἱκανοποίησεν ἀπάσας τὰς ἀπὸ τοῦ ἔτους 1963 ἐκκρεμεῖς περὶ χορηγήσεως στεγαστικῶν δανείων αἰτήσεις ἠσφαλισμένων καὶ συνταξιούχων τοῦ TAKE τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων Ἀττικῆς, Πειραιῶς καὶ τῶν ἐπαρχιῶν.

—Τὸ Δ/κὸν Συμβούλιον τοῦ TAKE ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. κ. Ἱερωνύμου, διὰ πράξεώς του ἀπεφάσισε τὴν, ἀναδρομικῶς ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1967, αὔξησιν τῆς συντάξεως τῶν συνταξιούχων τοῦ Ἐφημεριακοῦ Κλήρου κατὰ 60 %.

—Οἱ ἀρμόδιοι Ὑπουργοὶ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, Οἰκονομικῶν καὶ Συντονισμοῦ, ἐν τῷ ἐνδιαφέροντι τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς οἰκονομικῆς θέσεως καὶ τοῦ ἀπομάχου ἐφημεριακοῦ κλήρου, ἐνέκρινον τὴν πρᾶξιν ταύτην, ἥτις καὶ ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

—Τὸ αὐτὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον δι' ἐτέρας ἀποφάσεώς του ἐνέκρινεν ἀναδρομικῶς ἀπὸ τοῦ ἔτους 1960 τὴν προσαρμογὴν τῶν κατ' ἐφαρμογὴν τοῦ Α.Ν. 835/48 χορηγηθεισῶν συντάξεων εἰς τὰς οἰκογενείας τῶν σφαγιασθέντων ἐφημερίων ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν κατὰ τὸν συμμοριτοπόλεμον, συμφώνως πρὸς τὰς ὑπὸ τοῦ Δημοσίου καταβαλλομένας πολεμικὰς συντάξεις.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΩΣ

Τὸ Ἀνώτατον Συμβούλιον Δημοσίων Ὑπηρεσιῶν προκηρύσσει διαγωνισμόν διὰ τὴν πλήρωσιν δέκα (10) θέσεων τοῦ Α1 Κλάδου Διοικητικοῦ—Λογιστικοῦ ἐπὶ εἰσαγωγικῷ βαθμῷ 8φ Α' Κατηγορίας τοῦ Ταμείου Ἀσφαλίσεως Κλήρου Ἑλλάδος (ΤΑΚΕ), ἐνεργηθόσμενον ἐν Ἀθήναις τὴν 28ην Δεκεμβρίου 1967 (ἡμέραν Πέμπτην).

Εἰς τὸν διαγωνισμόν γίνονται δεκτοὶ Ἕλληνες πολῖται γεννηθέντες κατὰ τὰ ἔτη 1933 ἕως καὶ 1946 κεκτημένοι πτυχίον Νομικῆς ἢ Πολιτικῶν καὶ Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν ἢ Μαθηματικῶν ἢ Θεολογίας Πανεπιστημίου ἢ τῆς ΑΣΟΕΕ ἢ τῆς ΠΑΣΠΕ ἢ τῶν Ἀνωτάτων Βιομηχανικῶν Σχολῶν Πειραιῶς ἢ Θεσσαλονίκης τριετοῦς ἢ τετραετοῦς φοιτήσεως.

Αἱ αἰτήσεις τῶν ὑποψηφίων ὑποβληθήσονται μετὰ τῶν νομίμων δικαιολογητικῶν, ὡς ταῦτα καθορίζονται ἐν τῇ προκηρύξει εἰς τὸ ΤΑΚΕ (Τμῆμα Γραμματείας—Προσωπικοῦ), ὁδὸς Σοφοκλέους 4, μέχρι καὶ τῆς 17ης Νοεμβρίου 1967.

Οἱ ὑποψήφιοι θὰ ἐξετασθῶσι γραπτῶς εἰς τὰ μαθήματα :

1) Ἐκθεσις Ἰδεῶν, 2) Συνταγματικὸν καὶ Διοικητικὸν Δίκαιον, 3) Λογιστικὴ καὶ 4) Δημόσιον Λογιστικόν. (Ἀνάλυσις ἐξεταστέας ὕλης εἰς ΦΕΚ 598/1965 καὶ 636/1967—τεῦχος Β').

Πλείονες πληροφορίες παρέχονται εἰς τοὺς ἐνδιαφερομένους παρὰ τῷ ΤΑΚΕ (Τμῆμα Γραμματείας—Προσωπικοῦ) ὁδὸς Σοφοκλέους 4 καὶ τῷ ΑΣΔΥ (Σοφοκλέους 5—8ος ὄροφος—Γραφεῖον 3).

Ἐν Ἀθήναις τῇ 24—10—67

Ὁ Προεδρεύων Ἀντιπρόεδρος
Α. ΒΑΡΒΑΡΕΣΟΣ

Υπό τοῦ TAKE ἐξεδόθη ἡ κατωτέρω ἐγκύκλιος:

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

T.A.K.E.

TAMEION ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ

ΕΦΗΜΕΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ

Διεύθυνσις Παροχῶν

Τμήμα Συντάξεων

Ἀθῆναι τῆ 25-10-1967

Περίληψις: «Περὶ κοινοποιήσεως τῆς ὑπ' ἀριθμ. 251035/1984/16-10-67 Κοινῆς Ὑπουργικῆς ἀποφάσεως «Περὶ ἀυξήσεως τῶν συντάξεων καὶ τῶν προσωποπαγῶν βοηθημάτων»

Πρὸς

Ἄπαντα τὰ Τοπικά TAKE

Κοινοποιούμεν ὑμῖν κατωτέρω τὴν ὑπ' ἀριθμ. 251035/1984/16-10-67 Κοινὴν ἀπόφασιν τῶν Ὑπουργῶν Συντονισμοῦ, Ἑθνικῆς Παιδείας καὶ Ἐκπαιδεύσεως καὶ Οἰκονομικῶν δημοσιευθεῖσαν εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμ. 631/1967 ΦΕΚ «περὶ ἀυξήσεως τῶν συντάξεων καὶ τῶν προσωποπαγῶν βοηθημάτων τοῦ TAKE» πρὸς γνῶσιν καὶ ἐφαρμογὴν.

Σχετικῶς γνωρίζομεν ὑμῖν τὰ ἐξῆς:

Τῆς ἀυξήσεως τῶν συντάξεων κατὰ 60 % δὲν δικαιοῦνται:

α') Οἱ συνταξιοδοτηθέντες δυνάμει τοῦ Ν. 1854/51 «περὶ στρατιωτικῶν καὶ πολιτικῶν συνταξιούχων», ἤτοι οἱ συνταξιούχοι τέως ὑπάλληλοι καὶ κλητῆρες τοῦ TAKE καὶ τῶν Μητροπόλεων καὶ αἱ χῆραι τούτων καὶ

β') Οἱ συνταξιοδοτηθέντες δυνάμει τοῦ Α.Ν. 835/48, ἤτοι οἱ λαμβάνοντες πολεμικὴν σύνταξιν.

Ὑφισταμένους εἰσέτι τοῦ περιορισμοῦ περὶ ἀνωτάτου ὀρίου συντάξεως, ἡ σύνταξις τῶν συνταξιοδοτηθέντων μετὰ τὴν 22-6-1951 πρεσβυτέρων μὴ ἐνοριακῶν Ναῶν, διακόνων καὶ ψαλτῶν καὶ τῶν ὀφρατικῶν αὐτῶν οἰκογενειῶν δὲν δύναται νὰ ὑπερβῇ τὸ ποσὸν τῶν ἀποδοχῶν βάσει τῶν ὁποίων ἐκωνομίσθη ἡ σύνταξις αὐτῶν.

Ἐπίσης πληροφοροῦμεν ὑμᾶς ὅτι ἡ ἀυξήσις 60 % δὲν παρέχεται ἐπὶ τοῦ καταβαλλομένου εἰς ὄρισμένας περιπτώσεις 200δράχμου ἐπιδόματος ἀπολύτου ἀνικανότητος.

Πρὸς διευκρίνυσιν ὑμῶν εἰς τὸ τέλος τῆς παρούσης παραθέτομεν πίνακα εἰς τὸ ὅποιον ἐμφαίνεται:

α') Ποῖοι συνταξιούχοι δὲν δικαιοῦνται τῆς ἀυξήσεως (Ν.1854/51 καὶ 835/48).

β') Τὸ ποσὸν τῆς συντάξεως τῶν συνταξιοδοτούμενων πρεσβυτέρων μὴ ἐνοριακῶν Ναῶν Διακόνων καὶ Ψαλτῶν καὶ τῶν ὀρφανικῶν αὐτῶν οἰκογενειῶν ὡς διαμορφοῦται μετὰ τὴν κατὰ τὰ ἄνω χορηγηθεῖσαν αὐξήσιν.

γ') Τὸ ποσὸν τῆς συντάξεως τῶν λαμβανόντων ἐπίδομα ἀπολύτου ἀνικανότητος.

Ἡ σύνταξις πάντων τῶν λοιπῶν συνταξιούχων ὡς συνταξιοδοτηθέντων βάσει ἀποδοχῶν μιᾶς τῶν τεσσάρων μισθολογικῶν κατηγοριῶν ὡς καὶ πάντων τῶν συνταξιοδοτηθέντων πρὸ τῆς 22-6-1951 αὐξάνεται ἀπὸ 1-1-1967 κατὰ 60 %.

Εἰς τοὺς ἀνωτέρω θὰ καταβάλλητε βάσει τοῦ βιλιαρίου των ἀπὸ 1 Νοεμβρίου 1967 καὶ ἐφεξῆς τὴν σύνταξιν τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου 1967 προσηυξημένην κατὰ 60 % π.χ. σύνταξις μηνὸς Ὀκτωβρίου 1967 δρχ. 660 αὐξήσῃς 60 % σύνολον συντάξεως μηνὸς Νοεμβρίου δρχ. 1.056.

Τὸ ἐκ τῆς αὐξήσεως 60 % προκύπτει κλάσμα ἐὰν μὲν εἶναι ἕλαττον τῶν 50 λεπτῶν ἐκπίπτει, ἐὰν δὲ εἶναι ἄνω τῶν 50 λεπτῶν μετατρέπεται εἰς δραχμὴν.

Προκειμένου νὰ καταβληθῶσιν εἰς τοὺς συνταξιούχους τὰ δικαιούμενα ποσὰ ἀπὸ 1-1-67 μέχρι 31-10-67 πληροφοροῦμεν ὑμᾶς ὅτι ἡ καταβολὴ αὕτη θὰ γίνῃ παρ' ὑμῶν βάσει ὀνομαστικῶν καταστάσεων αἵτινες θὰ ἀποσταλῶσιν ὑμῖν λίαν προσεχῶς.

Τέλος πληροφοροῦμεν ὑμᾶς ὅτι διὰ τὴν πληρωμὴν τῶν ἀναδρομικῶν ποσῶν θὰ ἐφοδιάσωμεν ὑμᾶς καὶ μὲ τὸ ἀνάλογον χρηματικὸν ποσόν.

Ὁ Διευθύνων Σύμβουλος

Γ.Α. ΚΑΡΡΑΣ

Ἄριθμ. 251035/1948.

«Περὶ αὐξήσεως τῶν συντάξεων καὶ τῶν προσωποπαγῶν βοηθημάτων τοῦ Τ.Α.Κ.Ε.».

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ
ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

*Έχοντες ὑπ' ὄψιν :

α) Τὸ ἄρθρον 105 τοῦ Ν. 5439/32 ὡς τοῦτο ἐτροποποιήθη καὶ συνεπληρώθη διὰ τοῦ Α.Ν. 49/20 Νοεμβρίου 1935.

β) Τὰ ἄρθρα 22 καὶ 18 τοῦ Καταστατικοῦ τοῦ ΤΑΚΕ, ὡς τὸ τελευταῖον τοῦτο ἰσχύει τροποποιηθὲν διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 79347/67 πράξεως τοῦ Ὑπουργοῦ Ἑθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων (ΦΕΚ 437 τ.Β 1967).

γ) Τὴν ὑπ' ἀριθμ. 818/3-5-1955 ἀπόφασιν τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς, περὶ τρόπου ἀναπροσαρμογῆς τῶν συντάξεων καὶ ἐπιδομάτων, καὶ δ)

Τὰς ἀπὸ 2 Ἰουνίου 1967 καὶ 20 Σεπτεμβρίου 1967 ὁμοφώνους ἀποφάσεις τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ TAKE περὶ ἀυξήσεως κατὰ 60 % τῶν καταβαλλομένων παρ' αὐτοῦ συντάξεων, ἀποφασίζομεν :

Ἐγκρίνομεν τὰς ἀποφάσεις τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ TAKE, τὰς ληφθείσας κατὰ τὰς συνεδριάσεις αὐτοῦ τῆς 2 Ἰουνίου 1967 καὶ 20 Σεπτεμβρίου 1967, καθ' ἃς αἱ κατὰ τὴν παράγραφον 2 τοῦ ἀρθροῦ 18 τοῦ Καταστατικοῦ τοῦ TAKE κανονιζόμεναι συντάξεις, ὡς καὶ τὰ ὑπὸ τῶν κειμένων διατάξεων προσιεπόμενα προσωποπαγῆ βοθηήματα, ὡς καὶ πᾶσαι αἱ μέχρι τῆς 31ης Δεκεμβρίου 1966 ἀπονεμηθεῖσαι συντάξεις καὶ προσωποπαγῆ βοθηήματα, ἀυξάνονται ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1967 κατὰ 60 %.

Ἡ παροῦσα δημοσιευθῆτω διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 16 Ὀκτωβρίου 1967

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ
Ν. ΜΑΚΑΡΕΖΟΣ ΚΩΝ. ΚΑΛΑΜΠΟΚΙΑΣ
ΕΠΙ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΑΔΑΜ. ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ

Α Λ Λ Η Λ Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

Αἰδεσιμώτατον Δημήτριον Κοντούλην, Ἐφημέριον Διοδίδων Μεσσηνίας. Ἐνεγράφητε εἰς τὴν νέαν σας διεύθυνσιν μερίμνη τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεσσηνίας. — Αἰδεσιμώτατον Κοντρούμπαν, Χαρ., Ἐφημέριον Καστελλίου Παρνασσίδος. Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς σας τὸ πρῶτον ἐπληροφορήθημεν τὴν χειροτονίαν καθ' ὅσον δυστυχῶς οὐδεὶς ἐνημέρωσεν ἡμᾶς, καὶ εὐθὺς ἀμέσως προέβημεν εἰς τὴν ἐγγραφὴν σας εἰς τὰ συνδρομοτολόγια μας διὰ τὴν ἀνελλιπῆ ἀποστολὴν τῶν Περιδικῶν «Ἐκκλησία» καὶ «Ἐφημέριος». Σᾶς ἀπεστάλησαν ταχυδρομικῶς τὰ ἐκδοθέντα μέχρι σήμερον τεύχη τοῦ 1967. Δυστυχῶς τὰ τεύχη τοῦ 1966 ἔχουν πρὸ πολλοῦ ἐξαντληθῆ. — Αἰδεσιμώτατον Ἀθανάσιον Κόντον, Δενδροπόταμον Θεσσαλονίκης. Ἐνεγράφητε μερίμνη Ἱερᾶς Μητροπόλεως σας. — Αἰδεσιμώτατον Μιχαήλ Λινοξυλάκη, Ἐφημερ. Ἀλαϊκομενῶν - Λειβαδεῖας. Ἀλλαγὴ Διευθύνσεώς σας ἐγένετο. — Αἰδεσιμώτατον Προκόπιον Μιχαηλίδην, Σαμᾶριον Ἐδέεσης. Ἐγένετο ἀλλαγὴ τῆς διεύθυνσεώς σας μερίμνη Ἱερᾶς Μητροπόλεως σας. — Αἰδεσιμώτατον Παναγιώτην Κυβελέα, Μυροβούνιον Γυθείου. Μερίμνη Ἱερᾶς Μητροπόλεως σας σᾶς ἐνεγράψαμεν διὰ τὴν τακτικὴν ἀποστολὴν τοῦ λοιποῦ τοῦ Περιδικοῦ εἰς τὴν

νέα σας διευθύνσιν. Ἐπειδὴ δὲ δὲν διευκρινίζεται εἰς τὴν κατάστασιν μεταβλήσας εἰς ποίαν διευθύνσιν ἐλαμβάνετε μέχρι τοῦδε τὸ Περιοδικὸν παρακαλώμεν νὰ τὸ διευκρινήσῃτε γιὰ νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀντίστοιχον διαγραφὴν. Παν. ο.σ. Ἀρχ. Νικ. Παπαθανασίου, Σουφλὶ Ἐβρου. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο. — Αἰδεσ. Παν. Μπρίνιαν, Κασσιανὸν Ραβασόπουλον, Γαβριήλ Παπαδάτου. Ἐγένοντο ἀλλαγαὶ διευθύνσεώς σας μερίμνη Ἱερῶς Μητροπόλεως Κορινθίας. — Αἰδεσιμώτατον Χρῆστον Μακρῆν, Ἐφημέριον Μπυζικῶν Κορινθίας. Ἐνεγράφητε εἰς τὸ περιοδικὸν μερίμνη Ἱερῶς Μητροπόλεως. Secretariat ad Christinorum Unitatem Fovendam, Βατικανόν. Εὐχαρίστως σᾶς ἀπεστείλαμεν αἰτηθὲν τεύχος 1966 διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς σειρᾶς σας, διὰ τὸ ὅποιον οὐδὲν μᾶς ὀφείλετε καθ' ὅσον ἀποστέλλεται, τιμῆς ἕνεκεν. — Βιβλιοπώλειον «ΖΗΝΩΝ», Λουδίνον. Σᾶς ἀπεστάλη ἀπάντησις δι' ἰδιαιτέρας ἐπιστολῆς. — Αἰδεσιμώτατον Ἀντώνιον Ἀνδρεαδάκην, Ἐφημέριον Πασαλιτῶν Κρήτης. Ἐνεγράφητε καὶ σᾶς ἀπεστάλησαν ταχυδρομικῶς ἀπαντα τὰ ἐκδοθέντα τεύχη τοῦ 1967. Ἐπὶ τοῦ ἐρωτήματός σας ἀπαντήσαμεν δι' ἰδιαιτέρας ἐπιστολῆς. — Ren. Stanley Harakas Lexington. U. S. A. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο. — Ἱεροσπουδαστὴν Νικόλαον Καραλήν, Μυτιλήνην. Κατόπιν τῆς ἀπὸ 9/10/67 ἐπιστολῆς σας προέβημεν εἰς τὴν ἐγγραφὴν σας εἰς τὰ συνδρομητολόγια μας διὰ τὴν τακτικὴν περαιτέρω ἀποστολὴν τοῦ Περιοδικοῦ Ἐκκλησία. Ἡ ἐτησίαν συνδρομὴ ἀνέρχεται εἰς δραχμὰς 20 λόγω τῆς παρεχομένης ἐκπτώσεως ἐκ 50% εἶναι δὲ προπληρωτέα καὶ παρακαλοῦμεν θερμῶς ν' ἀποσταλῇ ὑμῖν, διὰ διαχειριστικὴν σας τακτοποίησιν.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Ἐπίκαιρα.—**Θεοδοσίου Σπεράντσα**, Ἡ ἐργασία (IB').—**Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου**, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης. Ἡ ποιικιλία τῶν λειτουργικῶν τύπων (γ').—Τοῦ Ἁγίου καὶ Μεγάλου Γρηγορίου τοῦ **Ναζιανζηνοῦ**, Ὁ περὶ ἱερωσύνης λόγος. Ἀπόδοσις **Θεοδόση Σπεράντσα**.—**Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου**, Εἶναι ἀπαραίτητο ν' ἀκούομε πάντα θεῖα κηρύγματα. Ἀπόδοσις Ἀνθίμου Θεολογίτη. — **Βασ. Ἡλιάδη**, Ὁ προστάτης τῶν Χριστιανῶν καὶ τῶν Ἑλλήνων. Νικητῆς καὶ ἐλευθερωτῆς τῆς Θεσ/νίκης. — **Φ.**, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίες. — **Δρ Ἀ. Ἀλεβιζοπούλου**, Πρεσβυτέρου, Ἑλληνορθόδοξος Προσκοπισμὸς ἐν Κολωνίᾳ.—**Αρχιμ. Σωτηρίου Τράμπα**, Ἱεροκήρυκος Ἐνόπλων Δυνάμεων, Ἰάκωβος Κέντζος.—**Βασ. Μουστάκη**, Ὁ ἀσκητισμὸς τῶν ἀσώτων.—**Αρχιμ. Χριστοφόρου Καλύβα**, Ἱεροκήρυκος Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος, Κυριακοδρόμιον ἐπὶ τῶν Ἀποστολικῶν ἀναγνωσμάτων τοῦ ἐνιαυτοῦ. 19. Κοινωνικὴ Πρόνοια. Εἰδήσεις τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. — Ἀηλλογραφία.

Τύποις: **ΤΣΙΡΩΝΗ** (Μονοτυπικὰ Συγκροτήματα)

Ὀδὸς Λένορμαν 185, Ἀθήναι — Τηλέφ. 530.318

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου: **Δημήτριος Β. Δεσποτάκης**
Λεωφόρος Ἡρώων 26, Περιστέρι